

GROEN
werkt voor iedereen

#IMPULS

Socio-economisch congres ▶ 19 & 20 oktober 2013 ▶ KHBO Brugge

Op 19 en 20 oktober 2013 organiseert Groen in Brugge het Impulscongres. Een weekend lang debatteren leden en externen over fiscaliteit, werk en ondernemen, loopbanen & klimaat en gezondheid. In aanloop naar het congres leveren deskundigen een voorzet door hun ideeën, voorstellen en standpunten ivm deze vier thema's in de vorm van een impulsnota te formuleren.

IMPULSCONGRES.BE

Gerda Verweken	Fiscale regularisatie: een visie	131
Frans Vanistendael	Evenwicht en Eenvoud	133
Anoniem	Belastingdruk op arbeid verminderen door wie financiële draagkracht heeft bepaalde behoeften zelf te laten financieren	137
Anoniem	Naar Korte statutaire doelstellingen om de controle op fraude te vergemakkelijken	139
Anoniem	Transparante en uniforme fiscaliteit op de waarde die ondernemers creëren via hun vennootschap	141
Stefaan Michiels	Drieluik over de lasten op arbeid	145
Rik Franck	Het hoe en waarom van fiscale vereenvoudiging	147
Fouad Gandoul	De vermogensbelasting: laat de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen	150
Frans Vanistendael	Fiscaal populisme	153
Karel Anthonissen	Kan fraudebestrijding de crisis oplossen ?	156
Erik Goeman	Concrete aanbevelingen om de fiscale wedloop te stoppen	159
Victor Dauginet	De complexiteit van de Belgische fiscale wetgeving	162
Victor Dauginet	Zijn de nieuwe Belgische antimisbruikbepalingen wel in lijn met de Europese rechtspraak?	164
Dries Lesage	Nieuwe regels voor de belasting van multinationale ondernemingen	166
Willem Sas	De hoekstenen van een doordachte belastinghervorming	169
Toon Vandyck	Efficiëntie en herverdelingsaspecten van een groene fiscaliteit	171
Erik Grietens	Verkeer, luchtvervuiling en gezondheid	173
Kris Bachus	Vergroening van de fiscaliteit: waar wachten we nog op?	177
Anoniem	Gelijkschakelen fiscale onderzoeksbevoegdheden	179
Louis Schoofs	Vennootschapsbelasting die dwingt na te denken over maatschappelijke positie	181

FISCALE REGULARISATIE: EEN VISIE

Gerda Vervecken

.....

De regering broedt al enige tijd op een nieuw rondje fiscale regularisatie. Nochtans brengt deze controversiële maatregel tal van problemen met zich mee. Het steeds opnieuw verlenen van fiscale amnestie is controversieel omdat ze een feitelijke straffeloosheid creëert voor grote fraudeurs terwijl de gewone belastingbetaler kreunt onder de fiscale druk.

De nieuwe regularisatiewet zou daarom zo moeten opgesteld worden dat het bewijsprobleem en -risico bij de amnestiezoeker zelf ligt. Faalt hij/zij er in om aan te tonen dat het wel degelijk om witte kapitalen gaat, dan zal er geregulariseerd worden alsof het om zwart geld gaat. Sommige opiniemakers wekken de indruk dat zwarte kapitalen uit kleinere of niet-georganiseerde fraude gratis kunnen geregulariseerd worden van zodra de inkomsten van de laatste zeven jaren aangegeven worden. Het lijkt aangewezen om deze perceptie te weerleggen. Een overheid kan onder geen enkel beding de indruk geven mee te willen werken aan het witwassen van gelden.

Tot slot wijst de auteur er op dat zelfs na het verlopen van de fiscale verjaringstermijn, een strafrechterlijke procedure — waar de FOD Financiën zich burgerlijke partij stelt voor de geleden schade — nog een uitweg kan bieden om de misgelopen belastingsgelden toch nog te innen. Het betalen van de achterstal kan namelijk een onderdeel vormen van een minnelijke schikking.

Valkuil 1: een nieuwe fiscale regularisatie op zich is en blijft controversieel (onafgezien van de correctheid waarmee ze zal uitgevoerd worden)

De idee van een nieuwe (zoveelste en telkenmale beloofde laatste) fiscale regularisatie zal moeilijk zijn en blijven voor de doorsnee burger, hoewel zulk een maatregel vanuit politiek oogpunt zeer praktisch kan zijn. Het is stilaan onhoudbaar om een fiscaliteit met verschillende snelheden in stand te houden, laat staan bij te creëren, namelijk de fiscale hel voor de loontrekken, het vagevuur voor de KMO's, zelfstandigen en vrije beroepers, het paradijs voor multinationals en zij die steeds opnieuw kunnen genieten van fiscale regularisatie. Daarom is het cruciaal dat deze nieuwe fiscale regularisatie minstens uit te leggen is en blijft aan de bevolking. De maatregel op zich is m.i. al controversieel genoeg, zodat op de tarieven geen toegevingen meer kunnen gedaan worden.

Valkuil 2: bewijsproblematiek witte/zwarte kapitalen

Uit de pers (De Standaard – november 2012) bleek aanvankelijk dat de nieuwe tijdelijke regeling in twee fasen zou afgewikkeld worden: een eerste fase waarin de witte kapitalen aangegeven worden en een tweede fase met een aangifte van de zwarte kapitalen.

De witte kapitalen zouden geregulariseerd worden op basis van de niet aangegeven roerende inkomsten voor de laatste zeven jaren aan de tarieven van 25 of 15 procent roerende voorheffing en een boete van 15 procent, tezamen 30-40 procent van de inkomsten van de laatste zeven niet fiscaal verjaarde jaren. Mijn inziens: OK.

De zwarte kapitalen zouden worden geregulariseerd aan 35 procent op het kapitaal; de inkomsten van de laatste zeven jaren zoals bij de witte kapitalen. Mijn inziens: OK.

Dé achillespees van deze regeling is het onderscheid tussen wit en zwart kapitaal. Er zal mogelijk een bewijsproblematiek ontstaan. Na 10 jaar leveren banken soms geen uittreksels meer af, niettegenstaande ze dat nog wel kunnen. 10 jaar is namelijk de wettelijk bewaarplicht. Het kan m.i. geen optie zijn dat de klant zich verschuilt achter de rug van zijn huisbankier. De klant kan de bankrekeninguittreksels zelf voorleggen. De klant kan aantonen dat hij een voldoende 'spaarcapaciteit' had/heeft in functie van aangegeven en belaste inkomsten rekening houdend met zijn levensstijl.

Het is niet denkbeeldig dat de Regularisatiedienst (DVB) op basis van een soort van 'verklaring op erewoord dat voortliggend kapitaal wit is' zal overgaan tot het regulariseren van witte kapitalen terwijl het feitelijk zwarte of grijze zijn. De Regularisatiedienst beroept zich in zulke omstandigheden vaak op het gegeven dat zij geen onderzoeksbevoegdheid heeft.

Aan de tarieven van 25 procent of 15 procent + 15 procent op de roerende inkomsten van de laatste 7 jaren wordt het regulariseren van zwarte kapitalen toch nog goedkoop.

De nieuwe regularisatiewet zou zo moeten opgesteld worden dat het bewijsprobleem en -risico bij de klant zelf ligt. Faalt die klant in het aantonen dat het wel degelijk om witte kapitalen gaat, dan zal er geregulariseerd worden alsof het kapitaal zwart is. Verklaringen op erewoord, worden niet als bewijs aangenomen.

Valkuil 3: meewerken aan witwassen? Foute perceptie?

In de Standaard van 18 januari 2013 en De Morgen van 19 januari 2013 wordt de indruk gewekt dat een zwarte spaarpot (in het buitenland) geen ernstige, georganiseerde fraude zou zijn, of dat die niet onder de strafwet zou vallen, met verbeurdverklaring tot gevolg van het zwart geld dat overeenkomt met de ontdoken belasting.

De indruk wordt gewekt dat een onderscheid zou gemaakt worden in ernstige/georganiseerde fraude en geen ernstige en georganiseerde fraude. Op de eerste categorie zou 35 procent van het kapitaal gevraagd worden (zoals bij de zwarte kapitalen zoals omschreven hiervoor); op de tweede categorie zou slechts de roerende voorheffing verschuldigd zijn op de roerende inkomsten van de laatste zeven jaar (plus boete van 15 procent).

Op een zwarte spaarpot (eender hoe deze is ontstaan) is de afgifte van 35 procent reeds een billijk voorstel wetende dat de tarieven in de vennootschapsbelasting tussen 40,17 procent en 33,99 procent liggen en wetende dat de marginale tarieven uit de personenbelasting 50 procent bedragen. Voor ernstige/ georganiseerde fiscale fraude mag het regularisatietarief gerust de werkelijke belastingdruk benaderen (en is 35 procent zelfs héél billijk).

De indruk wekken (zonder tegenspraak) dat zwarte kapitalen komende van niet ernstige/georganiseerde fraude gratis kunnen geregulariseerd worden mits alleen de inkomsten van de laatste zeven jaren aangegeven worden, is nefast. Het creëert valse verwachtingen bij potentiële klanten en argwaan bij de burger. Zonder tegenspraak lijkt dit een soort van **'self fulfilling prophecy'** te worden. Het lijkt aangewezen om deze perceptie te weerleggen. Een overheid kan onder geen enkel beding de indruk geven te zullen meewerken aan het witwassen van gelden.

Wie vordert op, Justitie of Financiën? – Leerstuk van de natuurlijke verbintenis

Artikel 505 SW bevat de witwasbepalingen. Het crimineel vermogensvoordeel van zwarte fondsen is de vroegere ontdoken belastingen. Justitie kan als handhavingsdepartement de verbeurdverklaring vorderen van gelden die eigenlijk aan de FOD Financiën (burgerlijke partij) toekwamen.

De FOD Financiën kan verjaarde belastingen dus niet meer rechtstreeks opeisen, maar kan zich wel beroepen op het juridisch leerstuk van de 'natuurlijke verbintenis'. Wanneer een klant in het reine wil komen met zijn belastingdienst, is het niet meer dan normaal dat hij/zij de ontdoken belasting (geraamd bij wet op 35 procent) spontaan afstaat in uitvoering van zijn natuurlijke verbintenis. De fiscus kan m.i. in het kader van boven vernoemd leerstuk deze spontane restitutievragen, zeker aannemen, niet afdwingen.

Besluit

Van de tarieven van 35 procent op zwart kapitaal én 30-40 procent (25 procent of 15 procent roerende voorheffing plus 15 procent boete) op de roerende inkomsten van de laatste zeven jaar kan m.i. onder geen enkel beding toegegeven worden, hoe dit zwart kapitaal ook gevormd werd (met of zonder ernstig/georganiseerde fraude). De idee van een nieuwe fiscale amnestie op zich is reeds controversieel genoeg. De FOD Financiën kan een grotere rol spelen dan wordt ingeschat mits zij zich beroept op het juridische leerstuk van de 'natuurlijke verbintenis'. De bewijslast omtrent de kleur van het kapitaal (zwart, grijs of wit) dient onverkort bij de klant gelegd te worden.

Bio

Gerda Vervecken is licentiate TEW, licentiate in de Rechten, gegradueerde fiscaliteit van de Fiscale Hogeschool en heeft een lange staat van dienst als één van België's meest succesvolle fraudejagers. Nadat ze zes jaar grote fraudeonderzoeken voerde bij de Bijzondere Belastinginspectie (BBI) werd ze in 2002 gedetacheerd naar het parket van Antwerpen. Daar legde ze meerdere grote fraudeconstructies bloot, zoals die rond de verlichtingsgroep Massive (schikking van 82 miljoen Euro) en de zaak rond internationale radiatorenbouwer Henco, die met een schikking van 100 miljoen Euro, nog steeds de grootste is uit de Belgische geschiedenis.

EVENWICHT EN EENVOUD

Frans Vanistendael

.....

Het is 25 jaar geleden dat een Koninklijke Commissie voor de Harmonisering en de Vereenvoudiging van de Fiscaliteit werd aangesteld bij koninklijk besluit van 21 januari 1986. Eén jaar later op 11 februari 1987 legde de Commissie haar voorlopige rapport neer bij de toenmalige Minister van Financiën Mark Eyskens. Iets later volgde het definitieve verslag. Als oud-lid van deze commissie werd ik uitgenodigd om in het parlement mijn zeg te doen over de vereenvoudiging van de fiscaliteit anno 2011. Deze nota is een weergave van de toelichting die ik toen gaf aan bewindslieden in de Kamercommissie.

Belgie: fiscale complexiteit ten top

Het kan niet betwist worden dat onze fiscaliteit vandaag nog veel ingewikkelder is dan 25 jaar geleden. Maar de oorzaken van deze complicaties in de toepassing van de belastingwet zijn onveranderd gebleven: (1) het bestaan van fundamentele onevenwichten in de structuur van onze belastingen, (2) de voortdurend veranderende opvattingen inzake een rechtvaardige lastenverdeling gekoppeld aan de neiging om deze rechtvaardigheid in al te gedetailleerde regels om te zetten en (3) de onstuitbare drang van onze bewindslieden om het gedrag van de belastingplichtigen te sturen met een vloedgolf van fiscale maatregelen. Vandaar de titel van de titel van dit werkstuk: evenwicht en eenvoud.

Het belang van relatieve evenwichten tussen belastingen

De minder in het oog springende oorzaak van complexiteit ligt in de onevenwichten binnen iedere belasting afzonderlijk en het gebrek aan samenhang tussen verwante belastingen. Hierbij moet voorafgaandelijk de opmerking worden gemaakt dat in de discussies over mogelijke hervormingen in ons land, fiscaliteit en sociale zekerheid steeds als twee gescheiden domeinen worden beschouwd. Deze scheiding kan juridisch misschien nog enigszins verantwoord worden, maar heeft op economisch en sociaal vlak geen enkele zin. Vandaar dat instellingen als de OESO en de Europese Commissie in hun overzichten beide systemen steeds gezamenlijk voorstellen.

Sociale zekerheid en inkomstenbelasting zijn twee systemen van heffingen, die nauw met elkaar in verband staan en heel wat fundamentele onevenwichten vertonen. Een gezamenlijke discussie van beide stelsels zou de rol van beide heffingen in de financiering van algemene overheidsuitgaven enerzijds en sociale prestaties anderzijds ten eerste verhelderen, maar dit onderwerp op zich zou een aparte hoorzitting rechtvaardigen.

Als we ons beperken tot de structuur van de formele belastingen moeten we aandacht hebben voor belangrijke verschillen in belastingdruk, die de belastingplichtigen ertoe aanzetten om zich binnen het toepassingsgebied van de lagere belastingdruk te brengen, en die leiden tot verhoogde complexiteit en/of druk op de regelgeving. Die verhoogde complexiteit maakt de uitkomst van de regel minder duidelijk, zowel voor de administratie als voor de belastingplichtige.

Een klassiek voorbeeld: het onevenwicht tussen personen- en vennootschapsbelasting

België is één van de weinige landen ter wereld waar een rechtspersoon met een professionele activiteit altijd belast wordt in de vennootschapsbelasting. Iedereen die op een zelfstandige manier zijn beroepsactiviteiten kan uitoefenen heeft voor zijn beroepsinkomen de keuze tussen twee totaal verschillende belastingstelsels met grote verschillen in belastingdruk: personenbelasting en vennootschapsbelasting.

Personenbelasting:

- ▶ Het hele bedrag van de beroepsinkomsten wordt belast aan een tarief dat schommelt tussen 27 % (inclusief gemeentelijke opcentiemen van 8%) voor een netto-inkomen beneden 7.900 Euro tot 54 % (inclusief gemeentelijke opcentiemen van 8%) voor een netto-inkomen van meer dan 34.330 Euro.
- ▶ Bovendien wordt het beroepsinkomen tot een bedrag van 71,185 Euro onderworpen aan een sociale zekerheidsbijdrage, die 5,02% op dit totaal bedraagt.
- ▶ Er wordt daarbij geen onderscheid gemaakt tussen het deel van het inkomen dat voor consumptie wordt gebruikt en het deel dat opnieuw in de beroepsactiviteit wordt geïnvesteerd.

Vennootschapsbelasting:

- ▶ De eerste schijf van 25.000 Euro wordt belast aan een tarief van 24,25 procent.
- ▶ De tweede schijf tot 90.000 Euro wordt belast aan een tarief van 31 procent
- ▶ De totale belasting is nooit hoger dan 33,99 procent (inclusief tijdelijke solidariteitsbijdrage), zolang de winst niet wordt uitgekeerd.
- ▶ Uitgekeerde winsten worden onderworpen aan een voorheffing van 25 procent of van 15 procent, maar dan voor winsten uitgekeerd op aandelen die na 01.01.1994 openbaar werden uitgegeven of op aandelen met een inschrijving op naam van de uitgever, wat steeds vaker het geval is bij kleine familiale BVBA's.
- ▶ De totale belasting op uitgekeerde winst naar gelang de toegepaste voorheffing bedraagt: hetzij 49,99 procent of 43,59 procent ongeacht het bedrag van de uitgekeerde winst.
- ▶ Wanneer de winst slechts wordt uitgekeerd bij liquidatie wordt zij bijkomend belast aan 10 procent, of een totale belasting van 40,39 procent.
- ▶ Wanneer de aandeelhouder evenwel de aandelen van zijn vennootschap verkoopt aan een overnemer is de meerwaarde volledig belastingvrij, de belastingdruk blijft dan beperkt tot de tarieven van de vennootschapsbelasting in de eerste drie gedachtestreepjes.
- ▶ De winst van de vennootschap is niet onderworpen aan de gewone sociale zekerheidsbijdragen voor zelfstandigen ongeacht of ze wordt uitgekeerd of gereserveerd.

Uit dit korte overzicht blijkt dat het uitoefenen van de beroepsactiviteit in vennootschapsvorm de belastingplichtige veel meer mogelijkheden biedt om de belastingdruk op het beroepsinkomen te matigen en te moduleren in functie van zijn noden:

1. de winst die hij reserveert in zijn activiteit wordt veel lager belast dan het overeenstemmende inkomen in de personenbelasting,
2. de winst wordt niet onderworpen aan sociale zekerheidsbijdragen,
3. de zelfstandige kan zelf het bedrag van zijn bezoldiging bepalen en bepaalt daarmee meteen ook welk deel van de winst valt onder de personenbelasting en de sociale zekerheid,
4. wanneer de vennootschap geen winsten uitkeert maar herbelegt in de onderneming, genieten deze winsten bij uitkering op het einde van de rit, in geval van liquidatie een verminderd tarief van 10%, of kunnen deze winsten onrechtstreeks zelfs zonder belasting worden geïnd door de eenvoudige verkoop van de aandelen van de vennootschap aan een overnemer.

De maatschappelijke kost van het onevenwicht tussen beiden

Met een dergelijk onevenwicht in de structuur van de belastingwetgeving mag men het de zelfstandige beroepsbeoefenaars niet kwalijk nemen dat zij hun activiteiten massaal omzetten in vennootschappen. Dit heeft ook kostelijke gevolgen voor de toepassing van de belastingwetgeving. In plaats van één belastingplichtige zijn er nu twee: de vennootschap en haar vennoot-zaakvoerder. Dit betekent ook een dubbele controle: één in de vennootschapsbelasting en één in de personenbelasting.

Het onevenwicht in druk leidt ertoe dat mensen die op het eerste zicht niet in aanmerking komen om hun activiteit in vennootschap te voeren ook pogingen doen om zich om te zetten in vennootschappen. Dit is voornamelijk het geval voor werknemers in dienstverband, waar het onevenwicht nog schrijnender is. Het maximumtarief in de personenbelasting boven de 34.330 Euro bedraagt voor deze belastingplichtigen, niet alleen 54 procent (inclusief gemeentelijke opcentiemen), maar dit nadat reeds een sociale bijdrage van 13,07 procent van het brutoloon werd afgetrokken en de werkgever nog 24,79 procent boven op datzelfde brutoloon heeft betaald, ook als sociale bijdragen.

Heel wat beroepen kunnen worden uitgeoefend zowel als werknemer, als zelfstandige en het vennootschapsrecht is aanzienlijk versoepeld, zodat nagenoeg iedere activiteit, met uitzondering van de ambtenarij, in vennootschapsvorm kan worden uitgeoefend. Hiervoor zijn er geen duidelijke voorschriften. Als gevolg hiervan heeft de belastingadministratie zich zonder veel succes uitgeput in veldslagen tegen doktersvennootschappen, managementvennootschappen en is zij nu voor de rechtbanken een kruistocht begonnen tegen de belastingvrije overdracht van aandelen.

Hoe men deze onevenwichten kan weg werken

Dit alles bezwaart volstrekt nodeloos de toepassing van de belastingwet, wanneer enkele structurele aanpassingen zouden volstaan:

- (1) Zorg ervoor dat het tarief van de vennootschapsbelasting nauwer aansluit bij het tarief van de personenbelasting, door het degressief te maken in plaats van progressief, of door het ten minste zuiver proportioneel te houden voor het volledige bedrag van de winst. Een tarief tussen de 30-35 procent in de vennootschapsbelasting voor winsten tot 100.000 Euro sluit beter aan bij de effectieve tarieven betaald in de personenbelasting.
- (2) Zorg ervoor dat het tarief van de uitgekeerde winsten in de buurt ligt van het maximale tarief van de personenbelasting. Met het huidige tarief van 33,99 procent op de winst en een veralgemeende

dividendheffing van 25 procent (niet met 15 procent), komt men dicht in de buurt (49,99 procent).

- (3) Zorg ervoor dat het tarief op andere vormen van winstverwezenlijking eveneens min of meer in evenwicht is met de personenbelasting: liquidatie uitkeringen moeten op dezelfde manier belast worden als dividenden en meerwaarden op aandelen voor vennoten-zaakvoerders of belangrijke aandeelhouders (bijvoorbeeld aan 16,5 procent of 25 procent) zodat het gecombineerde tarief eveneens het gemiddeld gangbare tarief van de personenbelasting enigszins benadert. (44,55 procent of 49,99 procent).

Let wel, ik benadruk alleen de relatieve verbanden tussen de verschillende tarieven, waarbij ik me niet uitspreek of al deze tarieven (inclusief het tarief van de personenbelasting) op zich te hoog of te laag zijn. Een andere methode om het evenwicht te herstellen bestaat erin de kleinere familiale en dienstvennootschappen transparant te maken en de winsten van de vennoten als beroepsinkomen te belasten in de personenbelasting. De ervaring in Duitsland wijst evenwel uit dat dit niet altijd een vereenvoudiging is.

Bovendien is het in de personenbelasting zeer moeilijk om een onderscheid te maken tussen het deel van beroepsinkomen dat gebruikt wordt voor courante consumptie, het deel dat geherinvesteerd wordt in de onderneming en het deel van de winst dat de opbrengst uit het kapitaal vertegenwoordigt en dus eerder als vermogensinkomen zou moeten belast worden. In de vennootschapsbelasting gebeurt dit vanzelf door de scheiding tussen de bezoldiging van de zaakvoerder of werkende vennoten enerzijds en de winst van de vennootschap anderzijds.

Flagrante ontsporingen van fiscaal micro-management

Een voorbeeld van een doorgeschoten regeling die de uiterste rechtvaardigheid voor de lastenverdeling tot in het detail wil nastreven is de regeling inzake de belastingvermindering voor het lange termijn sparen (art. 145.2 WIB):

Die vermindering wordt berekend door het bedrag van de gestorte premie te vermenigvuldigen met het percentage van de gemiddelde aanslagvoet die van toepassing is op het belastbare inkomen van de belastingplichtige. Om de afstand te beperken tussen het gemiddeld tarief van lage inkomens, die niet veel belasting betalen, en de hoge inkomens, die veel meer betalen, werd evenwel voor de vermindering een minimum percentage van 30 procent ingevoerd en een maximum percentage van 40 procent. Wanneer men evenwel weet dat voor 2010 vanaf 7.900 Euro een belastingtarief geldt van 30 procent en de belastingvrije som voor hetzelfde jaar 6.430 Euro bedraagt, dan is deze bepaling alleen

nog van toepassing op belastingplichtigen met een belastbaar inkomen tussen 6.430 Euro en 7.900 Euro. Vermits het tarief van 40 procent al van toepassing is vanaf 11.240, 01 Euro, betekent dit dat het werkelijk gemiddelde tarief maar speelt voor de belastingplichtigen in de schijf tussen 7.900 Euro en 11.240 Euro.

Dit is detailsturing die geen oog meer heeft voor het geheel. Ofwel verleent men eenzelfde belastingvermindering aan iedereen, bijvoorbeeld in de vorm van het benaderende gemiddelde tarief dat van toepassing is op alle belastingplichtigen in België. Ofwel geeft men eenzelfde belastingvermindering aan iedereen in de vorm van een vast bedrag. De tweede oplossing oogt wat meer egalitair en forfaitair dan de eerste, maar beide zouden ze veel eenvoudiger zijn dan het bestaande systeem.

Detailisme maakt maatregelen vaak onwerkbaar

Tenslotte is er de niet aflatende golf van gedragsturing, die vooral sinds de eerste regering Verhofstadt ons fiscaal systeem als een Tsunami onderuit haalt. Ik zal me beperken tot enkele saillante gevallen:

- ▶ Art. 21 WIB: De inkomsten van roerende goederen en kapitalen omvatten niet: 10° 'de eerste schijf van 126 Euro van interesten of dividenden betaald of toegekend door vennootschappen met een sociaal oogmerk die zowel door de Minister van Financiën als door de ministers die bevoegd zijn tot de verlening ervan en die uitsluitend tot doel hebben: bijstand aan personen, vernieuwing van afgedankte bedrijfsruimten, bescherming van het leefmilieu daaronder begrepen recyclage, de natuurbescherming en het natuurbehoud, de verwerving, het bouwen, de vernieuwing, de verkoop of het verhuren van sociale huisvesting, de hulp aan ontwikkelingslanden, de productie van duurzame energie, de vorming, de financiering van de hierboven bedoelde vennootschappen, en voor zover hun statuten bepalen dat in geval van vereffening het volledige netto-actief opnieuw wordt geïnvesteerd in een andere onder vorig streepje vermelde vennootschap met sociaal oogmerk'. (ingevoerd bij art. 62, wet van 26.03.1999)
- ▶ Art. 38 §1 Vrijgesteld zijn: 17° 'ten belope van maximaal 550 Euro per belastbaar tijdperk, de tussenkomsten van de werkgever in de aankoopprijs die door de werknemer wordt betaald voor de aankoop van een pc, al dan niet met randapparatuur, internetaansluiting en internetabonnement, op voorwaarde dat de bruto-belastbare bezoldigingen van de betrokken werknemer 21.600 Euro niet overschrijden en zonder dat die werkgever op enig ogenblik zelf eigenaar van de voormelde elementen mag zijn. Wat de aankoop van een pc of randapparatuur betreft wordt deze vrijstelling slechts één maal

per periode van drie belastbare tijdperken toegekend.’ (ingevoerd bij art. 396 wet van 24.12.2002 en vervangen door art. 40 wet van 06.05.2009).

- ▶ Art. 145.24 WIB betreffende de vermindering voor energiebesparende uitgaven, voor passiefhuizen en voor interesten die betrekking hebben op leningovereenkomsten ter financiering van energiebesparende uitgaven. (ingevoegd bij art. 33 A.W. 10.08.2001 en genummerd bij art. 3 Wet van 27.04.2007) Dit artikel is bijna zo lang als deze tekst zelf en kan hier dus niet opgenomen worden. Het bepaalt onder meer welke certificaten moeten worden voorgelegd om van de vermindering te kunnen genieten.

Het Wetboek van Inkomstenbelasting krioelt van dergelijke bepalingen. Alleen al art. 145 WIB telt niet minder dan 32 belastingverminderingen. Zelfs wanneer de meer dan zes miljoen belastingplichtigen in de personenbelasting allemaal nauwgezet hun aangifte proberen in te vullen, moet de toekenning van deze belastingvoordelen toch af en toe worden gecontroleerd, wat bijkomend werk met zich meebrengt. Voor veel maatregelen (bijvoorbeeld de 126 Euro in art. 21, 10° WIB) is het sop de kool niet waard. Het Wetboek van Inkomstenbelasting is dringend aan een grote schoonmaak toe, maar ook andere wetboeken, zoals bijvoorbeeld registratie- en successierechten ver-tonen systeemfouten en overdreven regelneverij.

Conclusies

De schoonmaak van ons belastingsysteem zou zich moeten concentreren op drie domeinen:

- (1) een nieuwe ijking van de fundamentele relatieve evenwichten in het belastingsysteem, zodat de keuze tussen verschillende belastingen neutraler wordt.
- (2) een afbouw van de in detail gestuurde obsessie met het draagkracht beginsel. De sterkste schouders moeten uiteraard de zwaarste laste dragen. Dit moet je niet nastreven met pietlut-tige detailregelingen, maar veeleer door in te grijpen in de fundamentele structuren van het belastingsysteem en de sociale zekerheid.

- (3) Tenslotte is een forse afbouw nodig van de fiscale regelneverij.

Het belastingrecht dient niet om alles en nog wat te regelen. Het dient in de eerste plaats om op een efficiënte manier middelen te verwerven voor de overheid. Dat is de eerste en ook meest rechtvaardige functie van het belastingrecht. Die lasten moeten op een rechtvaardige manier verdeeld worden en op een zeer beperkt aantal domeinen kan de overheid ingrijpen om bepaalde gedragingen te stimuleren. In ons land zijn dit traditioneel geweest: het verwerven van een eigen woning, de bescherming van de kleine spaarder, het sparen voor de oude dag en het steunen van goede doelen.

Deze voordelen bestonden al in de grote hervorming van 1962 en hebben er mee toe bijgedragen dat België een woningmarkt heeft die in vergelijking met de ons omringende landen nog betaalbaar is voor het grootste deel van de bevolking en dat ons land een van de hoogste spaarquotes heeft ter wereld. Alleen de kosten van de vergrijzing hebben we niet in de belastingwet kunnen opvangen, maar het basisprobleem ligt daar voornamelijk in de sociale zekerheid. Alle andere tegemoetkomingen moeten we scherp tegen het licht houden, want veel van deze bepalingen zijn het resultaat van verborgen lobbywerk, waarmee noch de belastingwet, noch de belastingad-ministratie, noch de belastingbetaler gediend zijn.

Bio

Professor Emeritus Frans Vanistendael was hoogleraar fiscaal recht aan de Katholieke Universiteit Leuven, waar hij tot 2005 ook decaan was van de faculteit rechtsgeleerdheid. Hij doceerde eveneens aan de Fiscale Hogeschool in Brussel. Als internationaal expert in belastingwetgeving was hij onder meer: verbonden aan de Europese Commissie voor harmonisering van de wetgeving, lid van de Belgische hoge raad voor financiën en raadgever bij het Internationaal Monetair Fonds en de OESO. Tevens is hij lid van de raad van commissarissen van het ‘International Bureau of Fiscal Documentation’ in Amsterdam.

BELASTINGDRUK OP ARBEID VERMINDEREN DOOR WIE FINANCIËLE DRAAGKRACHT HEEFT BEPAALDE BEHOEFTE ZELF TE LATEN FINANCIËREN

Anoniem

.....

Om onze economische welvaart te beschermen dient de belastingdruk op arbeid te worden verminderd. Dit kan deels door een verschuiving naar belasting op consumptie (die ecologisch verantwoord gedrag kan aanmoedigen) en naar belasting op vermogen.

Dat de sterkste schouders de zwaarste lasten moeten torsen is vanzelfsprekend. Maar naast belasting in functie van financiële draagkracht, zijn er ook maatregelen mogelijk om burgers in functie van hun financiële draagkracht te responsabiliseren op het vlak van uitgaven: uitgaven op vlak van opleiding, medische en andere zorgen, openbaar vervoer, ...

Wie (volledig) in aanmerking wil komen voor bepaalde overheidstussenkomsten (gratis openbaar vervoer, medische kosten, verzorging, kinderbijslag, ...) zal moeten aantonen dat hij zelf niet over voldoende financiële draagkracht beschikt. Wanneer diegenen die er de financiële draagkracht voor hebben een aantal behoeften (in grotere mate) zelf financieren, zullen de overheidsuitgaven dalen en zal dit de belastingdruk op arbeid verlichten. Voor de financiering van een aantal behoeften zullen wel financiële oplossingen moeten worden voorzien. Voorbeelden die al ingeburgerd zijn in andere landen kunnen hier inspireren.

Analyse

Om onze economische welvaart te beschermen dient de belastingdruk op arbeid te worden verminderd. Dit kan deels door een verschuiving naar belasting op consumptie (die ecologisch verantwoord gedrag kan aanmoedigen) en naar belasting op vermogen.

Vraag is echter of een verschuiving van belastingen volstaat. Er zijn weinig of geen landen waar de overheidsuitgaven (54 procent van het BBP) en belastingontvangsten (51 procent BBP) een groter beslag leggen op de economie dan in België. Volgens het jaarverslag van de NBB zijn de primaire overheidsuitgaven sinds 2000 met gemiddeld 2,6 procent per jaar gegroeid, de economie slechts met 1,3 procent.

En als gevolg van de vergrijzing zullen de behoeften voor verzorging en gezondheidszorg de volgende decennia nog aanzienlijk toenemen.

Dat de sterkste schouders de zwaarste lasten moeten torsen is vanzelfsprekend. Maar naast belasting in functie van financiële draagkracht, zijn er ook maatregelen mogelijk om burgers in functie van hun financiële draagkracht te responsabiliseren op het vlak van uitgaven.

Om onze welvaart te behouden dient onze economie competitief te blijven, wat gezien de globalisering betekent dat ontsparing van loonkosten resulteert in sluiting van bedrijven en verlies van banen, vooral bij laaggeschoolden, die hierdoor in de armoede dreigen te verzeilen. Deze te hoge loonkosten zijn onder meer het gevolg van de hoge parafiscale druk, die nodig is voor onze verzorgingsstaat. Maar praten we toekomstgericht nog over een duurzaam solidariteitsmodel wanneer deze parafiscale inkomsten onder meer dienen om te garanderen dat:

- ▶ Gepensioneerden ongeacht hun inkomen gratis gebruik kunnen maken van het openbaar vervoer op kosten van de gemeenschap
- ▶ Een hooggeschoolde student die al een masterdiploma op zak heeft, bijkomende master-na-master-opleidingen kan volgen op kosten van de gemeenschap
- ▶ Alle kinderen kinderbijslag genieten, ook wanneer hun ouders grootverdieners zijn
- ▶ De gemeenschap tussenkomt in de verzorgingskosten van bejaarden, zelfs wanneer deze eigenaar zijn van een afbetaalde woning

- ▶ De medische kosten m.b.t. iemands laatste levensjaren grotendeels door de gemeenschap worden gedragen, en slechts in beperkte mate ten laste van zijn nalatenschap komen.

Wanneer diegenen die er de financiële draagkracht voor hebben hun behoeften (in grotere mate) zelf zouden financieren, zullen de overheidsuitgaven dalen en zal dit de belastingdruk op arbeid verlichten. In vergelijking met een hogere belasting in functie van financiële draagkracht, kan een grotere responsabilisering op vlak van uitgaven een aantal voordelen inhouden:

- ▶ Eigen behoeften zelf financieren zal door burgers met een grote financiële draagkracht minder als een aantasting van hun vermogen worden ervaren dan het betalen van hoge belastingen, waardoor er een groter maatschappelijk draagvlak kan gecreëerd worden
- ▶ Te hoge belastingdruk op vermogen houdt risico's van kapitaalvlucht in. Zolang we topkwaliteit van onderwijs, verzorging en medische dienstverlening aanbieden, zullen vermogende burgers hiervoor in België willen betalen
- ▶ Wanneer burgers met financiële draagkracht zelf betalen voor bepaalde diensten zullen ze een goede prijs-kwaliteit wensen. Dit kan de kwaliteit van de dienstverlening ondersteunen en risico's op verspilling en inefficiëntie verminderen.

Voor de financiering van een aantal behoeften zullen wel financiële oplossingen moeten worden voorzien. Voorbeelden die al ingeburgerd zijn in andere landen kunnen hier inspireren:

- ▶ Studentlening waarmee student zijn master-na-masteropleiding financiert. Een lening die wordt terugbetaald wanneer de student zijn opleiding kan verzilveren op de arbeidsmarkt.
- ▶ Reversed mortgage (omgekeerde hypotheek) waarmee senioren de spaarpot die ze met hun eigen woning hebben opgebouwd, gedeeltelijk kunnen aanwenden voor medische en verzorgingsbehoeften.

Is responsabiliseren in functie van financiële draagkracht enkel mogelijk op basis van een vermogenskadaster? Het is vandaag immers niet vanzelfsprekend om hiervoor een maatschappelijk en politiek draagvlak te creëren.

Ook zonder een vermogenskadaster is een grotere responsabilisering mogelijk. Wie in aanmerking wil komen voor bepaalde overheidstussenkomsten (openbaar vervoer, medische kosten, verzorging, kinderbijslag, ...) moet aantonen dat hij zelf niet over voldoende financiële draagkracht beschikt. Het belastbaar inkomen van elke burger is gekend bij de fiscus, evenals zijn onroerend bezit en het aanvullend pensioenkapitaal dat iemand ontvangen heeft. Wat het financieel vermogen betreft kan ook gedacht worden aan een verklaring op eer dat dit een bepaald bedrag niet overschrijdt. Op die manier blijft de bancaire privacy, waar velen aan gehecht zijn, intact.

Bio

De auteur bekleedt een managementfunctie in de financiële sector. Qua opleiding is de auteur in het bezit van een master in de economische wetenschappen en een master in de fiscaliteit

NAAR KORTE STATUTAIRE DOELSTELLINGEN OM DE CONTROLE OP FRAUDE TE VERGEMAKKELIJKEN

Anoniem

.....

Om witwassen en fiscale fraude efficiënt te kunnen bestrijden is het noodzakelijk om personen en rechtspersonen duidelijk te kunnen identificeren. Statutaire doelen die drie pagina's innemen zijn problematisch, aangezien ze het exacte doel van de firma verdoezelen, wat het onmogelijk maakt om doelgerichte controles uit te oefenen. Conclusie: In de statuten van een vennootschap moet duidelijker worden aangegeven wat het exacte doel is van de vennootschap, zelfs als dit zorgt voor een iets hogere kost wanneer men dat doel wil wijzigen.

Analyse

Identificatie van klanten is één van de belangrijkste aspecten van een ernstig anti-witwasbeleid. Klanten kunnen zowel privépersonen als rechtspersonen zijn. Een rechtspersoon is een groep van personen of organisatievorm die voor de wet op een soortgelijke manier kan handelen als een mens. Voorbeelden van rechtspersonen zijn naamloze vennootschappen stichtingen, maar ook bijvoorbeeld vzw's zoals Groen.

Rechtspersonen hebben statuten. Dit is een (meestal notarieel verleden) document waarin de basisregels van de rechtspersoon zijn bepaald. Via de statuten krijgt men zicht op de stichtende leden, hun inbreng in het startkapitaal, het aantal aandelen dat elk lid heeft, het doel, bepalingen met betrekking tot de werking van de rechtspersoon, het aantal aandelen aan toonder¹, etc. Het spreekt voor zich dat niet elke rechtspersoon dezelfde bepalingen heeft in de statuten. Zo zullen er bij vzw's geen aandelen te verdelen zijn.

In het kader witwassen en fiscale fraude is de identificatie van een rechtspersoon noodzakelijk. Alle personen die beslissingen mogen nemen of personen die beslissingen die een rechtspersoon neemt kunnen beïnvloeden, evenals de aandeelhouders moeten zijn gekend. De Belgische wet van 18 januari 2010 bepaalde het percentage van de aandelen op meer dan 25 procent. Maar niet enkel de uiteindelijk begunstigen moeten zijn gekend. Om een goed zicht te krijgen moet ook het doel van de rechtspersoon duidelijk gedefinieerd zijn. En daar knelt nu vaak het schoentje.

Het doel kan zeer beknopt en helder zijn weergegeven. Bijvoorbeeld: 'De NV X heeft als doel het bouwen van residentiële gebouwen.' Deze firma is dus vrij gemakkelijk te identificeren: de firma 'X' zal een bepaald aantal

aandeelhouders hebben en is actief in de bouwsector. Waarbij het zelf ook actief aan het gebouw werkt. Deze sector is vrij gevoelig voor witwassen dus er zal een nauwere controle worden uitgeoefend op dit bedrijf.

Wat tegenwoordig echter meer en meer voorkomt, is dat de notaris, om hoge kosten te vermijden bij een activiteitswisseling van het bedrijf, meerdere 'doelen' opneemt in de statuten. Bijvoorbeeld:

De NV Y heeft als doel:

- ▶ Het bouwen van residentiële gebouwen.
- ▶ Alle verrichtingen betreffende onroerende goederen, onder meer aan- en verkoop, valorisatie, beheer en huur, benevens alle bouwondernemingen

De identificatie van de firma Y wordt al een stuk moeilijker: het bedrijf is actief in de bouwsector, maar kan zowel optreden als immo-kantoor of pakweg als aannemer. Maar het kan nog algemener:

De firma Z heeft als doel:

- ▶ Eetgelegenheden met beperkte bediening.
- ▶ Groothandel in groenten en fruit, m.u.v. consumptie aardappelen.
- ▶ Groothandel in huishoudtextiel en beddengoed
- ▶ Detailhandel in dranken in gespecialiseerde winkels, algemeen assortiment.

Wie kan dan nog in Firma Z een nachtwinkel herkennen?

Om witwassen en fiscale fraude efficiënt te kunnen bestrijden is het dus noodzakelijk om personen en rechtspersonen duidelijk te identificeren. Een wijziging in de wetgeving betreffende de omschrijving van het statutaire doel van een vennootschap is hiervoor nodig. Statutaire doelen die drie pagina's beslaan zijn contraproductief aangezien ze het exacte

¹ De aandelen aan toonder zijn aandelen van een naamloze vennootschap, in België te herkennen aan NV of SA, die niet op naam zijn gesteld, maar waarbij de houder van het aandelendocument ook wordt verondersteld de rechthebbende aandeelhouder te zijn. Aandelen aan toonder worden eind 2013 afgeschaft.

doel van de firma verdoezelen en het zo onmogelijk maken om doelgerichte controles uitoefenen.

Conclusie: In de statuten van een vennootschap moet duidelijker worden aangegeven wat het exacte doel is van de vennootschap, zelfs als dit zorgt voor een iets hogere kost wanneer men dat doel wil wijzigen.

Bio

De auteur werkt in de financiële sector en heeft uitgebreide ervaring met de witwaswetgeving

TRANSPARANTE EN UNIFORME FISCALITEIT OP DE WAARDE DIE ONDERNEMERS CREËREN VIA HUN VENNOOTSCHAP

Anoniem

.....

De lage vennootschapsbelasting voor ondernemingen laat bedrijven toe om winst te maken. Winst die ze vervolgens kunnen gebruiken om verder te groeien. Bloeien om te groeien dus. Dat ondernemers hun vennootschapswinsten reserveren i.p.v. ze uit te keren aan aandeelhouders, komt enerzijds de financiële slagkracht van de onderneming ten goede, maar anderzijds worden ondernemers zo ook fiscaal aangemoedigd om overtollig vermogen binnen de vennootschap te houden. Er bestaat immers een groot verschil in de gebruikte belastingsvoet al naargelang de aanwending: dividend, vereffening en verkoop van aandelen worden sterk verschillend belast. Gevolg: belastingsoptimalisatie.

Als gevolg van het perspectief op belastingvriendelijke vereffening of belastingvrije verkoop van de aandelen, wordt het gunstig fiscaal regime voor vennootschappen in praktijk ook gebruikt voor de opbouw van financieel of onroerend patrimonium binnen de vennootschap. Dit oppotten van reserves heeft dus heel wat ongewenste effecten. De auteur heeft een voorstel dat zowel het oppotten aanpakt, als een transparante vennootschapsbelasting mogelijk maakt. Eenvoudiger en transparanter, hogere fiscale inkomsten en niet langer oneigenlijk gebruik van vennootschappen.

Verschillende fiscale regimes voor inkomsten uit aandelen

In vergelijking met de marginale aanslagvoeten in de personenbelasting, kent de vennootschapsbelasting lagere belastingtarieven, die bedrijven ondersteunen om door winstreservering hun groei te financieren en hun eigen vermogen te versterken.

De lagere belastingdruk voor vennootschappen geldt evenwel enkel wanneer de vennootschap haar winsten reserveert. Bij de uitkering van winsten als dividend geldt bovenop de vennootschapsbelasting een bijkomende belasting van 25 procent roerende voorheffing, waardoor de totale belastingdruk op dividenden vergelijkbaar is met die op professionele inkomsten in de personenbelasting.

Opmerkelijk is wel het grote verschil in taxatie naargelang de manier waarop de aandeelhouder de waarde die hij in zijn vennootschap heeft gecreëerd ontvangt:

- ▶ als dividend: 25%
- ▶ bij vereffening van de vennootschap: 10%²
- ▶ bij verkoop van de aandelen van de vennootschap: 0%

Door dividend, vereffening en verkoop van aandelen te belasten aan één uniform tarief worden meerdere doelen tegelijk gerealiseerd:

- ▶ fiscale constructies om de roerende voorheffing op dividend te ontwijken worden onmogelijk gemaakt
- ▶ aandeelhouders zullen winstuitkering niet langer uitstellen omwille van de lagere taxatie op vereffening/verkoop. Doordat meer dividenden zullen worden uitgekeerd zullen de fiscale inkomsten stijgen, ondanks het lagere tarief roerende voorheffing
- ▶ de fiscale duidelijkheid dat de lagere tarieven vennootschapsbelasting in alle omstandigheden gevolgd worden door een eindtaxatie, zal het oneigenlijk gebruik van vennootschappen ontmoedigen

Zoals blijkt uit onderstaande tabellen, kent de vennootschapsbelasting in vergelijking met de marginale aanslagvoeten in de personenbelasting lagere belastingtarieven.

² nvdr. De regering di Rupo heeft onlangs aangekondigd dat ze vanaf 1 oktober 2014 de roerende voorheffing op deze liquidatieboni zal optrekken tot 25%

Personenbelasting

Inkomstenschijf (geïndexeerd)	Tarief (excl. gem. bel)
0,01 - 8.350	25 %
8.350 - 11.890	30 %
11.890 - 19.810	40 %
19.810 - 36.300	45 %
Boven 36.300	50 %

Vennootschapsbelasting (in %)

Algemeen tarief	33 %	33,99 % (*)
Verlaagd opklimmend tarief		
0 - 25.000	24,25 %	24,98 % (*)
25.000 - 90.000	31 %	31,93 % (*)
90.000 - 322.500	34,5 %	35,54 % (*)

(*) inclusief crisisbijdrage 3%

Om te genieten van het verlaagd opklimmend tarief dient een vennootschap wel te voldoen aan een aantal voorwaarden (zie bijlage).

De lagere belastingtarieven voor vennootschappen ondersteunen bedrijven om door winstreservering hun groei te financieren en hun eigen vermogen te versterken. Met een gezonde financieringsbasis zijn onze KMO-bedrijven beter bestand tegen financiële tegenvallers en crisisperiodes. Een fiscale omgeving die ondernemingen toelaat op eigen kracht te groeien komt onze economie en onze welvaart ten goede.

Taxatie op winstuitkering

De lagere belastingdruk voor vennootschappen geldt evenwel enkel wanneer de vennootschap haar winsten reserveert. Bij de uitkering van winsten als dividend geldt bovenop de vennootschapsbelasting een bijkomende belasting van 25 procent roerende voorheffing, waardoor de totale belastingdruk op dividenden vergelijkbaar is met die op professionele inkomsten in de personenbelasting.

Winst voor belasting	100.000
Vennootschapsbelasting 33,99% (*)	- <u>33.990</u>
Bruto dividend	66.010
Roerende voorheffing 25%	- <u>16.502</u>
Netto dividend	49.508
Totale belastingdruk op dividend:	50,5%

(*) Vennootschappen waarvan de dividenduitkering hoger is dan 13 % van het gestorte kapitaal worden uitgesloten van het verlaagd tarief in de vennootschapsbelasting.

Opmerkelijk is wel het grote verschil in taxatie naar gelang de manier waarop de aandeelhouder de waarde die hij in zijn vennootschap heeft gecreëerd ontvangt:

- ▶ als dividend: 25%
- ▶ bij vereffening van de vennootschap: 10%
- ▶ bij verkoop van de aandelen van de vennootschap: 0%

Doordat dividenduitkeringen aanzienlijk zwaarder belast worden dan de uitkering bij een latere vereffening of de meerwaarde bij verkoop van de aandelen van de vennootschap, worden vennoten ontmoedigd om dividenden uit te keren.

Dat ondernemers hun vennootschapswinsten reserveren i.p.v. uit te keren, komt de financiële slagkracht van de onderneming ten goede, maar anderzijds worden ondernemers fiscaal aangemoedigd om ook overtollig vermogen binnen de vennootschap te houden. Immers, waarom zou een ondernemer 25 procent roerende voorheffing betalen, enkel en alleen om vermogen dat zich in zijn vennootschap bevindt te transfereren naar zijn privé vermogen?

Zeker wanneer hij het perspectief heeft de waarde die hij binnen zijn vennootschap heeft gecreëerd op een later tijdstip fiscaalvriendelijk te verzilveren via verkoop of vereffening, zal hij niet snel over gaan tot dividenduitkering.

Patrimoniumopbouw in vennootschap: gevolgen

Als gevolg van het perspectief op belastingvriendelijke vereffening of belastingvrije verkoop van de aandelen, wordt het gunstig fiscaal regime voor vennootschappen, dat werd gecreëerd om ondernemingsfinanciering te faciliteren, in praktijk ook gebruikt voor de opbouw van financieel of onroerend patrimonium binnen de vennootschap. Men kan zich afvragen of dit strookt met de bedoeling van de wetgever en of dit de economie ten goede komt.

Ook voor de ondernemer zelf heeft het 'oppotten' van vermogen in de vennootschap op lange termijn een aantal ongewenste effecten:

- ▶ het ganse patrimonium blijft onderworpen aan het ondernemersrisico
- ▶ de opgebouwde spaarpot kan niet worden aangesproken voor consumptie
- ▶ een latere verdeling van het vermogen wordt bemoeilijkt
- ▶ een aantal principes van erfrecht en huwelijksvermogensrecht kunnen niet voluit

spelen wanneer het vermogen in een vennootschap geblokkeerd zit.

Een theoretische denkpiste zou kunnen zijn om binnen de vennootschapsbelasting meer onderscheid te voorzien naargelang de bestemming van het eigen vermogen van de vennootschap. Wordt dit ingezet voor een ondernemingsactiviteit, of veeleer voor de uitbouw van patrimonium? Dergelijk onderscheid inbouwen zou evenwel resulteren in bijkomende complexiteit en riskeert in strijd te zijn met het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel en met Europese regelgeving.

Een fiscaal kader dat het oppotten van overtollige reserves ontmoedigt, kan veel eenvoudiger worden gerealiseerd door:

1. Een gelijkschakeling van de belastingdruk op dividend, vereffening en verkoop van aandelen, waardoor het uitstellen van uitkeringen niet langer perspectief biedt.
2. Een belastingdruk op dividenden die als 'verantwoord' wordt gepercipieerd, en vennoten er toe aanzet om overtollige reserves effectief uit te keren.

Gelijkschakeling van belastingdruk op dividenden, vereffening en verkoop van aandelen

Waarom zou een ondernemer 25 procent belasting betalen, enkel en alleen om gelden te transfereren van zijn vennootschap naar zijn privé vermogen, zolang hij het perspectief heeft dat hij op een later tijdstip deze gelden kan transfereren tegen een lager belastingtarief?

Indien hij wacht tot de vereffening van de vennootschap geldt een belastingtarief van 10 procent. In de begrotingsmaatregelen van 30 maart 2013 werd beslist om dit tarief tegen eind 2014 op te trekken naar 25 procent

Maar naast vereffening van de vennootschap kan een ondernemer de reserves die hij binnen de vennootschap heeft opgebouwd ook verzilveren door de aandelen van zijn vennootschap te verkopen. De prijs die hij hiervoor ontvangt is in principe vrij van belasting. In tegenstelling tot vele andere landen kent België immers geen meerwaardebelasting. Tegen deze achtergrond is het weinig aantrekkelijk om nu 25 procent belasting te betalen op dividenduitkering i.p.v. te wachten tot een latere verkoop waarbij de meerwaarde belastingvrij kan geïncasseerd worden.

Door een uniforme taxatie te voorzien op dividenduitkering, vereffening en meerwaarden bij verkoop van aandelen vallen de motieven om een dividenduitkering uit te stellen weg. Om evenwel te bereiken dat vennoten effectief beslissen dividenden uit te keren, zal de belastingdruk hierop voldoende aantrekkelijk moeten zijn.

Belastingdruk op dividenden: less is more?

Eind 2012 heeft de regering beslist om het tarief roerende voorheffing op dividenden in alle omstandigheden op te trekken naar 25 procent. Als gevolg hiervan zijn ondernemers minder geneigd om dividenden uit te keren, waardoor de belastbare basis waarop roerende voorheffing kan worden gevestigd kleiner wordt, en het verre van zeker is of de fiscale inkomsten uit roerende voorheffing op dividenden in 2013 zullen stijgen.

Zelfs wanneer ondernemers beseffen dat uitstel van winstuitkering geen afstel van belasting betekent, zullen zij enkel tot dividenduitkering overgaan wanneer ze de fiscale factuur hiervoor verantwoord vinden. We brengen hierbij in herinnering dat dividenden voorafgaand reeds onderworpen zijn aan vennootschapsbelasting. Met een bijkomende belastingdruk van 25 procent roerende voorheffing zullen vennoten de uitkering van reserves blijven uitstellen.

Bij een uniforme belastingdruk van 15 procent (of max. 20 procent) op dividenden, vereffening en meerwaarde op aandelen, zullen vennoten wel geneigd zijn om overtollige reserves systematisch uit te keren, met een aanzienlijke stijging van de fiscale inkomsten tot gevolg.

Besluit

Door dividend, vereffening en verkoop van aandelen te belasten aan één uniform tarief van 15% of 20% worden meerdere doelen tegelijk gerealiseerd:

- ▶ Fiscale constructies om de roerende voorheffing op dividend te ontwijken worden onmogelijk gemaakt
- ▶ Aandeelhouders zullen winstuitkering niet langer uitstellen omwille van de lagere taxatie op vereffening/verkoop. Doordat meer dividenden zullen worden uitgekeerd zullen de fiscale inkomsten stijgen, ondanks het lagere tarief roerende voorheffing
- ▶ Fiscale duidelijkheid dat de lagere tarieven vennootschapsbelasting in alle omstandigheden gevolgd worden door een eindtaxatie, zal het oneigenlijk gebruik van vennootschappen ontmoedigen

Bio

De auteur bekleedt een managementfunctie in de financiële sector. Qua opleiding is de auteur in het bezit van een master in de economische wetenschappen en een master in de fiscaliteit. Hij schreef eerder ook de Impulsbijdrage 'Belastingdruk op arbeid verminderen door wie er de financiële draagkracht voor heeft bepaalde behoeften zelf te laten financieren.'

Bijlage: vennootschappen die uitgesloten zijn van het verlaagd opklimmend tarief

- ▶ Vennootschappen met een winst die meer bedraagt dan 322.500 Euro.
 - ▶ Vennootschappen die ten laste van het resultaat van het belastbare tijdperk niet aan ten minste één van hun bedrijfsleiders een bezoldiging hebben toegekend van minstens het belastbare inkomen van de vennootschap, wanneer die bezoldiging minder dan 36.000 Euro bedraagt.
 - ▶ Vennootschappen waarvan de dividenduitkering hoger is dan 13 procent van het gestorte kapitaal bij het begin van het belastbaar tijdperk, worden eveneens uitgesloten van het verlaagd tarief.
- ▶ Vennootschappen die aandelen bezitten waarvan de beleggingswaarde meer bedraagt dan 50 procent hetzij van de gerevalueerde waarde van het gestorte kapitaal, hetzij van het gestorte kapitaal verhoogd met de belaste reserves en de geboekte meerwaarden (uitz 75 procent-participaties).
 - ▶ Vennootschappen, andere dan door de Nationale Raad van de Coöperatie erkende coöperatieve vennootschappen, waarvan de aandelen die het maatschappelijk kapitaal vertegenwoordigen voor ten minste de helft in het bezit zijn van één of meer andere vennootschappen.

DRIELUIK OVER DE LASTEN OP ARBEID

Stefaan Michielsens

.....

Deze nota bestaat uit drie eerder gepubliceerde stukken van opiniemaker Stefaan Michielsens over de hoge belastingsdruk op arbeid. Een aanrader om samen te lezen. Eerst wordt aangegeven hoe hoog de fiscale druk op werknemers is in ons land. Gelukkig bestaan er nog aftrekposten, helaas maken die het systeem wel heel ondoorzichtig. De Hoge Raad voor Financiën heeft in een studie een aantal voorzetten gedaan om de belastingsdruk op arbeid te doen dalen, maar die zijn erger dan de kwaal volgens de auteur.

Belgische werknemer zwaarst belast (26/03/13)

De fiscale druk op het inkomen van een alleenstaande werknemer zonder kinderen bedraagt in ons land 56 procent. Daarmee is België met ruime voorsprong de belastingkampioen, blijkt uit nieuwe cijfers van de denktank OESO. De belastingdruk op de Belgische werknemer is in 2012 weliswaar heel licht gedaald. Maar niet genoeg om onze koppositie te bedreigen.

Op de tweede plaats staat Frankrijk, met een belastingdruk van 50,2 procent. Duitsland is derde, met 49,7 procent. Het OESO-gemiddelde is 35,6 procent. Onder belastingdruk verstaat de OESO de belastingen en sociale bijdragen die werknemer én werkgever betalen op het loon. Ter vergelijking: in Chili bedraagt de belastingdruk voor een werknemer in dezelfde situatie slechts 7 procent, in Nieuw-Zeeland 16,4 procent.

Als de werknemer kinderen heeft, daalt de belastingdruk die hij moet torsen wel aanzienlijk. Een alleenstaande werknemer met twee kinderen kijkt in België aan tegen een belastingdruk op zijn arbeidsinkomen van 36,9 procent.

Voor een gezin met twee kinderen waarvan slechts één ouder werkt, bedraagt de belastingdruk 41,4 procent. Daarmee staat België in de groep van OESO-landen op de derde plaats, na Frankrijk en Griekenland. Voor een tweeverdienersgezin met twee kinderen stijgt dat dan weer tot 49 procent. In alle categorieën torent België hoog boven het OESO-gemiddelde uit.

In de meeste OESO-landen is de belastingdruk op arbeid sinds 2010 gestegen. In België ligt de druk hoger dan in 2009, maar lager dan in 2000. De cijfers komen uit de jaarlijkse OESO-studie 'Taxing Wages'⁽¹⁾ waarvan de volledige versie op 10 mei verschijnt.

Doolhof (december 2010)

Wie werkt in dit land, betaalt veel belastingen. Gelukkig bestaan er enkele aftrekposten die de belastingpil enigszins vergulden maar

de schatkist veel kosten. Zou het niet zinvoller zijn de aftrekposten te schrappen?

Wie werkt in dit land, betaalt veel belastingen. De tarieven liggen hoog, zeker voor wie een behoorlijk inkomen heeft. Gelukkig bestaan er enkele aftrekposten die de belastingpil enigszins vergulden. Daardoor kan de Belg gemiddeld 600 Euro per jaar aan belastingen uitsparen. Sommigen wat meer, anderen wat minder. Door al die aftrekmogelijkheden 'derft' de schatkist jaarlijks ongeveer 3,6 miljard Euro belastinginkomsten

Schrappen maar die aftrekposten? Het gat in de federale begroting zou meteen voor een groot stuk gedicht zijn! Dat is echter wat kort door de bocht. Net de diverse aftrekmogelijkheden maken de belastingdruk in ons land een beetje draaglijk. Bovendien zijn de belastingaftrekken voor de overheid een beleidsinstrument, een middel om het gedrag van de burgers te sturen in de richting die de overheid wenselijk acht. De fiscale aftrek van hypothecaire lening-lasten zijn bedoeld om meer mensen in staat te stellen een eigen woning te verwerven. De storting voor pensioensparen zijn fiscaal aftrekbaar, omdat de overheid de burgers wil aanmoedigen een eigen spaarpotje aan te leggen voor hun oude dag. Hoeveel mensen zouden spontaan maatregelen nemen om de energieverstopping in hun woning te verminderen, als de investeringen daarvoor niet fiscaal aftrekbaar zouden zijn?

Er wordt wel eens geklaagd dat het aangifteformulier elk jaar ingewikkelder wordt. Dat komt omdat er steeds nieuwe aftrekmogelijkheden bijkomen. Dat is in het voordeel van de belastingplichtige. Als die er tenminste zijn weg in vindt. Want dat is wel een probleem met al die aftrekposten: alleen wie de tijd en de kennis heeft om alles uit te pluizen, kan ze maximaal benutten. Dat schept een ongelijkheid tussen de belastingplichtigen.

Bovendien kan niet iedereen in dezelfde mate van de aftrekmogelijkheden genieten. Huurders kunnen geen hypotheeklasten aftrekken, wie geen kinderen heeft kan geen gebruik maken van de aftrek voor

kinderopvang. En er is meer. Niet iedereen heeft de financiële middelen voor energiebesparende investeringen in zijn woning, om aan pensioensparen te doen of om een schoonmaakster in huis te halen die met dienstencheques betaald kan worden. Het is ongetwijfeld de middenklasse die het meest voordeel haalt uit de aftrekmogelijkheden. Maar dat zijn ook de mensen die de meeste belastingen betalen. Toch zijn de aftrekposten een weinig transparante en ongelijke manier om een belastingvermindering toe te kennen.

Zou het niet zinvoller zijn alle aftrekposten te schrappen en in de plaats daarvan de belastingtarieven te verlagen? Toch niet. Want dan verliest de overheid een van de weinige instrumenten die ze heeft om het gedrag van de mensen te sturen. Maar de overheid moet wel zuiniger omspringen met de aftrekposten. Want een wildgroei van aftrekmogelijkheden maakt het belastingsysteem tot een doolhof: complex, ondoorzichtig en uiteindelijk ook minder billijk.

Te gek voor woorden (06/09/2007)

Uit een studie van de Hoge Raad voor Financiën (HRF) blijkt dat de lasten op arbeid zowat 6 miljard Euro te hoog zijn. De voorstellen die de HRF vervolgens doet zijn weinig populair en zijn erger dan de kwaal die ze willen bestrijden. Over de evidente compensatie voor een verlaging van de lasten op arbeid zwijgt de Hoge Raad van Financiën in alle talen: een beperking van de overheidsuitgaven.

Voor een verlaging van de lasten op arbeid zonder compenserende maatregelen biedt de begroting geen ruimte, stelt de afdeling Fiscaliteit van de Hoge Raad van Financiën. Het is een duidelijke waarschuwing aan het adres van de politieke partijen die moeizaam een regering proberen te vormen maar het nog over weinig eens zijn, behalve over een verlaging van de personenbelasting.

De aanleiding voor het rapport van de Hoge Raad is een onderzoek naar de effecten van de hoge belastingen op arbeid. Die zijn nefast voor de werkgelegenheidsgraad en de werkloosheid, is de weinig verrassende conclusie. De Raad stelt voor de lasten op arbeid met zowat 6 miljard Euro te verminderen, maar is verstandig genoeg om niet te schermen met terugverdieneffecten. Een verlaging van de lasten op arbeid dient volledig te worden gecompenseerd. Met andere woorden: er moeten voor 6 miljard Euro nieuwe inkomsten worden gezocht.

Dat is natuurlijk een weinig populair verhaal, zoals ten overvloede blijkt uit de concrete voorstellen die de Hoge Raad van Financiën daartoe doet: het

optrekken van het btw-tarief, een verhoging van de accijnzen op stookolie, het schrappen van fiscale aftrekposten in de personenbelasting, de afschaffing van het huwelijksquotiënt, een verzwaring van de belasting op bedrijfswagens.

Het zijn stuk voor stuk voorstellen waarbij tal van vraagtekens kunnen worden geplaatst - het btw-tarief in België is nu al een van de hoogste in de Europa - en die bepaalde categorieën van burgers zwaar en op een ongelijke manier treffen. De remedies die de Hoge Raad voorstelt zijn erger dan de kwaal die hij wil bestrijden.

Enkele voorstellen die de Hoge Raad van Financiën doet zijn ronduit bizar, zoals de suggestie om de uitkering van pensioenkapitaal in het raam van een groepsverzekering of bedrijfspensioenfonds zwaarder te belasten. Dat staat haaks op het beleid dat de voorbije jaren is gevoerd om die vorm van pensioenopbouw aan te moedigen. Helemaal te gek voor woorden is het idee om een belasting van 30 procent in te voeren op spaar-inkomsten, met inbegrip van meerwaarden op aandelen. Het is de beste manier om de kapitaalvlucht weer op gang te brengen en de circuits van zwart geld te heractiveren. En daar wilden we toch van af? Toegegeven, er gaapt een grote kloof tussen de belasting op inkomsten uit arbeid en die uit sparen. Maar België is lang geen fiscaal spaarparadijs. Sparen en beleggen zwaarder belasten is een slecht idee.

Over de evidentste compensatie voor een verlaging van de lasten op arbeid zwijgt de Hoge Raad van Financiën in alle talen: een beperking van de overheidsuitgaven. Omdat dat buiten zijn bevoegdheid valt, luidt het excuus. Welnu, dan is het de hoogste tijd dat binnen de Raad een afdeling wordt opgericht die zich daar wel over kan buigen. Het oplijsten van mogelijke uitgavenverminderingen is een nuttiger bezigheid dan het bedenken van nieuwe en zwaardere belastingen. Dat de experts daar maar eens hun tijd en energie aan besteden.

Bio

Stefaan Michielsens is de voormalige hoofdredacteur van het zakenblad Uw Vermogen. Van 1993 tot 1998 was hij chef van de economische redactie van De Standaard en momenteel is hij aan de slag als senior writer Economie bij de krant De Tijd. Ondertussen is hij al meer dan twintig jaar economisch journalist. Vier keer won hij de Dexia/Belfius-persprijs voor financieel-economische journalistiek. Hij is auteur van verschillende boeken, waaronder 'Bankroet'. Hoe Fortis al zijn krediet verspeelde.' (mede-auteur: Michael Sephina, uitgegeven bij Lannoo)

HET HOE EN WAAROM VAN FISCALE VEREENVOUDIGING

Rik Franck

.....

De belastingbrief invullen is voor veel mensen elk jaar weer een mysterie. De brief wordt alsmaar langer en ingewikkelder door de wirwar aan aftrekposten, zowel voor loontrekkenden als voor zelfstandigen. In het huidige systeem moet de belastingplichtige een lijdensweg doorlopen langsheen een aangifte van 765 vakjes waarvan sommige wel, en andere niet ingevuld moeten worden. Bovendien worden die vakjes ook elk jaar weer gewijzigd.

Ondanks alle beloften over vereenvoudiging, werd dit probleem door opeenvolgende regeringen opgebouwd. Zij voorzien immers elk jaar opnieuw in bijkomende 'cadeautjes' voor hun achterban, die via de belastingen worden geregeld. Hierdoor is een belastingbrief ontstaan die niet alleen voor de belastingplichtige een lijdensweg is om in te vullen, maar waar ook de controlerende ambtenaar vaak veel tijd aan 'verliest'. Kostbare tijd die verloren gaat, terwijl ze ingezet zou kunnen worden voor betere en meer controles, daar waar ze nodig zijn.

Daarom wil de auteur terugkeren naar de 'kern van de belastingen'. Hij pleit ervoor dat er bij een hervorming van de belastingen in de eerste plaats wordt gekeken naar hetgeen niet thuishoort in de belastingen, en beter via andere kanalen wordt geregeld (bijvoorbeeld door een verhoogd kindergeld, premies, ...). Ook een doorgedreven automatisering kan ervoor zorgen dat zowel de belastingplichtige als de controle-ambtenaar zeer veel tijd kunnen besparen.

Motivering

Heel veel mensen slaat de angst om het hart wanneer hun belastingbrief moet worden ingevuld. Nochtans zou dit zeer eenvoudig moeten en kunnen zijn. Hoeveel inkomsten heb ik gehad? Hoeveel onkosten zijn er gemaakt? Hoeveel belastingen moet ik uiteindelijk betalen op wat ik overhoud na dat jaar werken?

Voor de belastingplichtige tot die slotsom komt, moet de belastingplichtige in het huidige systeem een lijdensweg doorlopen langsheen een vierhondervijftigtal vakjes die al dan niet ingevuld moeten worden. Bovendien komen er ieder jaar weer een aantal extra mogelijkheden bij. Ook een nieuw fenomeen komt om de hoek kijken: een maatregel die in jaar 1 geldt, maar wordt uitgesmeerd over 2, 3 of 4 jaar, wat het erg ingewikkeld maakt voor de belastingplichtige waardoor die mogelijks een belastingvermindering misloopt. Maar ook de controlerende ambtenaar wordt overvallen door steeds meer regeltjes en voorwaarden die nagekeken moeten worden.

Liever dan de belastingen te hervormen door de huidige situatie hier en daar wat bij te sturen, zou er beter een nieuw soort aangifte komen die terug naar de kern gaat, en alles schrapt wat strikt gezien niets te maken heeft met belastingen. Deze afgeschafte systemen, veelal steunmaatregelen kunnen perfect op andere,

vaak doelmatiger en rechtvaardiger manieren geregeld worden, dus niet langer via de belastingbrief.

Loontrekkenden

Een paar voorbeelden:

- ▶ Voor loontrekkenden worden in het huidige systeem veel vragen gesteld over de samenstelling van het gezin. Het aantal kinderen, de eventuele handicap van kinderen, ... Een lange lijst vragen, die in principe niets met de belastingen te maken hebben. Deze zaken kunnen bijvoorbeeld worden geregeld via de kinderbijslag. Hier zijn de samenstelling, de leeftijd enzovoort gekend en kan men door een eventuele verhoging van de kinderbijslag alles regelen.
- ▶ Grootouders, ouders kunnen nu ten laste genomen worden mits voorwaarden, maar ook dit heeft op zich niets met belastingen te maken. Dit vak heeft nu al ongeveer vijftig verschillende opties en ook hier komen er steeds nieuwe mogelijkheden bij (denk maar aan de verschillende vormen van co-ouderschap), die steeds nieuwe regeltjes vereisen. Uiteraard vergt het onderzoek hiernaar zeer veel tijd voor de ambtenaren.
- ▶ In het luik 'onroerende goederen' zitten een aantal elementen die juridisch niet evident

zijn (recht van opstal, buitenlandse inkomsten, goederen in de Europese Economische ruimte, ...). Begin deze zaken maar eens te onderzoeken als ambtenaar. Dat terwijl hier een belangrijke inkomst, namelijk de huurontvangsten, gewoon niet wordt benut. Zij worden immers bijna niet belast, terwijl dit wel een inkomen is voor sommigen.

- ▶ Ook op het vlak van lonen, pensioenen en vervangingsinkomsten kan het een pak eenvoudiger. Alleen al het kluwen van de vervangingsinkomsten zou in principe door de uitbetalende instantie moeten geregeld worden. In het huidige systeem zijn er tientallen uitzonderingen die allemaal op een verschillende wijze belast worden. Denk maar aan de pensioenen met de schier eindeloze regels en tarieven. Het is eenvoudiger om bij de uitbetaling de belasting te heffen (waardoor de aangifte met andere woorden niet meer moet gebeuren).

Over de aftrekken voor levensverzekeringen en hypotheek moet eveneens een grondig debat worden gevoerd. Wat is de relatie tussen de aankoop van een woning en de belastingen? Deze regeling werd enkel in het leven geroepen om een aantal grote spelers in het verleden een bestaanszekerheid te bieden. Met de overheveling van de aftrekken naar de gewesten moeten we durven bekijken of dit nog via belastingen moet worden geregeld. Want ook hier komen er elk jaar nieuwe zaken bij (bijvoorbeeld een huis aangekocht voor 1989, na 2005, ...) en is er geen enkel vooruitzicht op vereenvoudiging. Een andere werkwijze dringt zich dus op.

Ook het volledige Vak IX heeft niets met belastingen te maken, maar is louter een verzameling van zoethoudertjes vanuit de politiek naar de bevolking. Het gaat over aftrekposten voor pwa-diensten, dienstencheques, renovatie van woningen, giften, kinderopvang (in haar meest uitgebreide vorm gaande van naschoolse kinderopvang tot judo- en vioollessen, kampen met scouts of chiro), energiebesparende maatregelen, energiezuinige auto's, verwerven van aandelen en obligaties. Het is enerzijds enorm moeilijk om alles correct in te vullen, waardoor belastingplichtigen verminderingen mislopen waar ze nochtans recht op hebben. Anderzijds is het enorm moeilijk en tijdrovend om te onderzoeken door de ambtenaren.

Het is duidelijk dat een belastingbrief invullen een huzarenstuk is. De voorbeelden zijn legio, een verdere opsomming leidt ons echt te ver. Maar het is duidelijk dat er twee echt grote problemen zijn. Een eerste probleem is dat elke post in principe ook moet worden nagekeken door de ambtenaren, gestaafd met bewijzen ... Daardoor gaat veel kostbare tijd verloren, tijd die anders besteed kan worden (of is dat misschien de (verborgen) bedoeling van de beleidsmakers?). Een ander probleem is dat door dit ingewikkelde systeem mensen vaak

een aftrek of korting mislopen, en dikwijls zijn dit de meest kwetsbaren in onze samenleving.

Hoe is het zo ver gekomen?

De belastingen worden misbruikt door de politiek: wanneer men iets aan de bevolking wil geven, uiteraard bij voorkeur aan de eigen achterban, dan 'geeft' men dit al te vaak via de belastingen. Voordeel is dat men er mee kan uitpakken, maar dat er niet onmiddellijk een weerslag is op de begroting. Een maatregel, bijvoorbeeld de aftrek voor zonnepanelen, wordt aangekondigd in 2010. De regering kan hier onmiddellijk mee uitpakken, maar dit heeft pas zijn uitwerking (dat wil zeggen de kost voor de staat) in het inkomstenjaar 2012 en 2013. Een maatregel die via de belastingen wordt geregeld, belast met andere woorden de toekomstige bestuurders.

Hoe kan het anders ?

Ten eerste, moeten we terug naar de core-business: een ambtenaar moet zich enkel bezig houden met inkomsten en uitgaven. De regimes die nu nog via de belastingen geregeld worden moeten daarom niet afgeschaft worden; indien bewindsvoerders vinden dat ze nuttig zijn, worden ze best op een andere, meer directe wijze toegekend.

Zo kan bijvoorbeeld een gezin met een kind dat een beperking heeft een verhoogd kindergeld krijgen, aangezien men bij de dienst die het kindergeld toekent ook al alle gegevens kent met betrekking tot het kind in kwestie. Ook wat betreft de energiebesparende maatregelen kan dit perfect lopen via een premie bij de aankoop (waarbij de verkoper en producent de garantie geven dat alles voldoet aan de wettelijke bepalingen).

Ten tweede, moeten we gaan voor een vereenvoudiging. 95 procent van de gegevens zijn gekend, toch voor wat de loontrekkenden en vervangingsinkomsten betreft. Een doorgedreven automatisering kan er voor zorgen dat tot 80 procent van de aangiften niet meer moet worden ingediend en/of niet meer moet worden onderzocht. Naast een enorme besparing op materieel vlak (het drukken en versturen van de aangiften), kan het bestaande personeelsbestand hierdoor drastisch gheheroriënteerd worden. De mensen die vrijkomen omdat het louter materiële werk quasi wegvalt, kunnen ingezet worden voor andere taken, taken die dichter bij de echte taak van de controle-ambtenaar liggen.

Zelfstandigen

Ook hier moeten we terugkeren naar de core-business. Het aantal mogelijke aftrekken is ook hier uit de hand gelopen (investeringen, aanwerven personeel, jonge werknemers ...). Alles kan nu via de belastingen geregeld worden, liefst zo complex mogelijk.

Denk maar aan de regels voor investeringsaftrek waarbij nu een investering tot 10 jaar in mindering kan worden genomen. De meeste van die aftrekken kunnen perfect via premies worden geregeld door diensten die alle nodige gegevens reeds in hun bezit hebben. Denk maar aan een premie voor tewerkstelling of voor bepaalde vormen van investeringen.

Er zijn ook enkele hardnekkige anomalieën die dringend moeten verdwijnen: zo zou een verlies slechts mogen worden gec recupereerd op de toekomstige winsten. In het huidige systeem kan een verlies (nogal dikwijls van mensen met een bijberoep) in mindering gebracht worden van de

beroepsinkomsten van de belastingplichtige én van de partner, waardoor misbruiken ontstaan, bijvoorbeeld de recuperatie van de bedrijfsvoorheffing.

Er is ook veel onduidelijkheid omtrent de onkosten die men kan inbrengen. Ook hier dringt een vereenvoudiging zich op, met duidelijke regels waarbij geen uitzonderingen worden toegestaan. Uitzonderingen zijn immers een gevolg van slechte wetgeving!

Bio

Rik Franck heeft jarenlange professionele ervaring bij de dienst controle van de belastingen.

DE VERMOGENSBELASTING: LAAT DE STERKSTE SCHOULDERS DE ZWAARSTE LASTEN DRAGEN

Fouad Gandoul

.....

Is het over de vermogenden gaat, vallen we graag onmiddellijk met de deur in huis. Er moet een vermogensbelasting ingevoerd worden! België is voor de rijken een belastingparadijs waar het goed vertoeven is. In België kennen we geen echte vermogensbelasting en geen echte meerwaardebelasting. Het vermogen is erg goed beschermd door het bankgeheim en er bestaat nog steeds geen vermogenskadaster.

Omdat het vermogen zeer ongelijk verdeeld is en omdat zij die over veel vermogen bezitten, héél weinig belastingen betalen is het invoeren van een vermogensbelasting rechtvaardig. Bovendien kan het voorstel van het ACV 6 miljard Euro kan opbrengen en dat terwijl 95% van de belastingplichtigen hiervoor niet worden aangesproken. Dat een vermogensbelasting gerechtvaardigd en nodig is, wordt ook bevestigd uit een peiling van het onderzoeksbureau Ipsos. Daaruit blijkt dat liefst 75 procent van de Belgen voor een vermogensbelasting is.

Wat verstaan we onder 'vermogen'?

Het vermogen van de Belgen is niet alleen hun best bewaarde geheim, het is ook niet altijd even duidelijk wat er nu juist onder 'vermogen' wordt verstaan. Het antwoord is eenvoudig en moeilijk tegelijk. Het eenvoudige antwoord luidt: je telt alles op wat je bezit en je trekt daar je schulden van af. Maar deze definitie is te simpel en te vaag! Het loont dus de moeite om het begrip vermogen meer toe te lichten. In principe kan je het vermogen opdelen in 'goederen' en in 'rechten'.

Goederen zijn op hun beurt op te splitsen in onroerende en in roerende goederen. Bij de onroerende goederen worden zowel de eigenlijke onroerende goederen geteld (gronden, gebouwen, beplanting...), alsook goederen die onroerend zijn door 'bestemming'. Dat wil zeggen dat de goederen niet 'vast' zitten, maar dat ze noodzakelijk zijn voor de exploitatie van het onroerend goed. We denken hier dan bijvoorbeeld aan machines en voertuigen...

Roerende goederen zijn zaken die uit eigen kracht - bijvoorbeeld je hond - of door iemands tussenkomst kunnen bewegen: potten en pannen, auto's, ijskasten, schilderijen, goud... Er bestaan ook twee bijzondere vormen van roerende goederen. In de eerste plaats heb je zaken die door een wetsbepaling als roerend goed worden omschreven. Dat zijn zaken als aandelen, obligaties, cheques, kasbons... Wat het juiste statuut is van die papieren en wat je er wel en niet mee kan doen, wordt dus bij wet geregeld.

De rechten vormen een tweede grote categorie van vermogensbestanddelen. Deze zijn vaak al een stuk

abstracter dan echte goederen - en soms zelfs niet verhandelbaar of in geld uit te drukken - maar ze maken toch een deel uit van het vermogen. Er bestaat een hele waslijst van deze rechten. Zo heb je de 'zakelijke rechten', d.w.z. aan een bepaald goed of zaak gebonden. De bekendste zijn zeker het 'vruchtgebruik': je bent geen eigenaar van iets, maar je mag het gebruiken alsof je dat wel bent. Je kan ook als eigenaar beperkt van iemand anders onroerend goed gebruik maken, dat heet de 'erfdienstbaarheden'.

Een tweede belangrijke categorie zijn de 'contractuele rechten'. Dit zijn rechten die werden vastgelegd in een contract, zoals bijvoorbeeld bij een schenking, een levensverzekering, een huur...

Tot slot kan je rechten hebben die voortvloeien uit één of andere menselijke creatie: 'de intellectuele rechten'. De bekendste zijn zeker het auteursrecht, het merkenrecht en het octrooirecht.

Wat is het voorstel van het ACV?

Bij de vermogensbelasting die het ACV voorstelt, zal 95 procent van de bevolking niet in aanmerking komen. Je komt pas in aanmerking als je totale vermogen groter is dan 1.000.000 Euro. Concreet stelt het ACV voor om een vermogensbelasting in te voeren van 1 procent op de eerste belaste schijf van 1.000.000 tot 1.500.000 Euro, 1,25 procent van 1.500.000 tot 2.000.000 Euro en 1,5 procent op alles daarboven

Zo zal iemand met een kapitaal van 1.000.500 Euro, 5 Euro extra belasting betalen, iemand met

een kapitaal van 1.550.000 zal 5.625 Euro belasting betalen en iemand met een kapitaal van 3.000.000 zal 26.250 Euro belasting betalen.

Hoeveel brengt het voorstel van een vermogensbelasting van het ACV op?

Op basis van de hierboven vermelde verdeling van het vermogen, brengt het ACV-voorstel ruw geschat 6 miljard op. We eisen een vermogensbelasting omdat we vinden dat het vermogen ongelijk is verdeeld en dat de rijksten weinig of geen belastingen betalen.

Hoe ongelijk is de ongelijkheid?

Wanneer je alle gezinnen rangschikt van arm naar rijk, kan je ze in 10 gelijke groepen verdelen. De ongeveer 460.000 armste gezinnen worden dan het eerste deciel genoemd, de tweede groep van gezinnen het tweede deciel enz. Elk gezin in het tweede deciel is dus rijker dan elk gezin in het eerste, maar armer dan elk gezin in het derde. Het rijkste deciel is het tiende deciel. Dit zijn de 460.000 rijkste gezinnen van België. Het eerste deciel, met de 10 procent minst vermogende gezinnen, bezit 1 procent van het nationale vermogen. De 10 procent meest vermogende gezinnen (het tiende deciel) bezitten bijna de helft van het totale vermogen (49,6 procent). En elk van deze gezinnen staat aan het hoofd van een gemiddeld patrimonium van bijna 1,9 miljoen Euro!

Op 30 juni 2012 verscheen het boek 'De 200 rijkste Belgen' van de hand van economisch journalist Ludwig Verduyn. De lijst verscheen voor het eerst in 2000, en om een zicht te hebben op hoe statisch of dynamisch de rijkdom in België is, herhaalde hij nu zijn onderzoek. Daaruit blijkt dat de 10 rijkste Belgische families samen een vermogen bezitten van 42 miljard Euro. Om de lage uitkeringen voor gepensioneerden, werklozen, invaliden en leefloners boven de armoedegrens te tillen, zou een bedrag nodig zijn van 1,2 miljard Euro of 2,8 procent van de rijkdom van de 10 rijkste families.

Als we gaan kijken naar de nummer 1 van de 10 rijkste families van België, dan komen we uit bij de families de Spoelberch, de Mevius & Vandamme, grootaandeelhouders van AB InBev en bezitters van het grootste vermogen van ons land. Volgens Ludwig Verduyn bezitten ze een vermogen van 25,6 miljard Euro. Dat is precies evenveel als het totale budget in 2012 van de ziekteverzekering.

Als we spreken over 'de rijken', met hoeveel zijn die dan?

Het aantal miljonairs stijgt gestaag in Europa. Maar in ons land het snelst: in 2010 kwam er weer 10 procent bij. De teller staat daarmee op 88.000 gezinnen, dat is 2 procent van de bevolking. Zowat duizend gezinnen in

België zitten zelfs op een fortuinberg van meer dan 20 miljoen Euro elk.

Wordt het vermogen al niet zwaar genoeg belast?

Er zijn er die daarop volmondig 'ja' antwoorden. We hebben toch onze successierechten, registratierechten en schenkingsrechten! Die hebben we inderdaad, maar dit zijn geen belastingen op het vermogen, maar een belasting op de overdracht van het vermogen. Successierechten zijn belastingen als de eigenaar van het vermogen overleden is, registratierechten en schenkingsrechten zijn belastingen bij overdrachten tussen levenden of rechtspersonen.

Een progressieve vermogensbelasting op het bezit heeft als voordeel op successie- of registratierechten, dat ze rekening houdt met de draagkracht van een gezin. Ze is niet zomaar aan het wilde toeval onderhevig in tegenstelling tot successierechten. Heb je pech dat er kort na elkaar een overlijden in de familie te betreuren valt, betaal je op korte termijn veel successierechten.

Als we eens gaan kijken naar wie er het meeste bijdraagt aan de overheidsontvangsten, dan kun je alleen maar vaststellen dat inkomsten uit arbeid veel meer bijdragen dan inkomsten uit vermogen. In 2011 bedroegen de heffingen op de inkomsten uit arbeid (personenbelasting en sociale bijdragen) 25,8 procent van het bbp (de geproduceerde totale rijkdom in een jaar van een land), terwijl het aandeel van de heffingen op de inkomsten uit vermogen maar 3,9 procent was. Met andere woorden: het aandeel van de belasting op arbeid is bijna zeven maal hoger dan het aandeel van de belasting uit vermogen. Als men daarbij nog eens weet dat het aandeel van de lonen in de geproduceerde totale rijkdom van ons land de laatste dertig jaar altijd is blijven dalen ten voordele van het vermogen, dan zie je pas hoe men al jaren de rijke elite bevoordeelt! We herhalen het nog eens: de inkomens uit arbeid dalen en de overheidsinkomsten uit belastingen daarop stijgen, de inkomens uit kapitaal stijgen en de overheidsinkomsten uit belastingen daarop dalen!

Tot slot

In België is het bankgeheim nog altijd niet volledig opgeheven, is er geen vermogenskadaster, is er geen vermogensbelasting en is er geen volwaardige meerwaardebelasting. Moest dat wel het geval zijn, dan had de regering genoeg geld om de crisis te betalen die de banken hebben veroorzaakt.

Om de lage uitkeringen voor gepensioneerden, werklozen, invaliden en leefloners boven de armoedegrens te tillen, is een bedrag nodig van 1,2 miljard Euro. Dat is amper drie procent van het persoonlijk fortuin van de rijke Fransman Bernard Arnault, dat

41 miljard Euro bedraagt, en die al geruime tijd in de Brusselse gemeente Ukkel is gedomicilieerd.

Overall in Europa ondergraven regeringen het sociaal model, met als gevolg dat volgens de gegevens van Eurostat zo'n 115 miljoen Europeanen door armoede en sociale uitsluiting worden bedreigd. Ook onze regering doet daaraan mee en onderneemt weinig om de rijken en de winsten van bedrijven meer te belasten. Met de saneringsoperatie van 2012 speelde ze het klaar om de uitkeringen van de werkzoekenden te verminderen in de tijd. Door deze maatregel zullen nog meer mensen afglijden naar de armoede!

Met de uitkeringen die de mensen vandaag krijgen is het onmogelijk een fatsoenlijk bestaan te leiden. Met een leefloon van 785 Euro per maand heeft een alleenstaande 350 Euro per maand tekort om minimaal financieel rond te komen. Een gezin met een leefloon van 1.403 Euro per maand heeft 619 Euro per maand

tekort. Een alleenstaande werkloze met een uitkering van 916 Euro per maand kampt met een tekort van 219 Euro per maand. Voor een werkloos gezin met 1.446 Euro per maand is het tekort 576 Euro per maand.

Een rechtvaardige politiek zorgt ervoor dat deze bedragen worden aangepast en dat er geen jacht wordt gemaakt op werkloze en arme mensen. Een rechtvaardige politiek is een politiek die zorgt voor 'alle' mensen en die een vermogensbelasting uitwerkt. Een vermogensbelasting waarbij multimiljonairs zoals Arnault worden belast.

Omdat een rechtvaardige fiscaliteit mogelijk is.

Bio

De auteur van deze tekst, Fouad Gandoul is fiscaal expert, regioverantwoordelijke ACV Limburg en sociale rechter in de Arbeidsrechtbank Hasselt.

FISCAAL POPULISME

Frans Vanistendael

Er is de laatste tijd nogal wat te doen geweest over het gevaar van populisme voor onze samenleving. De jongste tijd hebben we ook meerdere staaltjes van populisme gezien in het fiscale domein, traditioneel bekend als fiscale demagogie. De sterk gemediatiseerde voorbeelden liggen voor het grijpen: de verhuis van de Franse zakenman Bernard Arnault naar België en zijn intentie om de Belgische nationaliteit aan te vragen, het nieuws over de stichting Pereos van Koningin Fabiola en het opdoeken ervan, het debat in het Britse parlement en de historische herhaling ervan in de Engelse tabloids pers over de multinationals die hun 'fair share' aan belastingen niet bijdragen in het Verenigd Koninkrijk en als klap op de vuurpijl de saga over de notionele interestaftrek aangedragen door de Belgische Partij van de Arbeid.

Het is praktisch onbegonnen werk om al deze fiscale 'wild-west'-verhalen te nuanceren en in hun context te plaatsen, gewoon omdat Jan met de Pet, waaronder ook de meeste politici, het belastingsysteem niet kent. Nochtans is juiste weergave van de feiten en nuancering van de regels dringend geboden om terug met beide voeten op stevige fiscale grond te staan. Aan de hand van de zaak Arnault en de steeds weerkerende polemiek rond de notionele interestaftrek duidt de auteur gevat waar de gevaren schuilen van het fiscaal populisme en biedt enkele pistes aan waarop men het fiscaal beleid verder kan ontwikkelen.

De zaak Arnault

De dag dat belastingontduiking en -ontwijking heet nieuws wordt en in 'de boekjes' opduikt tussen plaatjes van schaars geklede dames, hebben onze belastingsystemen een ernstig probleem omdat er zo geen ernstig debat meer kan gevoerd worden over belastingen en belastinghervormingen. Wanneer men de zaken objectief en nuchter bestudeert, blijkt namelijk dat de werkelijkheid er vaak heel anders uitziet dan de indianenverhalen in de media.

Het probleem van Bernard Arnault heeft zijn oorsprong niet in het Franse of Belgische belastingrecht, maar wel in de verschillen in het erfrecht van beide landen. De man heeft uit twee opeenvolgende huwelijken kinderen die nogal in leeftijd verschillen. Volgens het Franse en ook het Belgische erfrecht hebben die kinderen bij overlijden van hun vader allemaal een 'voorbehouden gedeelte' op de erfenis, zodat het vermogen bij een erfenis in stukken wordt gebroken. Telkens wanneer een onderneming naar een volgende generatie moet worden overgedragen rijst dit probleem. In heel wat landen heeft men dit probleem opgevangen door de invoering van aangepaste juridische structuren: trusts in de common law landen, Stiftungen en Anstalten in landen naar Duits en Zwitsers recht, administratiekantoren in Nederland en sinds enkele jaren werd in België ook een stichting juridisch mogelijk gemaakt. In Frankrijk zijn deze stichtingen evenwel niet voorzien in de wet.

Als vooruitziende vader heeft Arnault de overdracht van al zijn ondernemingen willen organiseren en daarvoor zijn oog laten vallen op een Belgische stichting. Hierbij is er evenwel een (niet-fiscaal) probleem. Om van een stichting naar Belgisch recht gebruik te kunnen maken moeten er voor de oprichter en/of voor de beneficiarissen van de stichting voldoende aanknopingspunten zijn met België. Als dat niet het geval is kan de stichting zowel in Frankrijk als in België aangevochten worden op grond van strijdigheid met de 'openbare orde'. Om dit te voorkomen kan de oprichter van de stichting daadwerkelijk in België komen wonen, maar is het ook aangewezen dat hij de Belgische nationaliteit aanneemt. Vandaar de nadruk op de Belgische nationaliteit, want ingewijden van het belastingrecht weten dat nationaliteit praktisch geen enkele rol speelt bij het bepalen van de belastingplicht, noch voor de inkomstenbelasting, noch voor de successierechten.

De fiscale gevolgen in België van dergelijke stichting hangen sterk af naargelang de overdracht van het vermogen gebeurt onder levenden door schenking (7 procent) of in de vorm van een legaat bij overlijden (7 procent, 8,8 procent of 25 procent) en van de woonplaats bij overlijden (Wallonië, Vlaanderen of Brussel). Dit regime is voordeliger dan de Franse successierechten die in rechte lijn oplopen tot 40 procent tegenover maximaal 30 procent in Brussel en Wallonië en 27 procent in Vlaanderen. De laatste woonplaats van de erflater en niet zijn nationaliteit

is bepalend voor de toepasselijke successierechten. Het probleem was hier in eerste instantie niet de successierechten, maar wel het gebruik van de stichting voor de erfopvolging en daarvoor was de nationaliteit van doorslaggevend belang. Dit is dus een heel ander verhaal dan het verhaal van belastingontduiking en gebrek aan fiscaal patriotisme.

Nog een verhaaltje dat de ronde doet is dat Arnault van nationaliteit verandert om te kunnen uitwijken naar Monaco, waar zoals algemeen geweten het belastingniveau veel lager is dan in Frankrijk (en in België). Alleen rasechte Monegasken en niet-Fransen genieten van dit bijzonder fiscaal statuut. Personen met de Franse nationaliteit zijn evenwel uitgesloten van dit voordeel op grond van de fiscale conventie tussen Frankrijk en Monaco. Personen met een dubbele nationaliteit, die naast een andere, ook de Franse nationaliteit hebben worden als Franse ingezetenen beschouwd en dus ook van het voordelige statuut uitgesloten. Alleen wanneer Arnault aan zijn Franse nationaliteit zou verzaken zodat hij uitsluitend Belg zou zijn, zou hij voor een gunstig fiscaal statuut in Monaco in aanmerking komen. Van het verzaken, van de Franse nationaliteit is tot nu toe evenwel geen sprake geweest. Bovendien is het zeer de vraag of dergelijke verzaking met dergelijke fiscale gevolgen ernstig zou genomen worden door de Franse fiscus.

Conclusie

Het is wel mogelijk dat er onder de talrijke vennootschappen van de heer Arnault er ook brievenbusvennootschappen zijn, die het fiscale daglicht niet kunnen verdragen, maar die hebben niets te maken met zijn verhuis naar België en met zijn aanvraag van de Belgische nationaliteit. Als die vennootschappen bestaan is het niet aan de media of de straat om die vennootschappen aan te pakken, maar wel aan de Belgische en de Franse fiscus, die dat ook ongetwijfeld zullen doen.

Blijft de beschuldiging dat Arnault fiscaal onethisch, immoreel of onpatriotisch zou gehandeld hebben. De vraag moet gesteld worden: wat is fiscaal ethisch handelen? Betekent het dat men de hoogst mogelijke belasting moet betalen? Dit zou betekenen dat Arnault niets zou mogen ondernemen en zijn erfopvolging op zijn beloop moet laten, wat zou kunnen leiden tot familieruzies, verbrokkeling van het vermogen en de teloorgang van zijn ondernemingen.

Bovendien heeft Arnault in ons land ook zonder stichting, de keuze tussen een hele rist van tarieven voor gewone schenkingen en testamenten al naargelang hij zich in Brussel, Vlaanderen of Wallonië zou vestigen. Hetzelfde geldt voor Koningin Fabiola. Wat zou er gebeuren wanneer zij zou verhuizen naar Spanje? Dan zouden bij haar overlijden in eerste instantie Spaanse successierechten verschuldigd zijn en geen

Brusselse, Waalse of Vlaamse, althans wanneer ze geen onroerende goederen zou nalaten in België.

De notionele interestaftrek

De meer algemene vraag voor alle belastingplichtigen, ook de multinationals is welk belastingtarief moet worden toegepast. In dit opzicht wordt er vaak een onderscheid gemaakt tussen het 'nominale' of 'juridische' tarief dat in de wet staat, het 'effectieve' of 'economische' tarief en blijkbaar nu ook het 'morele' of 'ethische' tarief. Deze discussie past helemaal in het 'fair share' debat, dat in vele landen in alle hevigheid is losgebarsten op grond van de overtuiging dat met name multinationals niet de belasting betalen die ze zouden moeten betalen.

Dit heeft onder meer een onderneming als Starbucks ertoe gebracht om in Groot Brittannië een aanbod te doen om 'vrijwillig' meer belasting te betalen. Zulke 'vrijwillige' belastingen zijn natuurlijk totaal niet controleerbaar en betekenen het einde van een wettelijk belastingstelsel. Protesteerdere en bewindvoerders moeten er zich van bewust zijn dat de belastingplichtigen die minder belasting betalen dit doen op grond van wetten en voorschriften die door onze democratische parlementen zelf zijn goedgekeurd. De notionele interestaftrek is daar een schoolvoorbeeld van.

Laten we niet vergeten in welke omstandigheden de notionele interestaftrek door de regering Verhofstadt werd ingevoerd. Het debat ging toen over de verlaging van het nominale tarief van de vennootschapsbelasting, dat in België tot één van de hoogste ter wereld behoort. De PS verzette zich tegen de tariefverlaging, want zij wenste geen cadeaus te doen aan het bedrijfsleven. Het tarief van de vennootschapsbelasting moest en zou zo hoog blijven als een 'symbool'. Diezelfde PS, samen met de CDH was toen wel bereid om een 'geste' te doen in de vorm van een notionele interestaftrek, ook omdat daardoor de coördinatiecentra die moesten verdwijnen van de Europese Commissie in een gewijzigde vorm konden worden gered. Wie een 'symbolisch nominaal' tarief in stand houdt moet niet verbaasd zijn, wanneer het effectieve tarief dan lager uitvalt dan het nominale tarief. Diezelfde CDH draait nu 180° en stelt een verlaging van het nominale tarief voor.

Conclusie

Deze laatste vaststelling is belangrijk voor een ernstig debat over de belastinghervorming. Slogans, populisme en demagogie helpen ons niet vooruit. Natuurlijk is een lager algemeen tarief voor de vennootschapsbelasting beter en eenvoudiger (zie het editoriaal AFT van December 2007: Een goed bestuur?), maar dat wist men op het ogenblik van het invoeren van de NIA ook al. Als men de NIA afschaft moet men ook aanvaarden dat de financiële centra uit ons land zullen verdwijnen.

Bovendien moet men niet om de haverklap het fiscale geweer van schouder veranderen. ‘Rustige vastheid’ of zekerheid en stabiliteit is ook vereist in het fiscaal beleid. Als men de notionele interestaftrek wil afschaffen kan dit niet gebeuren voor de verkiezingen van 2014 en in de tussentijd kan men rustig overwegen wat de gevolgen daarvan zouden zijn en door welk systeem men het precies wil vervangen. Zo’n ommezwaai moet met grote zorg gebeuren.

We moeten er ons wel van bewust zijn dat de oorlog van de internationale fiscale concurrentie voor investeringen in volle hevigheid woedt tussen alle ‘bevriende’ Lidstaten van de Europese Unie en dus moeten we een vennootschapsbelasting uitvinden waarbij ons land aantrekkelijk blijft voor buitenlandse investeringen. Het voorstel van een gemeenschappelijke belastinggrondslag voor grensoverschrijdende ondernemingen (CCCTB) zou op het vlak van de grondslag de concurrentie al uitschakelen.

Verder moet het wettelijk belastingtarief duurzaam zijn en zoveel mogelijk de werkelijkheid benaderen.

Dat houdt in dat de wetgever goede en effectieve wetten maakt en geen symbolen najaagt. Dat veronderstelt studie, reflectie en een ernstig debat zonder mediaprofilering of partijpolitieke spelletjes. Een efficiënt, eenvoudig en rechtvaardig belastingsysteem is een zaak van het hoogste nationaal belang.

Bio

Professor Emeritus Frans Vanistendael was hoogleraar fiscaal recht aan de Katholieke Universiteit Leuven, waar hij tot 2005 ook decaan was van de faculteit rechtsgeleerdheid. Hij doceerde eveneens aan de Fiscale Hogeschool in Brussel. Als internationaal expert in belastingwetgeving was hij onder meer: verbonden aan de Europese Commissie voor harmonisering van de wetgeving, lid van de Belgische hoge raad voor financiën en raadgever bij het Internationaal Monetair Fonds en de OESO. Tevens is hij lid van de raad van commissarissen van het ‘International Bureau of Fiscal Documentation’ in Amsterdam.

KAN FRAUDEBESTRIJDING DE CRISIS OPlossen ?

Karel Anthonissen

België torst een staatsschuld die even groot is als wat haar economie jaarlijks produceert. Wanneer we studies en ramingen ter hand nemen omtrent de historiek en de omvang van de zwarte economie in België, dan zien we dat de som van alle misgelopen inkomsten door fraude voldoende was geweest om onze staatsschuld volledig af te lossen. Naar aanleiding van deze vaststelling leidt de auteur ons doorheen een heldere analyse die weergeeft wat de impact van fraude op onze staatsschuld is geweest, en welke impact fraudebestrijding zou kunnen hebben op het terugdringen van de Belgische overheidsschuld.

Enkele cijfers

Kan fraudebestrijding de crisis oplossen? Ik zal maar meteen met de deur in huis vallen: het antwoord op deze vraag is neen. Toch is de geldcrisis, of de schulden crisis, grotendeels het gevolg van fiscale fraude, maar dan wel van tientallen jaren opgestapelde fraude.

De Belgische staatsfinanciën zullen dit jaar een tekort van ongeveer 3 procent van het Bruto Binnenlands Product (BBP) hebben. Dat is het tekort van één jaar; het opgestapelde tekort over de jaren heen, onze staatsschuld, bedraagt nagenoeg 100 procent van het BBP. De zogenaamde Maastrichtnorm, de maxima die volgens het verdrag van Maastricht (1992) toegelaten zijn, bedragen respectievelijk 3 procent voor het jaartekort en 60 procent voor het gecumuleerde tekort.

Daar kunnen we de fraudecijfers eenvoudig naast leggen, met hetzelfde onderscheid, enerzijds het jaarcijfer, anderzijds het gecumuleerde cijfer. Voor de schatting van de jaarlijkse fraude zijn er verschillende bronnen; die gaan van 3,8 procent tot 17,8 procent³. Dat betekent eigenlijk zoveel als dat we het niet goed weten. Naast de ongekende zwarte economie, zijn er de belastingkortingen. Die kennen we precies. Alle verminderingen samen, van de woonbonus over kinderaftrek tot de notionele intrestaftrek bedragen 20,8 procent van het BBP⁴.

Niemand zal mij tegenspreken en ik overdrijf zeker niet als ik de belasting die wij hadden moeten innen, maar niet gedaan hebben, op 6 procent raam, het dubbele van de Maastrichtnorm dus. In heb het hier over de onrechtmatig niet betaalde belastingen⁵. Als ik spreek van onrechtmatig, is dat een iets breder

begrip dan ons strafrechtelijk begrip van fraude: daar spreekt de wet van bedrieglijk niet betaalde belastingen. Je kunt namelijk ook onrechtmatig geen belastingen betalen zonder een bedrieger te zijn, door vergissingen of door ontwijking. Wat dat laatste betreft, spreekt de wet sinds kort van fiscaal misbruik voor ongeoorloofde ontwijking.

Ramingen voor België van het belastingtekort (cijfers 2009)

Nationaal inkomen ('toegevoegde waarde')	337,4 miljard	100,0%
Overheidsschuld (Maastrichtdefinitie)	326,6 miljard	96,8%
Inkomsten uit belastingen en sociale zekerheidsbijdragen	145,0 miljard	43,0%
Begrotingsbalans (tekort betekent nood aan extra leningen)	- 20,2 miljard	-6,0%
Omvang zwarte inkomens		
Raming Nationale Bank van België (NBB)	12,9 miljard	3,8%
Raming professor Schneider	60,0 miljard	17,8%
Niet geïnde belastingen door fraude		
Raming NBB aan gemiddeld tarief van 50%	6,5 miljard	1,9%
Raming ULB: DULBEA-studie	24,0 miljard	7,1%
Raming professor Schneider aan gemiddeld tarief van 50%	30,0 miljard	8,9%
Niet geïnde belastingen door fiscale uitgaven		
Raming door het Hoger Instituut Voor de Arbeid (KU Leuven)	66,3 miljard	20,8%

³ De Nationale Bank neemt 3,8% zwarte economie op in de statistiek, Friedrich Schneider raamt de zwarte economie in België op 17,8% (2009).

⁴ Jaarlijkse bijlage bij de begroting

⁵ Volgens de DULBEA-studie van de ULB (in opdracht van het ABVV) is het 7,1%. Michel Maus spreekt van 26 tot 30 miljard, dat is 8 à 9%. De SUBLEC-studie (KUL-ULB-ULg) voor de FOD Sociale Zekerheid komt tot bescheiden ramingen voor het zwartwerk, maar noemt het een 'tipje van de ijsberg'

Eerste stelling

Als er in de loop van mijn loopbaan als belastingambtenaar (sinds 1977) maar half zoveel fraude en misbruik geweest was, dan hadden we haast nooit een tekort en vaak een overschot gehad.

Ik pleit dus schuldig om dertig jaar lang niet goed genoeg de fraude aangepakt te hebben. De meer liberale tegenhanger van mijn stelling is natuurlijk ook waar: als in dezelfde periode sommige regeringen wat beter op de uitgaven gepast hadden, dan hadden we misschien ook geen tekort en geen schuld gehad.

Zoals gezegd, het opgestapelde tekort of onze schuld bedraagt bijna 100 procent van het BBP. Dat is geen prettig vooruitzicht voor jonge mensen. Maar daar staat een reserve tegenover, en daarmee bedoel ik het opgestapelde zwart geld dat alle Belgen samen in kluizen, op buitenlandse rekeningen en in zogenaamde spaarverzekeringen hebben zitten. Daarover verschijnen er nauwelijks cijfers. Ik denk dat de universiteiten het niet kunnen en dat de banken het niet durven berekenen. Ergens lees ik het bedrag van 174 miljard Euro geld in het buitenland.⁶

Rijke Grieken zouden ongeveer evenveel als het Griekse BBP aan zwart geld hebben, alleen al in Zwitserland. Als ik zo zie dat enkele honderden diamantairs meer dan een miljard bij één bank hebben, en als ik tegelijk mijn jaarschatting van 6 procent doortrek, dan denk ik dat ik het zwart geld van de Belgen gerust mag ramen op 120 procent van het BBP. Dat is ook het dubbele van de Maastrichtnorm. Het zwart is het dubbele van het tekort, zowel op jaarbasis als op gecumuleerde basis, dat onthoudt makkelijk.

Tweede stelling

Als wij er in de komende jaren in zouden slagen de helft van het zwart geld van het verleden te recupereren, dan zakt onze staats-schuld meteen onder de Maastrichtnorm.

Hier gaat de meer liberale tegenhanger van mijn stelling niet op: met 'gewone' besparingen en met nog meer 'gewone' belastingen gaan we er niet komen, niet in Griekenland, en niet in verschillende andere landen. Anderen komen tot gelijkaardige vaststellingen⁷.

Nu is het recupereren van zwart geld juridisch geen belasting maar een straf. Het is niet op grond van de fiscale wet dat de Staat een ernstige vordering heeft op het zwart geld. Het is op basis van de strafwet. De strafwet voorziet in geval van witwassen een verbeurdverklaring van het onrechtmatig vermogensvoordeel.

⁶ Leo Stevens & Co Beursvennootschap, 2003.

⁷ Richard Murphy: If tax evasion could be stopped, total EU public debt could be repaid in just 8.8 years <http://www.financialtaskforce.org/2012/02/29/the-eu-tax-gap-new-evidence-showsthere-is-e1-trillion-of-lost-revenue-to-target-to-save-our-futures-from-despair/>

Een voorbeeld: Stel dat iemand tien miljoen Euro zwart geld heeft en dat de laatste zeven jaar belegd heeft in belastingvrije spaarverzekeringen in Luxemburg, dan heeft de fiscus geen enkele actuele vordering meer. Maar stel dat daar in de jaren 90 vier miljoen Euro belasting ontdoken is, dan is dat zogenaamde vermogensvoordeel uit fraude hier en nu nog aanwezig, en kan het verbeurd worden. Dat is dus een strafvordering van vier miljoen Euro waarover niet de Bijzondere Belastinginspectie (BBI) maar het openbaar ministerie beschikt.

De Belgische staat beschikt daar in principe dus over een enorm tegoed, dat, zoals reeds eerder vermeld, de staatsschuld meteen weer onder de Maastrichtnorm zou brengen. Wij doen ons best om die mogelijkheden niet te laten liggen. Maar de weerstand is groot.

Anderzijds

Toch mag ik u niet té veel hoop geven, of beter gezegd, jullie jongeren mogen ook niet té veel verwachten van de belastingen. Je zou ze dan ook zelf moeten betalen. Ik weet niet of we die berg zwart geld ooit zullen recupereren. Met de amnestiemaatregel van de vorige regeringen is het alvast niet gelukt. De lokmiddelen, eerst de eenmalige bevrijdende aangifte en vervolgens de permanente regularisatiemogelijkheid hebben slechts kruimels opgebracht. Er zijn een paar duifjes gevallen, maar hele zwarte zwermen spreuwen zijn blijven zitten waar ze zaten. Nu mogen wij van de BBI en de parketten verwachten dat die daar massaal aan beginnen. Helaas, wij zijn amper begonnen en kijk wat er in Antwerpen gebeurt⁸. Het zou er echt moeten gaan knallen om al die spreuwen op te schrikken.

Ook de nieuwe verruimde mogelijkheid tot minnelijke schikking zal maar op grote schaal succes hebben, als de dreiging van een gerechtelijke vervolging voor witwassen minstens in tienvoud toeneemt. Hoe dan ook denk ik dat dit allemaal nooit genoeg zal kunnen zijn. Belastingen zijn een goed middel zijn om inkomsten te herverdelen. Maar als middel om de vermogens te herverdelen, schieten belastingen te kort, zelfs als de procureur een handje zou willen helpen.

Derde stelling

Fraudebestrijding kan de crisis niet oplossen, zelfs al ligt dertig jaar van ondoeltreffende fraudebestrijding aan de basis van de crisis.

Ik zeg niet dat fraudebestrijding geen zin heeft, integendeel, maar het volstaat niet. Je mag niet alles van de fiscus verwachten. Laat ik het zo uitdrukken.

Fraudebestrijding kan en moet de onrechtmatigheden van het heden rechtzetten, ook die van een recent verleden, en als het kan via de witwaswet zelfs

⁸ Waar in 2012 verschillende erg succesvolle fraudejagers werden weggejaagd vanwege kritische uitspraken.

die van een iets verder verleden, maar niet die van een ver verleden. Iemands rijkdom kan het gevolg zijn van onrechtvaardigheden in een ver verleden, misschien gepleegd door verre voorouders. Maar na verloop van jaren is het onderscheid tussen eerlijk en oneerlijk verworven rijkdom niet meer te maken.

Wat moet er dan nog gebeuren, naast fraudebestrijding ?

Het antwoord op de vraag wat er dan wel allemaal moet gebeuren zou ons te ver voeren. Ik moet het namelijk noodzakelijk kort houden. In wezen denk ik dat we eerder moeten denken

aan monetaire maatregelen dan aan drastische onteigeningen, in het algemeen dan toch.

Vanzelfsprekend kan de rechter zwart geld verbeurd verklaren in een concrete situatie, dat is een soort onteigening. Maar in het algemeen denk ik toch eerder aan middelen om het geld en de schuld wat te doen 'krimpen'. Ik spreek dan over een beleid van lage rente, soms zelfs negatieve intresten, een matige inflatie, schuldenregelingen en faillissement wanneer dat aangewezen of nodig is.

Bio

Karel Anthonissen is gewestelijk directeur van de Gentse afdeling van de Bijzondere Belastinginspectie.

CONCRETE AANBEVELINGEN OM DE FISCALE WEDLOOP TE STOPPEN

Eric Goeman

.....

In deze tekst geeft de auteur een scherpe en uitvoerige analyse van hoe de internationale fiscale wedloop zo een grote impact heeft kunnen krijgen op onze publieke financiën en de ongelijkheid in onze samenleving. Hij situeert eerst hoe de progressiviteit van ons belastingsysteem steeds verder ondergraven wordt. Vervolgens schetst hij de vele ontsporingen via het gebruik van 'off-shore' paradisijs en de Belgische notionele intrestaftrek om zijn analyse af te ronden door weer te geven hoe de fiscale wedloop de sociale ongelijkheid versterkt. Tot slot geeft de auteur vijf concrete aanbevelingen om vele fiscale excessen een halt toe te roepen.

Progressieve belastingen: het publieke cement waarop vermogenden hun particuliere rijkdom verzamelen

Elke regering heeft ten minste twee fundamentele functies: bescherming en ondersteuning. Beschermende structuren omvatten onder meer de politie, brandweer, hulpdiensten, de volksgezondheid, en zo verder. Ondersteuning omvat de infrastructuur die nodig is voor het bedrijfsleven en het dagelijkse leven: wegen, communicatiesystemen, openbaar vervoer, watervoorziening, openbaar onderwijs, het bankwezen voor leningen en economische stabiliteit, de rechter voor de naleving van contracten, de luchtverkeersleiding, steun voor wetenschappelijk onderzoek en technologische ontwikkeling, parken, sportfaciliteiten, natuurgebieden en openbare gebouwen, enz.. Wij zijn meestal wel op de hoogte van het deel bescherming. Maar de ondersteuning, of m.a.w. de publieke infrastructuur ten dienste van de meerderheid van de bevolking, mogelijk gemaakt door belastingen, wordt meestal als vanzelfsprekend beschouwd of gewoon genegeerd. Toch is die van cruciaal belang.

Belastingen maken deel uit van onze gemeenschappelijke rijkdom, waarin we allemaal delen. Dankzij dit gemeenschappelijk bezit genieten we allen van de bescherming en ondersteuning die het algemeen belang dienen. Niet genoeg, maar dat is een voortdurende politieke strijd tussen links en rechts waarbij rechts minder wil herverdelen, meer oproept om eigen verantwoordelijkheid op te nemen (waarbij de zwakkeren de klos zijn en de winnaars bekend) en waarbij links meer wil herverdelen van rijk naar arm vanuit het morele principe dat 'de sterkste schouders de zwaarste lasten moeten dragen' in een samenleving. Dat is een fundamenteel democratische waarde: de gemeenschappelijke welvaart moet het algemeen belang dienen. Het voordeel is voor iedereen.

Burgers dragen de financiële verantwoordelijkheid om deze gemeenschappelijke welvaart te handhaven. Mochten we deze verantwoordelijkheid ontwijken, dan konden we geen wegennet onderhouden en openbaar vervoer organiseren, onze scholen financieren, de gezondheidszorg en zorg voor ouderen en gehandicapten verzekeren, de variatie aan culturele rijkdom zo breed mogelijk spreiden, de handhaving van onze wetten verzekeren, en ga zo maar door. Minstens even belangrijk is het dat we geen welvaart zouden kunnen voortbrengen voor onszelf, want we zouden geen bescherming van onze intellectuele eigendom genieten, geen overzicht houden over onze markten, niet beschikken over wettelijke middelen om contracten af te dwingen, geen mogelijkheid hebben om onze kinderen een degelijk onderwijs te geven.

Diverse waarden ondersteunen het idee van progressieve belastingen. Een daarvan is de overtuiging dat de gemeenschappelijke welvaart moet worden gebruikt voor het gemeenschappelijk goed. Een ander voorbeeld is de verantwoordelijkheid. De verantwoordelijkheid die stelt dat alle burgers moeten betalen voor de voordelen die ze krijgen uit de gemeenschappelijke rijkdom. En nog een andere waarde is de rechtvaardigheid. Deze waarden komen samen in de kwestie van 'progressieve belastingen'.

Een belangrijk punt, dat vaak uit het oog verloren wordt in dit debat is het feit dat de gemeenschappelijke rijkdom, die door onze belastingen wordt gecreëerd en in stand gehouden, de rijken op talloze manieren helpt om hun rijkdom op en uit te bouwen. We noemen dit samengestelde steun – het is namelijk het versterkte gebruik van onze gemeenschappelijke welvaart door bedrijven, investeerders en andere vermogende particulieren. Een groot deel van hun 'financieel succes' is dus gebouwd op ons systeem van fiscale herverdeling.

Het liberale denken over belastingen beschouwt belastingheffingen enkel als een kostenplaatje. Dat de meeste belastingheffingen volledig als openbare dienstverlening in de samenleving herverdeeld worden, lijkt een te verwaarlozen neveneffect. Onderwijs, openbaar vervoer, milieubeschermingen, gezondheid, bibliotheken, musea, enz. zouden inderdaad geen handelswaarde mogen hebben, daarom moeten ze publieke diensten blijven die de solidariteit in de samenleving ondersteunen. Belastingen zijn dus slechts de financieringsmiddelen van het algemeen belang. Diegenen die zich tegen belastingen keren en ook tegen de progressiviteit van het belastingsysteem hebben alleen oog voor de aangroei van hun private rijkdommen die de gemeenschap niet ten goede komen. Of profiteert de gemeenschap van een jacht in de haven Nice misschien?

De rijken hebben een groter gebruik gemaakt van het gemeenschappelijk goed - ze werden erdoor geholpen bij het creëren van hun rijkdom - dus hebben zij ook een grotere morele verplichting ertoe bij te dragen om het in stand te houden. Ze betalen op die manier slechts de achterstallen af van hun schuld aan de samenleving in haar geheel, en investeren in de ondersteuning voor de toekomst. Dit zijn de fundamentele waarden die progressieve belastingen motiveren. Het is een waarheid die conservatieve argumenten over belastingen van de baan veegt. Belastingen zorgen voor de bescherming en ondersteuning van de infrastructuur die ons aller inkomen mogelijk maakt

Maar deze situatie wordt bedreigd:

- ▶ door een verminderde progressiviteit van de inkomstenbelastingen,
- ▶ door fiscale dumping,
- ▶ door steeds maar weer belastingverlagingen door te voeren die uiteindelijk betaald worden door de gewone mensen,
- ▶ door steeds meer doelgroepen te bedienen met allerlei belastingaftrekken waarvan vooral de middenklassers beter worden en waardoor opnieuw het geheel van de progressiviteit van de belastingen wordt aangetast,
- ▶ door het feit dat de belastingen niet meer geglobaliseerd worden hetgeen vooral voordelig is voor diegenen die leven van vermogen en niet van arbeid,
- ▶ door het voortdurend verder verlagen van vennootschapsbelastingen en de vermindering van deze belastinginkomsten door de notionele interestaftrek,
- ▶ door het libertarische pleidooi voor de invoering van een vlaktaks waarbij alle inkomens gelijk worden behandeld,
- ▶ door het onbeschoornd promoten van creatieve boekhouding door gespecialiseerde private diensten waarbij belastingontwijking, het

‘ontwijken van Vadertje Staat of de Fiscus’ tot maatschappelijk model wordt verheven.

Maar één van de grootste bedreigingen voor onze verzorgingsstaat is de financiële plundering via offshore-centra en fiscale paradijzen.

Offshore: het kloppende ‘geheime’ hart van het financiële kapitalisme

De offshore-optie is een wapen geworden in handen van bankiers. ‘Belast of reguleer ons niet of we vertrekken’ riepen ze - en fiscale autoriteiten en regelgevers komen hen hier nog veel te vaak in tegevoet. Zonder offshore zou de financiële sector onze politieke leiders niet in de tang hebben zoals nu.

Het resultaat is verbazingwekkend. Vandaag passeert de helft van alle wereldhandel op één of andere manier via belastingparadijzen. Toen het Amerikaanse Government Accountability Office (GAO), het Tax Justice Network en anderen onderzochten hoe multinationals belastingparadijzen gebruiken, stelden ze vast dat banken veruit de grootste gebruikers zijn. Citigroup alleen al had 427 dochterondernemingen in belastingparadijzen.

De populaire opvatting van belastingparadijzen als exotische met palmbomen begroeide eilandjes, zoals de Maagdeneilanden, opnieuw gevoed door de ont-hullingen via ‘offshoreleaks’ geeft een vertekend beeld van de immense omvang van het offshore probleem. De grootste belastingparadijzen zijn rijke landen. En de meerderheid van de belastingvluchtelingen zijn geen gekke dictators of maffiosi, ‘wapentrafikanten, tandartsen en Griekse dorpelingen’, maar bedrijven, want offshore is het kloppende ‘geheime’ hart van het financiële kapitalisme.

Offshore stimulansen als geheimhouding en belastingvrijstellingen verstoren radicaal de stroom van kapitaal rond de wereld en hebben mondiaal bijgedragen tot economische onevenwichten die door economen werden aangewezen als de wortel van de financiële crisis.

De Belgische overheid ziet oogluikend toe op de beroving van eigen bevolking

‘Multinationals vinden België fiscaal uiterst interessant’ blokletterde dagblad De Tijd enkele maanden geleden. De Belgische fiscale regimes worden door 20 procent van de grootste bedrijven ter wereld gebruikt om zo weinig mogelijk belastingen te betalen. Bekende namen zoals ArcelorMittal, Volkswagen en Rabobank passeerden de revue, maar ook staatsondernemingen zoals het Noorse Statoil. Volgens het onderzoek van De Tijd worden multinationals vooral aangetrokken door de notionele interestaftrek, het gunstige regime voor holdings en de fiscale verdragen met Zwitserland en Hongkong. Interessant om te weten (vooral voor

hen die een pleidooi blijven houden om de rijken en de bedrijven fiscaal te ontzien in naam van investeringen en werkgelegenheid) is dat een aantal grote buitenlandse bedrijven en investeringsfondsen zelf niet in België actief zijn, maar wel honderden miljoenen Euro besparingen realiseren door een Belgisch kantoor met één of twee werknemers te openen.

Met 20 à 30 miljard Euro ontdoken belastingen per jaar is het voor de Belgische staat bijna een onmogelijke opdracht om voor alle sociale uitdagingen de nodige financiële middelen te vinden. Enkel de belastingen maken het mogelijk het 'onbetaalbare' te betalen. Het is de prijs die voor de beschaving moet worden betaald. Maar omdat de rijken en bedrijven de beschaving verlaten en hun 'eigen beschaving privaat organiseren' wordt deze prijs op dit ogenblik niet betaald.

Men kan hieruit besluiten dat België zijn best doet om zijn rijkste inwoners tegen de belastingen te beschermen, wat een heel ongelijke verdeling van de belastingdruk tot gevolg heeft. Het is dan ook niet te verwonderen dat de belastingen in ons land niet populair zijn, en dat de meeste mensen ze als onrechtvaardig aanvoelen.

De fiscale paradijzen zijn de poortwachters van de sociale ongelijkheid.

Belangrijk om het belang van de fiscale paradijzen te situeren is te bekijken wie op dit ogenblik de leidende klassen zijn. Het is de klasse van mondiaal opererende valuta – en effectenhandelaren, fiscale afdelingen van multinationale ondernemingen en superrijken die een dagelijks groeiende stroom vrij geïnvesteerd kapitaal dirigeren en daardoor kunnen beslissen over het wel en wee van nationale staten, democratisch verkozen overheden, de toekomst van miljarden mensen en dat allemaal zonder noemenswaardig overheidstoezicht.

Op 7 oktober 1995 reeds schreef The Economist, de bijbel van het liberale kapitalisme: 'De financiële markten zijn de rechters en juryleden van ieder economisch beleid geworden.' Omdat regeringen steeds afhankelijker worden van deze mondiale kapitaalstromen die beslissen over welvaart en welzijn en dus moeten proberen in de gunst te blijven van speculanten en beleggers moeten zij de belangen van vermogenden verdedigen en niet de belangen van werknemers. Het eisenpakket van deze vermogenden is duidelijk: een gedereguleerde financiële industrie en zo weinig mogelijk belastingen over hun rente-inkomsten.

Daardoor ontstaat een wedren naar belastingvoordelen voor vermogens en kapitaal, eindigend in een meedogenloze fiscale dumping (bij ons met de 'notionele intrestaftrek'), waardoor er een mondiale (sociale en fiscale) herverdeling ontstaat van beneden naar boven, want de gedorven financiële

middelen – noodzakelijk om een sociale welvaartsstaat boven water te houden – moeten vooral worden opgehoest door diegenen die de welvaart produceren: de werknemers, de echte belastingbetalers dus.

Concrete aanbevelingen

Concrete alternatieven om deze fiscale wedloop te stoppen zullen inderdaad mondiaal moeten gerealiseerd worden, vooral om de automatische informatie-uitwisseling tussen verschillende belastingsautoriteiten mogelijk te maken. Maar men moet niet wachten op de rest van de wereld om de wereld te veranderen.

We stellen een eisenpakket voor:

1. Verplicht banken om de identiteit van alle buitenlandse rekeninghouders bekend te maken. De FACTA wet verplicht alle bankgroepen in de VS vanaf begin 2014, op verzoek van de Amerikaanse fiscus gegevens over haar burgers mede te delen: het is slechts een kwestie van politieke wil!
2. Stel in samenwerking met gespecialiseerde organisaties zoals Tax Justice Network, een geloofwaardige lijst op van belastingparadijzen, de zwarte gaten van obscure financiën en corruptie.
3. Geef de banken die in België werkzaam zijn 12 maanden om hun dochterondernemingen te sluiten in deze gebieden, op straffe van intrekking van hun banklicentie.
4. Leg een 'rapportering per land' op aan multinationals gevestigd in België. Deze transparantie over zakencijfers, winsten en de in ieder land betaalde belastingen geeft de fiscus de mogelijkheid om manipulatie van verrekenneprijzen tussen dochterondernemingen van multinationals te dwarsbomen en belet hen zo weg te komen met het soort belastingontduiking, waardoor Total of Google vrijwel geen belasting betalen op hun winsten
5. België moet op alle mogelijke internationale fora blijven ijveren voor de volledige afschaffing van het bankgeheim en de automatische uitwisseling van financiële en fiscale gegevens.

Bio

Eric Goeman is woordvoerder van Attac Vlaanderen, voorzitter van Democratie 2000, coördinator van het Financieel Actie Netwerk (FAN), woordvoerder van de nationale actiecampagne 'laat het grote geld niet ontsnappen', coördinator van de Gentse Feestendebatten, lid van het European Network on Finance and Development (ENOFAD) en lid van het Tax Justice Network.

DE COMPLEXITEIT VAN DE BELGISCHE FISCALE WETGEVING

Victor Dauginet

.....

In deze korte maar heldere bijdrage opent de auteur met een opsomming van allerhande fenomenen die onze fiscaliteit nodeloos complex maken. Hij geeft daarna kort aan wat de gevolgen zijn van deze complexiteit en vervolgt daarop zijn betoog met enkele concrete richtlijnen voor een vereenvoudigde fiscaliteit. Tot slot schetst de tekst kort de problematiek van door- en afwenteling van fiscale druk, een fenomeen dat al te vaak over het hoofd wordt gezien bij het ontwikkelen van fiscaal beleid.

Fenomenologie van een ontspoorde complexiteit

De complexiteit binnen de Belgische fiscaliteit heeft vele gezichten:

- ▶ Bijvoorbeeld het lachwekkend verschil in wetgeving ten aanzien van successierechten tussen de verschillende gewesten waardoor men aan 'sterfshopping' moet doen. Als je laatst woonde in Vlaanderen, betalen je te verre erfgenamen of legatarissen 65 %, in Brussel 80 % en in Wallonië 90 %. Tenzij je natuurlijk een 'stichting in het leven roept die je moet afschaffen onder druk van de media.
- ▶ Dan is er de 'gemeenteshopping'. Op de ene plaats betaal je 10 % gemeentebelasting. Op de andere plaats niks.
- ▶ Ook het woordgebruik is vaak nodeloos ingewikkeld en wazig. Naast woorden als 'aanslagbiljet', 'dwangbevel', 'forclusie', gebruikt men ook uitdrukkingen als 'wanneer de belangen van de schatkist in gevaar zijn' en 'normale verrichtingen van het beheer van een privé vermogen'.
- ▶ De voortdurende wijzigingen van de wetgeving gebeuren op basis van 'steekvlampolitiek'. 'De flippo in de chips moet eruit' zei ooit een socialistisch minister (Colla). Maar vermits België zo slecht beheerd wordt, zijn er altijd begrotingstekorten zowel bij de opstelling als bij de controle ervan.
- ▶ Nu gaat men alles oplossen met de 'strijd tegen de fiscale fraude'. Namelijk dat geld waarvan we nog niet weten wat het is of zal zijn. Dat liedje wordt sinds onheuglijke tijden gezongen. Nu door internationale samenwerking wat vooruitgang wordt geboekt is het hek van de dam ... ALLES wordt opgelost met dat geld.
- ▶ Ondertussen doet men niets anders dan sluipend allerlei vermogensbelastingen verhogen zonder

ze bij die naam te noemen (liquidatiebelasting, autobelasting, voordelen op huizen, etc.)

- ▶ Ook zijn er allerlei kleine wetjes met kleine belastinkjes zoals een minimumbelasting omdat je een vennootschap bezit of accijnzen die altijd verder stijgen en die altijd in nieuwe teksten worden gegoten.
- ▶ Er is ook vermenging ontstaan tussen strafrecht en fiscaal recht waardoor de fiscale verjaringstermijnen de facto zijn afgeschaft.
- ▶ Bovenop dit alles zijn de belastingregels ook gespreid over allerhande overheidsniveaus. Je hebt federale belastingwetten, gewestelijke, provinciale én gemeentelijke.
- ▶ Dan heb je ook nog eens de voor de meeste mensen volkomen onbegrijpelijke procedurewetten. Hoe moet een burger nog weten wat hij moet betalen, wanneer en indien hij er niets van verstaat, waar hij terecht moet voor uitleg? Hoelang gelden zijn rechten?
- ▶ De omgekeerde fiscaliteit zijn de toelagen en subsidies. Wie kent ze? Hoelang kun je ze uitoefenen.

Samengevat: hoe kun je nog zekerheid hebben over je correcte, financiële verhouding met de overheid? In de feiten kan dat enkel nog voor wie dure adviseurs kan betalen of een vroeg gepensioneerde militair is.

Gevolgen van deze fenomenen

Een politieke overheid die iedereen alles kan wijsmaken, zoals dit nu op een extreme manier gebeurt. Niemand begrijpt er wat van.

Hoe moet het dan wel?

Een transparant belastingsysteem dat eenvoudig is, gebaseerd is op fundamentele gedachten, en dus niet op een wirwar van duizenden regeltjes.

Daarvoor moet men dan ook een vaste lijn aanhouden. Wil je belasten op verbruik? Wil je belasten op vervuiling? Wil je belasten op energiegebruik? Wil je belasten op alles wat personen ontvangen, ongeacht de kost die ze maken om dat inkomen te behalen? Wil je vennootschappen enkel belasten op wat ze uitkeren? Het mag voor mij allemaal als er maar een duidelijke en strakke lijn wordt aangehouden. Aanvullend moeten de administraties ook meer bevoegdheid krijgen om voor de continuïteit van het systeem te zorgen zodat het niet om de haverklap wordt gewijzigd.

Aandachtspunt: doorwenteling en terugwenteling

Een fundamentele zwakte van vrijwel elk belastingsysteem bestaat erin dat de werkelijke druk van de belasting niet terecht komt bij wie de belastingrekening betaalt aan de overheid, maar wel aan wie die belasting kan doorgerekend worden door die belastingbetaler.

Zo wordt bij voorbeeld de zware belasting op arbeid wordt voor een stuk doorgewenteld naar de werknemer maar ook op de consument, en uiteindelijk op de tewerkstelling (zie het

verdwijnen van de industrie in België). Met andere woorden, de belastingheffer raakt meestal iemand anders dan degene die hij werkelijk belast.

De gemeenten heffen belastingen op de markten, de belastingadministratie heft voorheffing op de prijs om op de markt te staan maar heft eveneens op de gemeentebelasting daarop. Ofwel betaalt de bezoeker op de markt die prijs erbij, ofwel verdwijnt de marktkramer ten voordele van de supermarkt.

Met andere woorden, een belasting moet raak schieten, goed wetend dat als men niet goed oplet de belasting terecht komt bij de economisch zwakste.

Als je die logica toepast op een verbruiksbelasting zoals de btw, dan is het logisch een lage btw te hebben op primaire verbruiksgoederen en een hoge op luxegoederen..

Bio

Victor Dauginet is een advocaat gespecialiseerd in rechtszekerheid binnen de fiscaliteit. Zijn kantoor Dauginet heeft dan ook 13 advocaten die uitsluitend werkzaam zijn in deze branche. De auteur geeft ook sedert 8 jaar les aan de Fiscale Hogeschool en de Universteit Antwerpen.

ZIJN DE NIEUWE BELGISCHE ANTIMISBRUIKBEPALINGEN WEL IN LIJN MET DE EUROPESE RECHTSPRAAK?

Victor Dauginet

.....

De nieuwe tekst van artikel 344, §1 WIB en artikel 18, §2 Wetboek Registratierechten uit de Programmawet van 29 maart 2012 zou, volgens de memorie van toelichting bij de wet, in grote mate gebaseerd zijn op drie arresten van het Europees Hof van Justitie . Hierbij dient alvast de volgende kanttekening te worden gemaakt; het arrest Halifax had betrekking op de aftrekbaarheid van btw, het arrest Centros op de verplaatsbaarheid van de (primaire/secundaire) zetel van een vennootschap en het arrest Foggia op de overdraagbaarheid van fiscale verliezen na een fusie van tot dezelfde groep behorende ondernemingen. In hoeverre uit de combinatie van deze drie arresten over uiteenlopende onderwerpen één (degelijk) misbruikbegrip kan worden gedistilleerd, is maar de vraag.

Uit de analyse die deze tekst naar voor brengt zal blijken dat een algemene anti-misbruik-bepaling, zoals die werd ingevoerd met de voormelde Programmawet, niet alleen wettelijkheidsproblemen met zich meebrengt, maar ook niet wenselijk is. De noodzaak aan diverse specifieke antimisbruikbepalingen dringt zich op. Dit zou trouwens niets nieuws zijn voor de wetgever, die heeft namelijk reeds verschillende specifieke antimisbruikbepalingen ingevoerd in de diverse wetboeken .

Doorstaat de nieuwe bepaling de toets van het legaliteitsbeginsel?

Volgens velen doorstaat een algemene anti-misbruikbepaling (zoals die van het nieuwe artikel 344, §1 WIB en artikel 18, §2 Wetboek der Registratierechten) de toets van het grondwettelijk legaliteitsbeginsel niet⁹. In deze teksten kan men lezen dat een dergelijke ‘**fraus legis**’¹⁰-achtige bepaling strijdig is met het legaliteitsbeginsel¹¹.

De praktische toepassing ervan zou immers leiden tot analoge interpretatie van de fiscale wet, terwijl het grondwettelijk legaliteitsbeginsel een dergelijke analoge interpretatie net verbiedt. De belasting zou namelijk worden gevestigd op een andere juridische werkelijkheid dan deze die

partijen zonder veinzing zijn overeengekomen, hetgeen onder Belgisch recht niet mogelijk is.

In het Belgisch fiscaal recht is immers geen plaats voor burgerrechtelijke doctrines zoals rechtsmisbruik (**abus de droit**) of wetsontduiking (**fraude à la loi, fraus legis**). Er dient dan ook te worden vastgehouden aan de strikte interpretatie van het legaliteitsbeginsel en aan de belastingheffing op de strikt-formalistische juridische realiteit. Aan deze eerste eis kunnen alleen strikt omschreven, specifieke antimisbruikbepalingen tegemoet komen.

Conclusie

La nouvelle disposition anti-abus est arrivée. Geen reden evenwel om euforisch te worden. Het artikel pakt namelijk uit met het nieuwe begrip ‘fiscaal misbruik’, dat niet verward mag worden met het burgerrechtelijke begrip ‘rechtsmisbruik’, maar wel gelinkt mag worden aan het burgerrechtelijke begrip ‘wetsontduiking’. Hiermee wordt volledig voorbij gegaan aan het meest geciteerde citaat uit de fiscale rechtsleer, het Brepols-arrest van het Hof van Cassatie.

In dit arrest aanvaarde het Hof van Cassatie niet alleen formeel het principe van het recht op de keuze van de minst belaste weg, maar het stelde vooral ook een einde aan de pogingen van de administratie

⁹ zie bv. L’*Évitement licite de l’impôt et la réalité juridique*, Larcier, 2003, 87; P. Faes, «De grondwettigheid van de algemene antimisbruikbepaling. Twee stellingen en een synthesestelling», TFR 2005, 431 e.v.; het verslag van de experten aangesteld door staatssecretaris Clerfayt en zelfs het verslag van de Raad van State bij de invoering van het oude artikel 344, §1 WIB

¹⁰ ‘Fraus legis’ is een begrip in het fiscale recht dat ‘misbruik van recht’ verbiedt. Hiervan is sprake bij constructies die bedoeld zijn om belasting te besparen, verder geen niet-fiscale betekenis hebben en strijdig zijn met doel en strekking van de wet.

¹¹ Het ‘legaliteitsbeginsel’ of nulla poena-beginsel houdt in dat een persoon alleen gehouden kan worden aan wetbepalingen die al bestonden op het moment dat die persoon datgene doet waarop die wet betrekking heeft. Het voorkomt dat de wetgever met terugwerkende kracht regels kan opleggen. Het beginsel wordt beschouwd als een essentieel onderdeel van de rechtsstaat.

dit beginsel te begrenzen door de theorie van de wetsontduiking¹². De nieuwe anti-misbruik-bepaling miskent dus zonder meer het **Brepols**-arrest.

Bovendien mag het ook geen samenvattende weergave worden genoemd van de Europese rechtspraak, die niet alleen erg divers en complex is, maar ook veeleer doet denken aan 'simulatie' en 'veinzing' dan aan 'belastingontwijking'. De **Brepols**-doctrine en dus het principe van de vrije keuze voor de minste belaste weg zouden in dit nieuwe artikel zo gezegd overleefd zijn gebleven, aldus de federale Ministerraad in de Memorie van Toelichting bij het ontwerp dat tot wet verworden is. Wie gelooft die mensen nog?

Een algemene antimisbruikbepaling impliceert een grote discretionaire bevoegdheid voor fiscus en rechter. Het is maar de vraag of deze actoren omzichtig kunnen omspringen met zoveel macht. Er wachten de Belgische belastingplichtigen onzekere tijden, die verholpen hadden kunnen worden door die ene algemene antimisbruikbepaling in te ruilen voor verschillende specifieke, strak omliggende antimisbruikbepalingen. Maar dat had de fiscale wetgever

te veel werk en te veel tijd gekost. Tijd die men uiteraard niet meer heeft wanneer men een crisis moet bezweren en een schuldenput moet dempen die na 541 dagen van aanmodderende regeringsvorming alleen maar breder en dieper is geworden.

Met de invoering van het nieuwe artikel 344, §1 WIB en het nieuwe artikel 18, §2 Wetboek der Registratierechten heeft men gekozen voor de gemakkelijksoplossing, en tevens voor iets wat **de facto** onhaalbaar is. De fiscus nodigt ons allen uit om creatief te zijn bij het omschrijven van niet-fiscale motieven, in afwachting van het oordeel van het Hof van Cassatie, dat binnen enkele jaren kan worden verwacht.

Bio

Victor Dauginet is een advocaat gespecialiseerd in rechtszekerheid binnen de fiscaliteit. Zijn kantoor Dauginet heeft dan ook 13 advocaten die uitsluitend werkzaam zijn in deze branche. De auteur geeft ook sedert 8 jaar les aan de Fiscale Hogeschool en de Universiteit Antwerpen.

¹² 'Er is sprake van 'wetsontduiking' wanneer een voorschrift van dwingend recht een bepaald resultaat heeft willen verbieden of reglementeren en iemand zich met ontduikingsopzet, door middel van op zichzelf geoorloofde handelingen, in een toestand plaatst, die de verboden of gereguleerde toestand zeer dicht benadert. In fiscale termen zou wetsontduiking betekenen dat een belastingplichtige de normale toepassing van de fiscale wet omzeilt door het stellen van op zichzelf geoorloofde en ongeveinsde rechtshandelingen, die echter een rechtstoestand in het leven roepen die de door de fiscale wet belastbaar gestelde toestand zeer dicht nabij komt.' (De dunne lijn tussen belastingontwijking en belastingontduiking ?; AFT, 15 maart 2010, nr. 03, p. 4-42)

NIEUWE REGELS VOOR DE BELASTING VAN MULTINATIONALE ONDERNEMINGEN

Dries Lesage

Talrijke recente berichten en schandalen hebben aangetoond dat een groot aantal multinationale ondernemingen erg weinig belastingen betalen op hun feitelijke winsten. Vooral via agressieve vormen van belastingplanning slagen zij erin de facto winst te verschuiven, weg van de landen waar de inkomsten feitelijk zijn gegenereerd, naar landen met fiscale gunstregimes. Deze laatste zijn beruchte belastingparadijzen zoals de Britse Maagdeneilanden of Panama, of eerder 'gewone' landen, zoals België of Nederland, die onder bepaalde voorwaarden verregaande voordelen aan bedrijven toekennen.

De Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) en de G20 hebben deze 'base erosion and profit shifting' intussen ook als een ernstig internationaal probleem benoemd. Wereldwijd groeit de politieke en maatschappelijke consensus dat veel grote multinationals niet hun juiste aandeel van de belastingkoek bijdragen. Er circuleren weinig of geen officiële schattingen van de gederfde inkomsten voor België, de EU of andere landen/regio's, maar alles wijst erop dat rijke en ontwikkelingslanden jaarlijks vele tientallen miljarden Euro mislopen. Dit artikel onderzoekt de vraag wat hieraan kan worden gedaan.

Gangbare praktijken gefaald

Een eerste vaststelling, die ons tot nadenken stemt, is dat deze problematiek is geïntensiveerd naarmate de neoliberale mondialisering zich verdiepte. Fiscale concurrentie tussen staten en navenante strategieën van multinationals zijn dus al meer dan 25 jaar aan de orde van de dag. Ondanks diverse schoorvoetende initiatieven op OESO- en EU-niveau vanaf de jaren '90, is het fenomeen uit de hand kunnen blijven lopen. Er was een zware financiële crisis met grote budgettaire gevolgen voor nodig om het dossier naar het middelpunt van de belangstelling te katapulteren. Dit leert onder meer dat de gangbare praktijken in de OESO- en meeste andere landen hebben gefaald. Wat wij vandaag nodig hebben, is op zijn minst een openheid naar meer radicale ingrepen, in plaats van verder rommelen in de marge, omdat de vorige aanpak helemaal in diskrediet is geraakt.

Democratiseer het fiscale debat

Alvorens een paar concrete denksporen te bespreken, moet nog een andere belangrijke opmerking worden gemaakt. Het is hoog tijd dat het fiscale debat wordt gedemocratiseerd, zodat het niet langer het **domaine réservé** is van fiscalisten, accountants, gespecialiseerde beleidsmakers, en andere technische experts. Ondergetekende, een politicoloog, behoort bijvoorbeeld tot geen enkele van deze

groepen, maar wil deze thematiek kritisch blijven volgen en vanuit maatschappelijk oogpunt bevragen. Fiscaliteit is van vitaal belang voor alle andere beleidsdomeinen en raakt het dagelijks leven van miljarden mensen. Vandaar hebben alle burgers recht op meer informatie en meer transparantie, alsook recht op een geïnformeerde mening. Het informatie-deficit dat samengaat met de enorme complexiteit, techniciteit en discretie ligt mee aan de basis van de hallucinante afmetingen die de fiscale discriminatie tussen arbeid en kapitaal heeft kunnen aannemen.

Het beleid moet zich hiervan bewust zijn, en kan maatregelen nemen om de bevolking beter bij het fiscale debat te betrekken. Eén van de mogelijkheden is zowel nationaal als internationaal (VN, OESO, EU, ...) veel meer statistieken aan te leggen en te publiceren over fiscale fenomenen die er maatschappelijk echt toe doen (bv. impact van belastingparadijzen; verifiërende internationale en temporele vergelijkingen van de reële belastingdruk op bepaalde belastingbasissen; enz.), waarbij steeds de beste methodologie en de meest toegankelijke, doch correcte, presentatie voor het publiek wordt nagestreefd. OESO, Eurostat, en anderen publiceren al heel wat, maar we missen het mondiale perspectief, en onder de te ruwe geaggregeerde cijfers blijven soms interessante realiteiten verscholen.

In elk geval zou er vanuit de 'niet-technici' geen schroom meer mogen zijn om aan het debat deel te nemen en vragen af te vuren. Het is vanuit deze

positie dat hieronder enkele concrete voorstellen ter discussie worden voorgelegd. Zij gaan in tegen de status quo in internationale fiscaliteit. Voor meer uitleg verwijst ik graag naar publicaties van het internationale Tax Justice Network (TJN)¹³, dat internationaal aan de spits staat van het activisme voor fiscale rechtvaardigheid, en ook meer en meer gehoord wordt door de media, de NGO-wereld, regeringen en internationale organisaties.

Unitary taxation

Volgens de geldende OESO-richtlijnen worden dochterondernemingen van multinationals fiscaal gezien behandeld als afzonderlijke entiteiten. Hun onderlinge handel, die meer dan de helft van de wereldhandel vertegenwoordigt, wordt dus beschouwd als transacties tussen onafhankelijke marktpartijen (het 'at arm's length'-principe). De prijzen voor deze transacties (transfer pricing) worden geacht overeen te komen met de prijzen die op zichzelf staande bedrijven zouden hanteren.

In de praktijk gaat dit model nu klaarblijkelijk samen met de grootschalige manipulatie van transferprijzen. Dochterondernemingen in landen met een zeer lage fiscaliteit doen zusterondernemingen in landen met een hogere fiscaliteit artificieel hoge sommen betalen voor intresten op leningen, royalties op octrooicenties, gebruik van een bepaalde merknaam en winkelformule (sic), marketingstudies, enz. Het gevolg is dat in belastingparadijzen veel winst naar boven komt, en elders hoge kosten fiscaal afgetrokken kunnen worden. Nationale wetgevingen en richtlijnen van belastingdiensten proberen deze manipulatie te beteugelen. Maar de massa gevallen van lachwekkend lage taxatie voor multinationals die nu aan het licht komen, geven aan dat overheden de feiten achterna hollen.

Vandaar wordt door Tax Justice Network (TJN) en andere spelers uit het transnationale middenveld een ander model voorgesteld: **unitary taxation**.¹⁴ De basisfilosofie is dat de band moet hersteld worden tussen waar de inkomsten reëel tot stand komen en waar de winst boekhoudkundig boven water komt. Om dit te bereiken dienen multinationals bij hun belastingaangifte in de landen waar ze actief zijn, hun mondiale cijfers kenbaar te maken. Daarop wordt dan een verdeelsleutel toegepast om uit te maken welk deel van de koek aan welk land toekomt. Hiervoor kunnen parameters worden gebruikt zoals de activa, lonen en verkoopcijfers. Bij voorkeur geraakt een zo groot mogelijke groep landen het eens over eenzelfde benadering, maar een land kan – rekening houdend met de internationale concurrentiepositie – ook op eigen houtje de **unitary taxation** toepassen. Dit systeem, dat kijkt naar de economische realiteit, zou al te kunstmatige vormen

van winstverschuiving kunnen terugdringen. Voor de belastingparadijzen zou er niet veel meer overschieten.

Country-by-country reporting

Daarnaast pleiten TJN en andere sociale bewegingen voor een nieuwe norm inzake financiële rapportering door multinationals, zowel in Europa als wereldwijd. Nu reeds moeten beursgenoteerde bedrijven jaarrapporten publiceren met data zoals de activa, omzet, loonkosten, winst en betaalde belastingen. Maar voortaan zou dit ook land per land moeten gebeuren, onder het toezien oog van erkende bedrijfsrevisoren, die aan hun deontologie zijn gebonden.¹⁵ Dankzij **country-by-country reporting** (CBCR) zouden niet alleen financiële investeerders, maar ook belastingadministraties in Noord en Zuid, NGO's, vakbonden, journalisten en burgers inzage krijgen in fiscale strategieën van transnationale bedrijven. Gezien de enorme economische macht van veel multinationals moet een dergelijke transparantie er wel van af kunnen. Dan kun je bijvoorbeeld zien hoe opvallend veel winst in belastingparadijzen komt bovendien, maar weinig belasting is betaald op plaatsen waar er reële productie is. Dankzij deze transparantie zullen multinationale bedrijven een grotere maatschappelijke druk voelen om artificiële constructies achterwege te laten. CBCR is op zich geen fiscale maatregel, maar via het kanaal van de verplichte financiële rapportering kan het fiscaal beleid worden versterkt. Dit voorstel is allerm minst marginaal. Vandaag wordt het gesteund door een meerderheid in het Europees Parlement, Britse regeringskringen, de **Financial Times** en vele anderen.

Opwaardering van het VN-Belastingcomité

De wereld kent geen 'Wereldbelastingorganisatie', zoals we de Wereldhandels- of Wereldgezondheidsorganisatie hebben. Nochtans bestaat op wereldvlak zoiets als een internationaal regime (of beter 'regimecomplex') voor internationale belastingsamenwerking. Dit omvat onder meer richtlijnen over de behandeling van transferprijzen, modelverdragen tegen dubbele belasting tussen moeder- en gastlanden van investeerders, en internationale afspraken om belastingfraude (via belastingparadijzen) tegen te gaan. Dit betekent geenszins dat de hele wereld op dezelfde lijn zit en dezelfde regels toepast; het betekent wel dat er enkele aanzetten zijn gedaan om wat orde in de chaos te brengen. Heel wat internationale organisaties en fora houden zich met aspecten van internationale belastingpolitiek bezig. Maar het is duidelijk dat de leidende organisatie de OESO is. Ook op VN-niveau is onder hoede van de Economische en Sociale Raad een comité actief, dat in de feiten echter een heel beperkte agenda heeft.

¹³ http://www.taxjustice.net/cms/front_content.php?idcatart=2&lang=1.

¹⁴ http://www.taxjustice.net/cms/upload/pdf/Towards_Unitary_Taxation_1-1.pdf.

¹⁵ <http://www.taxresearch.org.uk/Documents/CBC.pdf>.

Het probleem met het mondiale leiderschap van de OESO is dat deze organisatie slechts bestaat uit geavanceerde industrielanden. De ontwikkelingslanden zitten niet mee aan tafel waar OESO-standpunten worden ingenomen. De vele activiteiten van de OESO met ontwikkelingslanden (zoals werkgroepen, trainingen, de **task force** omtrent belastingpolitiek en ontwikkeling, enz.) veranderen hier ten gronde weinig aan.

Prangende belastingvraagstukken in een mondialiserende wereld, die vaak ook grote gevolgen hebben voor de budgettaire toestand van ontwikkelingslanden, verdienen binnen de VN besproken te worden. In de VN is de hele wereldgemeenschap vertegenwoordigd. Daarom kunnen binnen de VN volgende hervormingen worden doorgevoerd: 1) de opwaardering van het bestaande VN-Belastingcomité tot een echt intergouvernementeel overlegforum, 2) de feitelijke uitbreiding van de agenda van het VN-Belastingcomité om alle interessante fiscale fenomenen gelieerd aan mondialisering en ontwikkeling te behandelen, en 3) een gevoelige versterking van het Financing for Development (FFD) Office binnen het secretariaat van de VN, om het intergouvernementele proces te

voeden met studiewerk, statistieken en voorstellen.¹⁶ Het is betreurenswaardig dat de landen van de EU dit vooralsnog afblokken en het quasi-monopolie voor het denkwerk over internationale belastingpolitiek aan 'hun' OESO willen laten.

Uiteraard is het niet de bedoeling dubbel werk te doen of het warm water uit te vinden. De OESO heeft op dit vlak al veel bewezen en gerealiseerd. Het is perfect denkbaar dat de VN en OESO terzake nauw samenwerken. Dergelijke samenwerking omtrent belastingpolitiek kan ook tussen de VN en andere financieel-economische instellingen zoals het IMF. Maar waar de fiscale belangen van de ontwikkelingslanden in het geding zijn, zou de VN het kloppende hart moeten zijn van de mondiale beleidsvorming, zoals reeds door diverse VN-lidstaten uit het Zuiden gevraagd.

Bio

Dries Lesage is docent aan het Instituut voor Internationale Studies (GIIS) van de Vakgroep Politieke Wetenschappen van de UGent.

¹⁶ http://www.taxjustice.net/cms/upload/pdf/Doha_and_tax_0806_Dries_Lesage.pdf.

DE HOEKSTENEN VAN EEN DOORDACHT BELASTINGHERVORMING

Willem Sas

.....

In deze bijdrage schetst de auteur hoe je op een correcte manier de welvaarkost van belastingen in kaart kan brengen. Vervolgens overloopt hij hoe economische beleidsanalyses rond fiscaliteit steeds een balans zoeken tussen de efficiëntie en de rechtvaardigheid van belastingen. Daarbij overloopt hij kort de impact van elementen als technische haalbaarheid, ontwijkingsgedrag, progressieve en proportionele belastingen.

Daaruit volgt de conclusie dat je fiscale efficiëntie en rechtvaardigheid moeilijk los van elkaar kan bekijken. In tegendeel, de keuze voor een bepaalde mate aan rechtvaardigheid binnen het systeem vertaalt zich vaak in een mindere mate aan efficiëntie en vice versa. Dit soort keuzes worden dan ook best in een democratisch, transparant en eerlijk debat beslecht.

Efficiëntie en rechtvaardigheid

Wanneer we het belastingsysteem willen hervormen, dienen we eerst en vooral goed te weten waarom. Zomaar hervormen omdat net nu de lokroep het luidst klinkt, zou immers al te overhaast en onbedachtzaam zijn. Om deze reden laat ik specifieke voorstellen doelbewust links liggen in wat volgt, om dieper in te gaan op de onderliggende bouwstenen waar elke hervorming idealiter op rust: efficiëntie en rechtvaardigheid.

De weg naar een efficiënter systeem allereerst, volgt uit de volgende cruciale afweging. Hoe verminderen we de welvaartsverliezen die belastingen steeds met zich meebrengen, zonder tegelijkertijd de belastingopbrengsten en/of herverdeling uit te houden? Dit lijkt op het eerste zicht een wat tegenstrijdige vraag, daar de betaalde belastingen zelf vaak worden gezien als het welvaartsverlies. Men vergeet in dat geval dat belastingopbrengsten gebruikt worden om publieke (bv. veiligheid) of quasi-publieke goederen (bv. onderwijs) te produceren, of om inkomensvervangende uitkeringen uit te betalen waarvoor men zich via sociale premies heeft verzekerd. Betaalde belastingen vloeien dus altijd op één of andere manier terug naar de belastingbetaler.

Economen zoeken het ware welvaartsverlies dan ook niet bij de belastingdruk op zich, maar bij de wijze waarop agenten (individuen, bedrijven,...) gaan reageren op een belasting, zoals we zullen zien. Dat betekent natuurlijk niet dat een discussie over het niveau van voorziening of de mate van herverdeling niet zinvol is. Integendeel, het is één van de politieke discussies bij uitstek, maar steunt op andere argumenten. Zo zijn bijvoorbeeld de mate aan internationale coördinatie

en informatie-uitwisseling wat betreft belastingcompetitie, of een nationaal gedragen consensus op het vlak van herverdeling bepalend binnen dit debat. Kijken we enkel naar het ontwerp van het systeem daarentegen, dan zijn het de welvaartskosten die tellen.

Maar hoe volgen zulke welvaartskosten uit de reacties van belaste agenten? Stel dat je graag naar de bioscoop gaat, maar dat je daarvoor ten hoogste 10 Euro wil neertellen. Wanneer de overheid nu de belasting op bioscoopbezoek optrekt (bv. via BTW) tot 12 Euro, zal de prijs uitkomen boven je maximale bereidheid tot betalen. Het gevolg is dat je niet meer naar de bioscoop zal gaan, en de overheid geen geld meer uit je slaat. Maar is de welvaartskost van deze belasting dan gelijk aan nul? Natuurlijk niet. Je waardeert immers nog altijd een bioscoopbezoek, maar de belasting zorgt ervoor dat je niet meer gaat. Dit simpele voorbeeld illustreert twee zaken: 1) de welvaartskost van belastingen kan en mag niet gemeten worden door naar de gerealiseerde overheidsopbrengst te kijken (want die is nul); 2) welvaartsverliezen van belastingen worden veroorzaakt door gedragsaanpassingen van de belastingbetaler (bv. ontwijkingsgedrag). Deze redenering geldt voor alle belastingvormen, of het nu de personenbelasting betreft, sociale bijdragen, BTW en accijnzen of de vennootschapsbelasting.

In het algemeen leidt het concept van 'efficiënte' belastingheffing dan ook tot de keuze voor belastbare grondslagen waar de gedragsreactie zo klein mogelijk is ('inelastisch' in het vakjargon). Vandaar het advies om bijvoorbeeld meerwaarden (economen noemen dit 'rentes') waar de belastingplichtige zelf geen enkele hand in had, weg te belasten. Een voorbeeld is de meerwaarde van eigendom die goed

gelegen is, of in waarde stijgt t.g.v. publieke investeringen. Het welvaartsverlies van een dergelijke belasting op meerwaarden is minimaal of zelfs nul, en de opbrengst van dergelijke 'efficiënte' belasting kan gebruikt worden om andere belastingen die wél welvaartskosten meebrengen te verlagen. De lage welvaarts-kost van een belasting op ontvangen erfenissen steunt ook op dit inzicht. In ieder geval, een goed doordachte belastinghervorming moet steeds deze gedragseffecten empirisch in kaart proberen te brengen. En kan het niet voor België, welvaartsverlies meten is zelden vanzelfsprekend op korte termijn, dan kan men zich nog altijd laten inspireren door de empirische resultaten uit het buitenland.

Ook bij de discussie over de lasten op arbeid, bijvoorbeeld via de inkomstenbelasting, biedt dit kader van het minimaliseren van welvaartsverliezen of 'distorties' relevante inzichten. Ook hier geldt dat de 'last' van de belasting op arbeidsinkomen niet gemeten wordt door de hoogte van de belastingdruk op arbeid, maar wel door het feit dat mensen daardoor meer of minder gaan werken dan ze zouden doen bij lagere of meer efficiënte belastingen. Dat betekent bijvoorbeeld dat het pleidooi om de lasten op arbeidsinkomen deels te verschuiven naar lasten op bestedingen (via BTW), enkel kan steunen op het empirisch resultaat dat de welvaartsverliezen van die BTW-verhoging kleiner zijn dan de welvaartswinst die geboekt wordt door een verlaging van de belasting op arbeid. Wat dit betreft wordt algemeen aangenomen dat de progressieve inkomstenbelasting 'distortiever' is dan de nagenoeg proportionele belasting op bestedingen. Het is dus niet uitgesloten dat we welvaartswinst kunnen boeken door dezelfde overheidsontvangst te verzamelen door arbeid minder, en consumptie meer te belasten. Maar dat gebeurt dan wel door een progressief instrument te vervangen door een minder herverdelend instrument, wat ons brengt bij een tweede kernaspect waar elke hervorming best bij stilstaat: de rechtvaardigheid van het belastingstelsel in haar geheel.

Maar wat bedoelen we exact met rechtvaardigheid? Voor welvaartseconomen gaat dit immers over veel meer dan een eenvoudige herverdeling tussen arm en rijk, en speelt eerder het garanderen van gelijke kansen. De overheid krijgt daarbij de rol om te gaan

compenseren voor verschillen in welbepaalde geluksfactoren, die in grote mate onze slaagkansen in de maatschappij bepalen. Dat geluk (of ongeluk) kan allerlei vormen aannemen: geboren worden met talenten die goed 'in de markt' liggen, opgroeien in een schoolsterke omgeving, een aangeboren goede gezondheid, enz. Stel nu dat de overheid zou beschikken over een gedetailleerde lijst die perfect beschrijft hoeveel slaagkansen elk van haar burgers heeft.

Het gevolg zou een zeer gecompliceerd, maar volstrekt rechtvaardig belastingstelsel zijn dat rekening houdt met alle relevante verschillen. Uiteraard knelt hier het schoentje, aangezien het veruit onmogelijk is zulk een veelheid aan informatie te verzamelen, laat staan om hieruit duidelijke, en objectieve successcriteria te puren. Elk belastingstelsel dat tracht te corrigeren voor verschillen in geluksfactoren, doet dit bijgevolg best aan de hand van een belastinginstrument dat het dichtst aansluit bij deze persoonlijke karakteristieken. De personenbelasting is hier de logische kandidaat, aangezien we met het arbeidsinkomen beschikken over een maatstaf die heel wat geluksfactoren combineert. Een hoog opgeleide, kerngezonde zoon van een notaris verdient over het algemeen meer dan de dokwerker die op zijn 40e sukkel met zijn rug, en zeker meer dan de Marrokaanse Belg die noodgedwongen zijn studies marketing stopzet om thuis te helpen in de verlieslatende zaak.

Het zal de lezer tot slot niet ontgaan zijn dat efficiëntie en rechtvaardigheid, zoals hier gedefinieerd, moeilijk kunnen gezien worden als losstaand van elkaar. In tegendeel, de keuze voor een bepaalde mate aan rechtvaardigheid binnen het systeem vertaalt zich vaak in een mindere mate aan efficiëntie en vice versa. Zo zagen we bijvoorbeeld dat de progressieve personenbelasting distortiever werkt dan de belasting op consumptie. Deze afruil is echter zeer politiek beladen, en kan dan ook enkel in een democratisch, transparant en eerlijk debat beslecht worden.

Bio

Willem Sas doctoreert aan het Centrum voor Economische Studies, KULeuven.

EFFICIËNTIE EN HERVERDELINGSASPECTEN VAN EEN GROENE FISCALITEIT

Toon Vandyck

.....

In vergelijking met andere Europese landen zijn de lasten op arbeid bijzonder hoog in België, terwijl milieubelastingen aan de lage kant zijn. Daarom lijkt het voor sommigen vanzelfsprekend dat een verschuiving van de lasten op arbeid naar vervuiling of energiegebruik een positief effect zal hebben voor zowel de competitiviteit als voor het milieu.

Deze bijdrage is een samenvatting van een uitgebreider onderzoek over de effecten van energiebelastingen in België. Een vergroening van de fiscaliteit kan jobs creëren en het gemiddelde loon doen stijgen. De effecten zijn sterk afhankelijk van hoe de bijkomende belastingopbrengst gebruikt wordt.

Wanneer de lasten op arbeid verlaagd worden, kan de uitstoot van CO₂ verminderd worden zonder dat het Belgische productieniveau daalt. In Wallonië gaan er echter jobs verloren. Bovendien is deze hervorming licht regressief, al zijn de herverdelingseffecten beperkter dan vaak gesteld wordt.

Overzicht van het debat over groene fiscaliteit in België

Een vergroening van de fiscaliteit is een concept dat reeds een tijdje circuleert in **beleidskringen**. Dit idee komt ook terug in recente aanbevelingen van de Europese Commissie (2012) aan België. Door de lasten te verschuiven van arbeid naar een milieu gerelateerde belastingbasis zouden we zowel de competitiviteit van onze industrieën verbeteren als de CO₂ emissies reduceren. Kunnen we werkelijk deze dubbele winst boeken in België? Hebben alle regio's en sectoren hier baat bij? En hoe zit het met de herverdelingseffecten van zulke maatregelen? Wordt de onderste laag van de bevolking niet disproportioneel getroffen? Deze impulsnota is gebaseerd op een eigen analyse en tracht een antwoord te geven op bovenstaande vragen.

Het academische debat over het 'dubbel dividend' gaat terug tot de jaren '90. Er wordt van een dubbel dividend gesproken wanneer een belastinghervorming leidt tot een hoger niveau van economische welvaart én een verbeterde situatie wat betreft het milieu. Uit het overzicht van Goulder (1995) blijkt dat dit type van het dubbel dividend ('sterk dubbel dividend') lang niet vanzelfsprekend is en niet altijd wordt bevestigd in de academische literatuur. Hogere milieubelastingen zullen immers ook de keuzes van bedrijven en huishoudens verstoren en worden doorgaans geheven op een kleine belastingbasis, wat ze minder geschikt maakt als instrument om belastingopbrengsten te genereren.

In België zijn de belastingen op arbeid relatief hoog. De milieubelastingen zijn aan de lage kant

in vergelijking met andere Europese landen. Een vroege analyse van Proost en Van Regemorter (1992) toont aan dat de welvaartsverliezen van een uitstootreductie van ongeveer 30 procent via een belasting op CO₂-emissies in België relatief beperkt zijn. De auteurs benadrukken wel dat rigide lonen de kosten sterk kunnen opdrijven. Een latere bijdrage van Proost en Van Regemorter (1995) kijkt naar herverdelingsaspecten van hogere accijnzen op energieproducten, waarbij de extra opbrengsten op twee mogelijke manieren gerecycleerd worden. Een verlaging van de arbeidsbelastingen doet het beter in termen van efficiëntie, maar een stijging van de sociale uitkeringen is voordeliger voor de laagste inkomensgroepen.

De laatste jaren wordt meer aandacht geschonken aan de herverdelingseffecten van milieubelastingen. Deze belastingen kunnen regressief zijn wanneer ze de prijzen verhogen van goederen die voornamelijk geconsumeerd worden door lagere inkomensgroepen. Een tweede belangrijke bron van impactvariatie is de manier waarop verschillende huishoudens hun inkomen verwerven. Werklozen profiteren niet van een stijging van het loon, terwijl werkenden niet genieten van een stijging van de werkloosheidsuitkering.

Hoe we te werk gingen bij onze analyse

Onze analyse combineert een geaggregeerd model voor de Belgische economie met gegevens omtrent inkomsten en uitgaven van Belgische gezinnen. Op die manier kunnen we rekening houden met veranderingen in consumptieprijzen en lonen. Ook worden

de verschillen in arbeidsmarktpositie en consumptiepatronen tussen huishoudens in rekening gebracht.

Het geaggregeerd model bouwt verder op een bestaand en gevalideerd Europees model (GEM-E3¹⁷) door het regionale niveau in België toe te voegen. De huishoudgegevens zijn afkomstig uit de EU-SILC en de huishoud budget enquête (2005). Concreet bekijken we een verdubbeling van de accijnzen op minerale olie. Deze accijnzen vertegenwoordigden in 2005 (het vertrekpunt van onze analyse) meer dan 50% van de milieubelastingen in België in termen van opbrengst. Ze worden enerzijds betaald door bedrijven op het energetisch gebruik van olie als input in het productieproces. Anderzijds betalen gezinnen accijnzen op olie bij gebruik voor verwarming en transport. Een dergelijke maatregel zou meer dan 3 miljard Euro opbrengen. We vergelijken twee manieren om deze opbrengst te recycleren:

- ▶ In een eerste scenario stijgen de sociale uitkeringen (pensioenen, werkloosheidsuitkeringen, ...) zodat de hervorming budgetneutraal is voor de federale overheid.
- ▶ In een tweede scenario wordt de belasting op arbeid (meer bepaald de sociale zekerheidsbijdragen van werkgevers) verlaagd.
- ▶ Voor elk van de scenario's bekijken we de macro-economische impact, de veranderingen in CO₂ emissies en de herverdelingsaspecten. We vatten de belangrijkste resultaten intuïtief samen. Voor kwantitatieve resultaten verwijzen we naar de Flemsi Discussie Papers – zie 'Leestips' voor meer info.

Onze bevindingen

Wanneer de extra belastingopbrengsten gebruikt worden om de sociale uitkeringen te verhogen, daalt het productieniveau (BBP) in alle drie de regio's. Bijgevolg vermindert de vraag naar arbeid, zodat het aantal jobs in België en het gemiddeld loon afnemen. Er zijn **belangrijke regionale verschillen** op te merken. In Brussel is er een stijging van het aantal banen. Dit kan verklaard worden door het feit dat de sectoren in deze regio minder hard getroffen worden door de hogere accijnzen op olie, maar toch kunnen profiteren van de lagere lonen. In Wallonië wordt de sterkste afname in het productieniveau en het aantal jobs opgetekend.

Bovendien leiden de hogere energiebelastingen tot hogere kosten voor bedrijven. Dit zorgt ervoor dat onze industrie minder competitief is in vergelijking met andere landen zodat de export daalt. De stijging van de sociale uitkeringen **komt voornamelijk werklozen en**

gepensioneerden ten goede. Huishoudens uit de laagste inkomensgroep winnen volgens onze berekeningen gemiddeld ongeveer 30 Euro per maand¹⁸. Een lager loon en gereduceerde kapitaalopbrengsten leiden tot een gemiddeld verlies van meer dan 50 Euro per maand voor huishoudens uit de hoogste inkomenscategorie.

Wanneer de extra opbrengsten van accijnzen aangevend worden om de lasten op arbeid te verlagen krijgen we een ander beeld. Productie en werkgelegenheid in Brussel en Vlaanderen stijgt. Echter, voor Wallonië is dit niet het geval. De energie-intensieve industrieën, voor wie de energiebelastingen een zwaardere last vormen, zijn relatief belangrijk in de Waalse regio. Dat verklaart waarom er in het zuidelijke deel van het land ook in dit scenario jobs verloren gaan. Door de verschuiving van de lasten op arbeid naar energie wordt het aantrekkelijker om mensen aan te werven. Globaal genomen stijgt daardoor de werkgelegenheid en het gemiddelde loon in België.

Export daalt ook wanneer we de lasten op arbeid verlagen, maar minder dan wanneer de sociale uitkeringen verhoogd worden. De verschuiving van de lasten op arbeid naar energie is een **licht regressieve hervorming**. De laagste inkomenscategorie verliest omdat het aandeel werkenden in deze groep kleiner is en dus minder voordeel haalt uit de stijging van het loon. Echter, het is belangrijk om op te merken dat de **herverdelende impact van dit scenario beperkter is dan vaak wordt aangenomen**.

Beide scenario's tonen aan dat de emissies van CO₂ gereduceerd worden met ongeveer 2,6 procent en dat de energie-efficiëntie stijgt. De **voorgestelde vergroening van de fiscaliteit brengt een ont koppeling van productie en CO₂ uitstoot met zich mee**. Merk tot slot nog op dat we een genuanceerd beeld schetsen van de impact van een beleidshervorming met slechts één type milieubelasting: de accijnzen op minerale olie. Er is geen reden voor beleidsmakers om zich tot dit instrument te beperken. Een eventuele vergroening van de fiscaliteit dient dan ook in een ruimere beleidscontext gekaderd te worden, met aandacht voor gerelateerde energie- en mobiliteitsvraagstukken.

Bio

Toon Vandyck studeerde in 2009 af aan de KULeuven als Handelsingenieur. In datzelfde jaar begon hij aan de Master of Advanced Studies in Economics aan het Centrum voor Economische Studiën van de KULeuven in het kader van een doctoraatsonderzoek. Momenteel werkt hij een doctoraat af onder begeleiding van Prof. Stef Proost rond het thema energie- en mobiliteitsbeleid in een federale staat. Via onderzoek hoopt hij bij te dragen aan een beter economisch beleid.

¹⁷ Meer details en een uitgebreide handleiding zijn te vinden op <http://ipts.jrc.ec.europa.eu/activities/energy-and-transport/gem-e3/model.cfm>

¹⁸ Let op: we spreken hier over verschillen in equivalent inkomen, dat bekomen wordt door het huishoudinkomen te delen door de vierkantswortel van het aantal leden in het huishouden (zoals in recente studies van de OESO). Dit wordt gedaan om inkomens vergelijkbaar te maken tussen gezinnen van verschillende grootte.

VERKEER, LUCHTVERVUILING EN GEZONDHEID

Erik Grietens

.....

In 2010 werden op Belgische wegen maar liefst 98 miljard autokilometers afgelegd en die afstand neemt nog elk jaar toe. Het vele autoverkeer in ons land zorgt voor te veel fijn stof in de lucht, smog in winter, ozonpieken in de zomer en te veel lawaai. Elke Vlaming verliest één gezond levensjaar door die luchtvervuiling en dat kost de samenleving handen vol geld.

Dit probleem oplossen vraagt om een beleid dat het totale volume aan autoverkeer terugdringt. Daarvoor zijn financiële en fiscale prikkels noodzakelijk, die de externe kosten van autoverkeer doorrekenen aan de gebruiker, bv. door bedrijfswagens aan te pakken, een slimme kilometerheffing in te voeren of verkeersbelastingen te vergroenen. Daarnaast is een ruimtelijk beleid nodig dat veel sterker inzet op kernversterking. Ook daarvoor zijn nieuwe financiële instrumenten een noodzaak. Door Vlaanderen verder te laten verkavelen, nieuwe wegen aan te leggen en in te zetten op het aantrekken van nieuwe logistieke activiteiten, zorgt de Vlaamse regering net voor een toename van het transportvolume en de bijhorende luchtvervuiling.

De feiten

Onlangs het feit dat het wagenpark de afgelopen jaren milieuvriendelijker werd, neemt het aandeel van verkeer en vervoer in de totale Vlaamse milieuvuiling toe in plaats van af. De individuele milieuwinst van properdere wagens gaat teniet door de absolute groei van het autoverkeer. Zo wordt de helft van de kankerverwekkende PAK-emissie veroorzaakt door transport. Sinds 2000 steeg de PAK-emissie van transport met ongeveer de helft, vooral door meer transport en het toenemende gebruik van diesel. Verder blijft het problematisch om de doelstelling voor de daggemiddelde fijnstofconcentratie te halen. Het aantal dagen met een te hoge daggemiddelde fijn stof-concentratie was tweemaal zo hoog in 2011 als in 2010 en klom daarmee opnieuw boven de Europese grenswaarde. De gezondheidsrichtwaarde van de Wereldgezondheidsorganisatie ligt nog een stuk lager. Daar zitten alle huidige meetwaarden flink boven.

Ook de uitstoot van verzurende stikstofoxiden (NOx) blijft te hoog. Ongeveer de helft van de NOx-emissie is afkomstig van transport en dan vooral van dieselvoertuigen, want dieselwagens stoten tot drie keer meer NOx uit dan benzinevoertuigen. Voor de regio Antwerpen moest de Vlaamse regering uitstel van de normen aanvragen bij de Europese Commissie. Maar ook in de andere centrumsteden ligt de uitstoot van NOx veel te hoog, zeker op verkeersintensieve locaties. De concentraties aan NOx hangen rechtstreeks samen met de concentraties aan elementair koolstof (EC), de meest problematische vorm van fijn stof. NOx is op zijn beurt een ozonvormende stof en

draagt daardoor ook bij aan de vorming van ozonpieken in de zomer. Tot slot is autoverkeer ook de belangrijkste bron van lawaai-overlast in Vlaanderen.

Fijn stof en lawaai tasten onze gezondheid aan

Volgens het Milieurapport Vlaanderen worden 8 procent van alle ziektes in Vlaanderen veroorzaakt door milieuvuiling. Grootste boosdoener daarbij is fijn stof, dat verantwoordelijk is voor drie kwart van het totaal aantal milieugerelateerde ziektes. Geluid volgt met 7 procent op nummer twee.

Omgerekend per inwoner komt dit overeen met één verloren gezond levensjaar, in een volledig leven bij een levenslange blootstelling aan de huidige niveaus van vervuiling. Bij kwetsbare personen - zoals astmapatiënten, jonge kinderen of bejaarden - is de impact groter. Ook mensen die dicht bij een drukke autoweg wonen of naar school gaan - en in de ruimtelijke wanorde van Vlaanderen zijn dat er nogal wat - krijgen af te rekenen met een nog grotere schade aan hun gezondheid. Deze gezondheidsschade kost de volksgezondheid naar schatting vijf miljard Euro per jaar.

Volumemaatregelen vragen om financiële prikkels

De luchtvervuiling door verkeer is in hoofdzaak een gevolg van de voortdurende groei van het autoverkeer, het wagenpark zelf wordt door de strengere Euronormen immers milieuvriendelijker. Ook het te grote aandeel dieselwagens speelt een belangrijke rol.

Een dieselwagen stoot immers tot drie keer meer NO₂ en elementair koolstof uit dan een benzinewagen.

Dit probleem kan enkel maar opgelost worden door een beleid dat in de eerste plaats inzet op het verminderen van het totale volume aan autoverkeer en het aandeel diesel daarin. Mensen minder met de auto laten rijden zal enkel maar lukken met financiële instrumenten. Dit vraagt om het inperken van het gebruik van bedrijfswagens en tankkaarten, het verhogen van belastingen om autoverkeer te ontmoedigen, bv. via een stadstol of een kilometerheffing, het minstens gelijkschakelen van belastingen op diesel en benzine, inzetten op park-and-ride-systemen om autoverkeer uit de centra te houden, meer investeringen in openbaar vervoer,...

In het tweejaarlijkse rapport van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (Oeso) over België, staat te lezen dat een kilometerheffing de files in ons land kan oplossen. Volgens de Oeso is mobiliteit in België gewoon te goedkoop, vooral in de spitsuren. Onder meer door het systeem van bedrijfswagens worden mensen niet aangespoord om dichterbij het werk te gaan wonen, wat de verkeersknoop in de hand werkt, aldus de Oeso.

Een kilometerheffing zet de principes 'de gebruiker betaalt' en 'de vervuiler betaalt' in de praktijk om. Door te betalen per afgelegde kilometer – met hogere tarieven in de spits en voor meer vervuilende wagens – zullen mensen rationeler omgaan met mobiliteit. Er zal minder met de auto gereden worden, sneller gezocht worden naar alternatieven, minder in de spits gereden worden en sneller overstapt worden naar een milieuvriendelijke wagen. Wie veel met de auto rijdt en daardoor externe kosten afwentelt op de samenleving, zal meer betalen dan vandaag. Wie weinig de auto gebruikt zal minder betalen. Een kilometerheffing zorgt voor een eerlijker fiscaliteit en een efficiënter en duurzamer mobiliteitssysteem.

Volgens tegenstanders is een kilometerheffing onsofisticieel. Mensen die geen alternatief hebben om op het werk te geraken, zullen op kosten gejaagd worden. Dat een kilometerheffing heel wat autogebruikers meer zal kosten, is correct. Maar dat is dan ook de bedoeling: door per kilometer te betalen zal een autogebruiker aangespoord worden om te zoeken naar alternatieven. Deze heffing zou dan wel moeten passen in een algemene vergroening van de fiscaliteit, met een verschuiving van belasting op arbeid naar belasting op milieuvervuiling. Laten we niet vergeten dat we in België geëvolueerd zijn naar een situatie waar de belastingen op arbeid hoger liggen dan het gemiddelde in Europa, en de belastingen op milieuvervuiling een pak lager dan gemiddeld. Door de externe kosten van autoverkeer – onder meer de gezondheidskosten – door te rekenen via een kilometerheffing, kan deze scheve situatie recht getrokken worden. De opbrengsten kunnen mee gebruikt worden om de belasting op arbeid te verminderen. Eindresultaat is een hoger netto loon, maar

wel meer kosten voor autoverplaatsingen. Daardoor zullen mensen rationeler omgaan met mobiliteit.

Er bestaat een politiek akkoord tussen de gewesten om in 2016 een kilometerheffing voor vrachtwagens in te voeren. Bond Beter Leefmilieu vraagt om in een tweede fase ook een kilometerheffing in te voeren voor personenwagens. Voor personenwagens wordt wel nog dit jaar gestart met een proefproject in de regio rond Brussel. Of er vervolgens ook echt een kilometerheffing komt voor personenwagens, zal de inzet vormen van de regeringsonderhandelingen na de verkiezingen van 2014.

Een volwaardig ruimtelijke ordeningsbeleid

Onze ruimtelijke ordening, of beter het gebrek daaraan, speelt een belangrijke rol in de groei van het autoverkeer. Omdat we zo versnipperd wonen en werken zijn veel mensen volledig afhankelijk van de auto op het werk te geraken, kinderen naar school te brengen of naar de winkel te gaan. Een betere ruimtelijke ordening die inzet op wonen in stads- en dorpscentra is een eerste en meest structurele vereiste om de auto-afhankelijkheid te kunnen verminderen.

Ook dat vraagt een aangepast fiscaal beleid, bijvoorbeeld door kosten voor nutsvoorzieningen sterker door te rekenen aan de gebruiker. Door de sterk verspreide bebouwing lopen de kosten voor allerlei nutsvoorzieningen – zoals waterzuivering, afval-ophaling, postbedeling, gas- en elektriciteitsdistributie... – enorm hoog op. Zo betalen we ons gebrek aan ruimtelijke ordening cash aan rioleringen. Door het versnipperde bebouwingspatroon in Vlaanderen moeten miljarden Euro meerkosten gemaakt worden om rioleringen aan te leggen. Jaarlijks wordt hiervoor meer dan 600 miljoen Euro uitgegeven, dat is meer dan de helft van het totale milieubudget van de Vlaamse overheid. En toch slagen we er nog steeds niet in om de Europese minimumdoelstellingen voor waterkwaliteit te halen. Bij een meer aaneengesloten bebouwing kunnen dergelijke nutsvoorzieningen veel efficiënter en goedkoper worden uitgebouwd. Mensen die toch nog afgelegen willen bouwen, zullen dan meer moeten betalen voor bijvoorbeeld de aan te leggen riolering.

Een basisprobleem voor de ruimtelijke ordening in Vlaanderen is het overaanbod aan bouwgronden op de gewestplannen. Als we kijken naar de ligging van deze bouwgronden, blijkt dat ongeveer 20 procent van de beschikbare oppervlakte zich bevindt in de steden en grotere gemeenten. De overige bouwgrondreserves vinden we terug in het buitengebied: 43 procent in de kernen en 31 procent van de oppervlakte in linten of verspreide bebouwing. Bovendien liggen heel wat potentiële bouwgronden in overstroomingsgevoelig gebied of zelfs in zonnereemd bosgebied. Die slecht gelegen bouwgronden gaan volledig in tegen de doelstellingen van een

duurzame woonontwikkeling. Een verdere ontwikkeling van perifeer gelegen bouwgrondreserves zal leiden tot verdere suburbanisatie, versnippering van de open ruimte en verzadiging van het wegennet.

Via een systeem van 'verhandelbare bouwrechten' kunnen de bouwrechten in slecht gelegen bouwzones geruild worden met bouw mogelijkheden op goedgelegen terreinen in of aansluitend bij de kernen. Door op deze locaties hoger en dichter bouwen te stimuleren, neemt tegelijk het overaanbod aan bouw mogelijkheden buiten de kernen af. Op die manier is er voldoende huisvesting om de bevolkingsgroei op een verantwoorde manier op te vangen.

Milieudoelstellingen gebiedsgericht toepassen

Ruimtelijke ordening en milieubeleid staan vandaag te veel los van mekaar. Zo worden nog regelmatig ruimtelijke plannen voor nieuwe woonzones of scholen goedgekeurd, die te dicht bij een drukke verkeersweg gelegen zijn. Naar analogie met Nederland zouden milieudoelstellingen beter moeten doorwerken in ruimtelijke plannen. In Nederland is het niet mogelijk om kwetsbare functies zoals scholen, crèches of bejaardentehuizen te bouwen op minder dan 300 meter van een rijksweg, als de luchtkwaliteitsnormen niet gehaald worden langs deze weg. In Vlaanderen is dat wel mogelijk.

De stadskernen zijn een ander punt van bezorgdheid. Door het vele verkeer in vaak smalle straten en door de dichte concentratie van bewoners, is de gezondheidsimpact van verkeer in de stad groot. Hier kunnen milieudoelstellingen gebiedsgericht toegepast worden door de invoering van een lage emissie zone. Er zijn ondertussen reeds meer dan 200 Europese steden die een milieuzone hebben ingevoerd, waardoor bepaalde vervuilende wagens of vrachtwagens het centrum niet meer in mogen. In België is er geen enkele stad met een milieuzone, dit ondanks het feit dat wij een hoger aandeel dieselwagens hebben dan de rest van Europa en de gezondheidsimpact hier dus groter is.

Het probleem is dat er nog steeds geen wettelijk kader is om een milieuzone te kunnen invoeren. Daarvoor moet er een speciaal verkeersbord komen, een uniform kader voor toelatingscriteria, de uitzonderingen, de wijze van handhaving, de boetebedragen,... Dat wettelijk kader bestaat nu gewoon niet in België. Uit een onderzoek van Transport & Mobility Leuven blijkt nochtans het gehalte aan elementair koolstof in een milieuzone zou dalen met 30 procent.

Waar het huidige beleid wel op inzet, is het voorzien van extra capaciteit in het wegennet. De overtuiging blijft dat verkeer vooral vlotter moet doorstromen. Het verminderen van het autoverkeer is geen doelstelling. Daarom moet de Brusselse ring worden

verbreed, moet de Oosterweelverbinding aangelegd, komen er spitsstroken en moeten er nieuwe missing links komen in de Kempen en Limburg. Die extra capaciteit werkt de groei van het autoverkeer juist in de hand. En daardoor zal de milieudruk van het autoverkeer de volgende jaren verder blijven toenemen.

Vergroenen van de industrie in plaats van meer logistiek

Ook blijft de vraag of Vlaanderen verder moet inzetten op het aantrekken van nieuwe logistieke activiteiten. Het voorzien van een nieuw containerdok in de Antwerpse haven, zal een enorme extra stroom aan vrachtwagens naar het achterland veroorzaken. Het nieuwe Saeftinghedok dat de haven wil bouwen, zal een capaciteit hebben van ongeveer 8 miljoen containers per jaar. Dat zorgt volgens het mobiliteitsonderzoek voor meer dan 13.000 vrachtwagens extra, per dag. De al ernstige congestie en de verkeersproblemen op de Antwerpse ring en op alle toekomstige snelwegen - E19, E17, E34, A12, E313... - zullen alleen maar groter worden. Voor verschillende hoofdwegen komt het mobiliteitsrapport tot de bevinding dat meer dan 100 procent van de capaciteit nodig is - lange files dus. Door die verder toenemende congestie zal bovendien enorm veel sluipverkeer op het secundaire wegennet ontstaan, waardoor de gemeenten rond het havengebied met ernstige bereikbaarheids- en leefbaarheidsproblemen te kampen krijgen.

Volgens BBL moet de beschikbare ruimte in de haven in de eerste plaats ingezet worden om nieuwe hoogwaardige productiebedrijven aan te trekken. Zo zijn er duidelijk groeikansen voor de groene industrie, een economische trend die Vlaanderen volledig aan het missen is. Het gaat dan om investeringen in milieutechnologie, recycling van afvalstoffen tot grondstoffen, groene chemie in plaats van petrochemie,... Dergelijke activiteiten zorgen voor een hoge toegevoegde waarde en veel werkgelegenheid. Afhandeling van containers daarentegen zorgt voor een beperkte toegevoegde waarde, minder werkgelegenheid en veel verkeersoverlast.

Bio

Erik Grietens is beleidsmedewerker bij Bond Beter Leefmilieu, de koepel van Vlaamse milieu- en natuurverenigingen

Leestips

Een vollediger beeld van deze groene belastinghervorming vindt u in **twee discussiepapers** (Engelstalig) op de website van het FLEMOSI-project, www.FLEMOSI.be:

- ▶ DP19: Green tax shift in a federal state: a regional CGE analysis for Belgium

- ▶ DP20: Efficiency and equity aspects of energy taxation (**basis voor deze impulsnota**)

Het FLEMOSI-project is een samenwerking van Centrum voor Economische Studiën (CES, KULeuven), het Centrum voor Sociaal Beleid (CSB, Universiteit van Antwerpen), de Interface Demografie van de VUB, het Center of Research in Public Economics and Population Economics (ULg, Universiteit van Luik) en de afdeling Microsimulatie van het Institute for Economic and Social Research (ISER, Universiteit van Essex). Het project wordt gecoördineerd door Prof. André Decoster en beoogt beleidsmaatregelen in verscheidene domeinen te evalueren.

Referenties

- ▶ European Commission. (2012). Council Recommendation on Belgium's 2012 national reform programme and delivering a Council opinion on Belgium's stability programme for 2012-2015.
- ▶ Goulder, L. (1995). Environmental taxation and the double dividend: A reader's guide. *International Tax and Public Finance*, 2, 157-183.
- ▶ Proost, S., & Van Regemorter, D. (1992). Economic effects of a carbon tax with a general equilibrium illustration for Belgium. *Energy Economics*, 14(2), 136-149.
- ▶ Proost, S., & Van Regemorter, D. (1995). The double dividend and the role of inequality aversion and macroeconomic regimes. *International Tax and Public Finance*, 2, 207-219.

VERGROENING VAN DE FISCALITEIT: WAAR WACHTEN WE NOG OP?

Kris Bachus

.....

Het klimaat en de werkgelegenheid zitten tegelijkertijd in een crisis, en dat terwijl de overheid de hand op de knip houdt wegens de strenge begrotingsdoelstellingen. In deze impulsnota zoeken we een manier om dit dilemma te doorbreken door de belastingen op milieuvervuiling en energie (een beetje) te verhogen, en de lasten op arbeid (een beetje) te verlagen.

De OESO en de Europese Commissie hebben de laatste tien jaar met de regelmaat van een klok rapporten gepubliceerd waaruit blijkt hoe hoog de lasten op arbeid in België zijn. Telkens is de reactie van de Belgische politiek dat we daar nu toch wel eens iets aan moeten doen. Aangezien lastenverlagingen in tijden van een (schijnbaar eeuwigdurende) economische crisis niet echt voor de hand liggen, geraakte het woord 'verschuiving' steeds meer in zwang: we moeten op zoek gaan naar manieren om de belastingdruk (deels) te verschuiven van arbeid naar andere basissen. Financiële transacties, vermogen, vastgoed én milieu passeren de revue als mogelijke kanshebbers.

De Europese Commissie en de OESO dringen vooral aan op een uitbreiding van de milieubelastingen. Toch geraakt in België de mogelijkheid om in te zetten op een groene belastinghervorming niet van de grond. Nochtans zijn er heel wat voordelen en opportuniteiten. Een klein overzicht:

- ▶ Met een (gedeeltelijke) verschuiving van de belastingdruk van arbeid naar milieuvervuiling en energiegebruik slaat de overheid veel vliegen in één klap. Het Belgische CO₂-reductiebeleid, dat zelf dreigt in een crisis te geraken zodra de economie weer aantrekt, vaart er wel bij. Daarnaast kan ook de werkloosheid dalen dankzij de lastenverlaging op arbeid.
- ▶ Het pakket van deze twee ingrepen mag liefst geen geld kosten (begrotingsproblemen!), maar liefst ook geen geld opbrengen, omdat het in dat geval om een belastingverhoging zou gaan, wat het herstel van de economie kan fnuiken. Wel, een goed ontworpen groene belastinghervorming voldoet precies aan die beide voorwaarden.
- ▶ België vergelijkt zichzelf graag met de buurlanden. Welnu, we komen er in de internationale vergelijkingen steevast uit als het land met de hoogste lasten op arbeid, en de laagste op energie. Zelfs in de EU-27 zijn we absolute top voor het één en absolute achterblijver voor het ander. Er is dus duidelijk beleidsmarge, en na de hervorming zullen we ons op geen van beide

vlakken op een 'abnormaal' niveau bevinden, wat vandaag de dag eigenlijk wél het geval is.

- ▶ De beslissing om meer op milieubelastingen in te zetten hoeft niet enkel op basis van milieuarargumenten te worden genomen. Met het huidige klimaatbeleid zullen Vlaanderen en België in de toekomst grote hoeveelheden 'hete lucht' moeten kopen in het buitenland, waar mogelijk nog zware boetes bovenop komen. Inzetten op de noodzakelijke CO₂-winsten kan zo honderden miljoenen Euro's opleveren.

Natuurlijk is een groene belastinghervorming iets dat nauwkeurige planning en berekening vergt. Er moet aandacht zijn voor de competitiviteit, om te vermijden dat de energie-intensieve industrie ons land zou verlaten. Er moet ook aandacht zijn voor de sociale gevolgen. Duurdere energie wordt door de armsten het meest gevoeld, terwijl de voordelen van een lastenverlaging op arbeid niet noodzakelijk de zwaksten ten goede komt.

Maar voor deze beide risico's zijn oplossingen. Een deel van de opbrengsten van de hogere milieubelastingen kan worden besteed aan sociale en economische compensaties. Hierbij voeren we een pleidooi om dit op een goede manier te doen: kortingen en vrijstellingen zijn niet goed, omdat ze de incentive tot energiebesparing teniet doen. Compensaties zoals geld voor onderzoek en ontwikkeling of een belastingkrediet voor de allerarmsten zijn veel beter.

Vergroening van de subsidies

Waar de vergroening van de belastingen nog vlot het maatschappelijk debat haalt, geldt dit niet voor de subsidies. Nochtans zijn er in België heel wat subsidies die een foute stimulans geven, zoals subsidies en belastingkortingen op fossiele brandstoffen, op vervuillende transportmodi en op bedrijfswagens. Ook op een vermindering daarvan dringt de Europese Commissie sterk aan. Een debat over de vergroening van de fiscaliteit omvat best zowel de belastingen als de subsidies. Welke zin heeft het immers als we de belastingen op

fossiele brandstoffen gaan verhogen, terwijl er nog tal van subsidies voor diezelfde brandstoffen bestaan?

Meerdere studies van het Federaal Planbureau tonen aan dat de netto-gevolgen van een groene belastinghervorming voor de werkgelegenheid wel degelijk positief zijn, mits de hervorming inzet op de juiste modaliteiten.

Conclusie

Dankzij een verschuiving van de lasten op arbeid naar milieuvervuiling en energie wordt arbeid goedkoper,

waardoor de competitiviteit van onze economie wordt aangezwengeld en de werkloosheid kan dalen. Energie wordt duurder, waardoor we onze internationale engagementen in verband met klimaatverandering kracht bijzetten. Een win-winsituatie zoals er zich in het huidige politieke tijdperk nog zelden aandienen.

Bio

Kris Bachus is onderzoeksleider milieubeleid en duurzame ontwikkeling aan het Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving (HIVA) van de KU Leuven, en werkt aan een doctoraat over milieubelastingen.

GELIJKSCHAKELN FISCALE ONDERZOEKSBEVOEGDHEDEN

Anoniem

.....

Op dit ogenblik beschikken de diverse fiscale administraties (inkomstenbelastingen, btw, registratierechten, successierechten, douane...) over eigen onderzoeksbevoegdheden die staan omschreven in hun eigen fiscaal wetboek. De opvallendste verschillen zijn het actief zoekrecht in de douane (wat niet bestaat in andere fiscale wetboeken) en het bankgeheim in de inkomstenbelastingen (bestaat ook niet in andere fiscale wetboeken). Deze verschillen zorgen ervoor dat er nog steeds juridische bezwaren kunnen worden opgeworpen wanneer er gegevens worden doorgegeven van een fiscale administratie naar een zusteradministratie die deze gegevens niet met haar eigen bevoegdheden had kunnen bekomen.

Deze juridische bezwaren (die er bestaan vanuit het oogpunt van de machtsafwending enerzijds maar ook van uit het oogpunt van de wetgeving inzake de bescherming van de persoonsgegevens) kunnen worden weggewerkt door de onderzoeksbevoegdheden van alle fiscale administraties gelijk te schakelen. Het bankgeheim dat Europees reeds zo onder druk staat, wordt daarom best afgeschaft. Anderzijds wordt de administratie van de douane met haar eigen uitgebreide onderzoeksbevoegdheden best ondergebracht bij het strafvorderingsrecht.

Motivering

Sinds de wet van 28 juli 1938 is er in alle fiscale wetboeken een verplichting ingeschreven voor alle overheden, dus ook alle fiscale overheden, om mee te werken aan de heffing van alle belastingen¹⁹. Met name dienen de (fiscale) overheden alle gegevens ter beschikking te stellen die ze in hun bezit hebben met het oog op belastingheffing, wanneer deze worden opgevraagd door een (andere) fiscale administratie. Daarnaast werd door de wet van 28 juli 1938 in alle fiscale wetboeken voorzien dat de gegevens die een fiscale administratie van een andere (fiscale) overheid heeft bekomen ook kunnen worden ingeroepen door elke fiscale administratie met het oog op belastingheffing²⁰. Uit deze laatste regel leidde het Hof van Cassatie reeds lange tijd af dat gegevens niet alleen op verzoek, maar ook spontaan kunnen worden doorgegeven²¹.

Een heikel punt betreft het doorgeven van gegevens aan een fiscale administratie die deze gegevens met haar eigen onderzoeksbevoegdheden niet had kunnen bekomen. Dit gaf aanleiding tot tal van betwistingen²². Wat betreft het bankgeheim

(doorgeven van informatie bekomen bij banken aan de administratie van de inkomstenbelastingen die deze informatie omwille van het bankgeheim niet zelf kon bekomen) heeft het Hof van Cassatie gesteld dat dit niet kan²³. Algemeen werd aanvaard dat het Hof van Cassatie hier gebruik had gemaakt van de rechtsfiguur van de 'machtsafwending'²⁴.

Het doorgeven van informatie aan een zusteradministratie, die deze informatie met de eigen onderzoeksbevoegdheden niet kon bekomen, stuit nog op een andere juridisch bezwaar dat kan worden geput uit de Wet Verwerking Persoonsgegevens. Op grond van deze wet kunnen persoonsgegevens slechts 'verder worden verwerkt' (lees: doorgegeven) in de mate dat dit verenigbaar is met de finaliteit van de oorspronkelijke gegevensinzameling. De onverenigbaarheid van de verdere verwerking wordt beoordeeld rekening houdende met de toepasselijke wettelijke en reglementaire bepalingen én met de redelijke verwachtingen van de betrokkene. De vraag rijst dus of de redelijke verwachting van de betrokkene niet wordt gefrustreerd als bijvoorbeeld de administratie van de directe belastingen een zusteradministratie voor de kar spant om bankgegevens te verzamelen waar zij zelf de hand niet op kan leggen wegens het bankgeheim²⁵?

19 Voor de inkomstenbelastingen is dit artikel 327 WIB 1992.

20 Voor de inkomstenbelasting is dit artikel 336 WIB 1992.

21 Dat gebeurde bij voorbeeld in het arrest van het Hof van Cassatie van 28 mei 1993.

22 zoals onder meer de betwistingen inzake KB-Lux waarbij de douane bij de grensovergang Luxemburg-België voertuigen doorzocht met het oog op het bekomen van documenten die alleen voor de administratie van de inkomstenbelastingen relevant waren

23 Cass. 14/9/2007

24 machtsafwending: toepassen van een bevoegdheid die men heeft, maar voor een ander doel dan in de wet voorzien.

25 zie ook Fisc. Act. 2012, nr. 30

Met de programmawet van 23 december 2009 heeft de wetgever aanpassingen aangebracht aan de artikelen 335 en 336 W.I.B. 1992 (en de analoge artikelen in andere fiscale wetboeken) met de bedoeling 'alle obstakels om gegevensuitwisseling tussen fiscale administraties mogelijk te maken weg te werken'. In werkelijkheid gebeurde er niets meer dan te bevestigen wat al bestond, namelijk een meewerkplicht tussen administraties, die gegevens kunnen uitwisselen, zowel spontaan als op verzoek. Daarnaast werd in wezen in de wet ingeschreven dat een fiscale administratie haar eigen onderzoeksbevoegdheden kon gebruiken om gegevens in te zamelen voor een zusteradministratie. Die hoefde niet langer te gebeuren in het kader van een 'eigen' onderzoek. De ene fiscale administratie kan met andere woorden sinds de wet van 2009 de andere voor de kar spannen. De juridische bezwaren die hierboven worden toegelicht tegen het voor de kar spannen van een administratie met uitgebreidere onderzoeksbevoegdheden die informatie kan verzamelen waar de eigen administratie niet kan achter komen, wordt hiermee alle behalve opgelost, wel in tegendeel het probleem wordt nog vergroot.

Een sterke vereenvoudiging van de Belgische taxatieprocedure, die meteen bovenvermeld probleem zou oplossen (dat wellicht nog verder voor vele geschillen zal zorgen), zou er dan ook in kunnen bestaan de verschillen in de onderzoeksbevoegdheden in kaart te brengen en ze vervolgens

gelijk te schakelen. Dat het reeds Europees zeer sterk onder druk staand bankgeheim hierbij moet sneuvelen, lijkt voor de hand te liggen.

Indien ervoor wordt geopteerd om de zeer uitgebreide onderzoeksbevoegdheden van de douane overeind te houden, dan zou men er best voor opteren dit onder te brengen bij de strafprocedure, waar het ganse douanerecht nu reeds bij aanleunt. Bij het gelijkenschakelen van de onderzoeksbevoegdheden zou de redactie van de tekst van deze onderzoeksbevoegdheden, die vaak nog dateren van 1938 of eerder, best eens onder de loep worden genomen om ze meteen conform te maken aan de rechtspraak van het Europees verdrag voor de Rechten van de Mens .

Bovendien kan het gelijkenschakelen van deze onderzoeksbevoegdheden worden aangegrepen als eerste stap voor het bij elkaar voegen van de diverse fiscale administraties tot één fiscale administratie. Dit zal ongetwijfeld een belangrijke vereenvoudiging (met wellicht budgettaire weerslag) opleveren. In Nederland heeft men reeds een systeem waarbij er slechts één fiscale administratie bevoegd is voor de heffing en inning van alle belastingen.

Bio

De auteur van deze tekst is advocaat, gespecialiseerd in fiscale materies.

VENNOOTSCHAPSBELASTING DIE DWINGT NA TE DENKEN OVER MAATSCHAPPELIJKE POSITIE

Louis Schoofs

.....

Naast eenduidige fiscale spelregels, kan een deel van de vennootschapsbelasting kmo's stimuleren in de versterking van hun waardengedreven rol als middenveld van de economie. Als onderneming bewust een positie innemen in de maatschappij op een zinvolle en waardevolle manier opdat bij de besluitvorming alle stakeholders – eigenaars, personeel, consument en samenleving – van de organisatie een zinvolle plek krijgen. Op deze manier wordt een duurzame bedrijfscultuur en consumentenrelatie gestimuleerd die meer winst oplevert dan de loutere financieel-economische winst.

Louis Schoofs stelt een bonus malus systeem voor om bedrijven tot deze maatschappelijke invalshoek te stimuleren en ondersteunen. Naargelang het bedrijf meer of minder bijdraagt aan haar intern en extern leiderschap zal de bonus of malus corrigerend of ondersteunend werken. Een % aan vennootschapsbelasting kan stijgen of dalen naargelang de onderneming scoort op volgende dimensies:

1. Investerings. Stuwende kracht van de innovatie aanspreken.
2. Bedrijfscultuur/tewerkstelling. Creatie van een zinvolle werkplek en lerende organisatie met oog op evenwicht inzake leeftijd, gender,...
3. Mobiliteit. Energievriendelijke mobiliteitsstimuli (fiets, openbaar vervoer, autodelen,...)
4. Milieu en energie. Voortrekkersrol in het milieuvriendelijk aanwenden van energie
5. Society. Duidelijke waardenpositie die leidt tot een rechtstreekse bijdrage aan de samenleving.

Met dit systeem wordt een optimistische en gemeende visie op de verbondenheid en kracht tussen bedrijfsleven en samenleving neergezet, met impact op de dynamiek van de samenleving.

Kleine en middelgrote onderneming ondersteunen met een nieuwe vennootschapsbelasting om hun rol als middenveld van de economie, nauw verbonden met de lokale samenleving, te versterken

Kmo's als het economische middenveld moeten worden ondersteund in hun steunende relatie naar de ruimere samenleving. Fiscale spelregels opgesteld vanuit missies, visies en waarden als duurzaamheid, authenticiteit, zorgzaamheid, zakelijkheid en innovativiteit, kunnen deze rol voor de kmo's versterken. Dit vereist het opbergen van de huidige fiscale spelregels die volledig voorbij gaan aan het samenspel tussen economie en samenleving. Dit vraagt om een vennootschapsbelasting die voor een deel bestaat

uit eenduidige en duidelijke spelregels, die elke vennootschap een belangrijke prikkel geeft tot financiële bijdrages aan de samenleving. Elke speler in de samenleving hoort immers een bijdrage te leveren. Met een tweede luik wordt het gedrag van organisaties gestuurd naar het opnemen van een bewust maatschappelijke rol. Dit tweede luik van de vennootschapsbelasting moet kmo's ondersteunen in het opnemen van hun rol als middenveld van de economie.

Waardengedreven ondernemen stoelt op de overtuiging dat waarden in de economie en de samenleving onmisbare communicerende vaten zijn. Dat bedrijfscultuur en consumenten aanbod niet losstaan van elkaar en vooral dat een duurzame consumentenrelatie meer winst oplevert dan winst. Waardengedreven ondernemen betreft alle stakeholders, m.n. aandeelhouders, personeel, consument en samenleving.

Een vennootschapsfiscaliteit zal voor elk van deze stakeholders stimuli moeten hebben.

Voor bedrijven betekent dit een bewuste waardenpropositie innemen in de samenleving. Dit vertrekt vanuit een heldere **missie – waarom bestaat de organisatie, waar staat het voor? –**, een scherpe **visie – welk bedrijf wil het zijn? –**, en doorleefde **waarden – hoe kijkt en handelt de organisatie naar consumenten, medewerkers, omgeving en de ruimere samenleving**. Een onderneming zonder waardenpropositie is een onderneming zonder overlevingskansen. Het verzoenen van open hart en open mind met zakelijkheid is niet alleen een uitdaging, maar een noodzaak in het opbouwen van goede relaties met alle stakeholders en creëert dynamiek, innovatie. Bedrijven zonder ziel zullen in de toekomst niet overleven. Het is net dit appel op het DNA van de kleine en middelgrote ondernemingen waarvoor fiscaliteit, vertrekkende vanuit een optimistische, gemeende visie op de verbondenheid en kracht tussen bedrijfsleven en samenleving, een stimulans kan zijn.

Politieke sturing

Een politieke partij die vertrekt vanuit een waardenpropositie waarin duurzaamheid, innovatie, authenticiteit, zorgzaamheid en zakelijkheid als waarden centraal staan, moet de ambitie hebben om de fiscale uitgangspunten naar kleine en middelgrote ondernemingen grondig te veranderen.

De uitgangspunten van de vennootschapsbelasting moeten veranderen naar een bonus-malussysteem dat aandacht heeft voor deze maatschappelijke waarden. Naargelang het bedrijf meer of minder bijdraagt aan haar intern leiderschap (kwalitatieve bedrijfscultuur) en extern leiderschap (haar waardevolle rol naar de samenleving) zal de bonus of malus corrigerend of ondersteunend werken. Een procent aan vennootschapsbelasting kan stijgen of dalen naargelang de onderneming scoort op een aantal dimensies.

Bonus-malussysteem als stimulans

Vennootschapsbelasting wordt niet langer een verhaal van aftrekposten maar van uitgesproken maatschappelijke en bedrijfsculturele waarden die zich vertalen in een vennootschapsbelasting met prikkels en correcties naar alle stakeholders. Een politieke partij zal aldus een uitgesproken visie moeten ontwikkelen op de rol van het bedrijfsleven en het debat moeten voeren waaraan het economische middenveld haar maatschappelijke bijdrage kan leveren.

De bonus malus vennootschapsbelasting is opgebouwd vanuit 5 dimensies: (a) investeringen, (b) tewerkstelling/bedrijfscultuur, (c) mobiliteit, (d) milieu en energie en (e) society (de bijdrage aan de sociale relaties in de gemeenschap.

Dimensie 1 Investeringen

Kleine en middelgrote ondernemingen worden ondersteund in hun innovatiekracht. Hoe dichter zij bij de basisnoden en -behoeften van de consument staan hoe belangrijker dat zij motor kunnen zijn van duurzame en gewenste innovaties. Het is dan ook belangrijk om een bonus te verwerven op de vennootschapsbelasting als de onderneming investeert in innovaties met zinvol effect op tewerkstelling en kwalitatieve en duurzame producten, diensten en concepten.

Dimensie 2 Tewerkstelling en bedrijfscultuur

Een vennootschapsbelasting daalt of stijgt naargelang de onderneming een bijdrage levert aan de tewerkstelling. Punten die hierbij in acht worden genomen: de aanwerving van jongeren, inspanningen doet voor het behoud van oudere werknemers, ruimte voor minderheden, creatie van nieuwe tewerkstelling, oog voor het genderevenwicht,... Maar ook de dimensie zinvolle werkplek, een lerende bedrijfscultuur kunnen in bonussen worden doorvertaald.

Dimensie 3 Mobiliteit

Een vennootschapsbelasting stijgt of daalt naargelang de onderneming en haar medewerkers een bijdrage levert aan energievriendelijke mobiliteit. Stimuli naar fietsgebruik, ondersteunen van het gebruik van openbaar vervoer, autodelen... worden hier in acht genomen.

Dimensie 4 Milieu en energie

Bedrijven die een voortrekkersrol spelen in het milieuvriendelijk aanwenden van energie verwerven een bonus op hun vennootschapsbelasting (zonne-energie, windenergie, gezamenlijk energiebeleid in een industriezone, de waterhuishouding,...). Maar ook bedrijven die met zorg en maatschappelijk dialoog hun inbedding in het landschap, de omgeving realiseren worden hierin gestimuleerd.

Dimensie 5 Society

Een proactieve en ondersteunende rol naar de samenleving, de lokale omgeving wordt gerealiseerd door een duidelijke waardenpropositie te definiëren en beleven die stelt hoe de onderneming betrokken is met de samenleving. Bonussen kunnen opgebouwd worden met het aanwenden van fair trade producten, het ondersteunen van lokale initiatieven, cultuur, verenigingsleven, de dialoog met de omgeving,...

Deze vernieuwende vennootschapsbelasting zal ondersteunend en stimulerend werken voor die ondernemingen die hun intern en extern waardengedreven leiderschap opnemen. Ondernemingen met een sterk maatschappelijk nut zullen dus minder belasting betalen. Een onderneming die weinig participeert aan noden van die samenleving zal een verhoogde vennootschapsbelasting betalen. Het vernieuwende van dit systeem is niet alleen de

bonus malus, maar ook het directe effect van de fiscaliteit op de dynamieken in de samenleving.

Bio

Louis Schoofs is voorzitter van de politieke raad van Groen en bedrijfsleider van Consensio. Consensio is businesspartner voor de familiale kmo, sociale organisatie en waardengedreven onderneming, met specialisatie in de ontwikkeling van vernieuwde

en waardengedreven businessconcepten met oog voor het sociale, economische en humane.

Leestips

- ▶ Louis Schoofs en Inge Vermeire (2010). **Sleutels tot groei. Van DNA naar innovatief en waardengedreven ondernemen.** Kluwer, 188 p.
- ▶ Louis Schoofs (2011) **Beyond the Nose**, 119 p.
- ▶ Louis Schoofs (2012). **Beyond the Nose Overbrug de kloof**, 67 p.